

Dene ngü ta te Yüwane ba teka Yesu Kurisito

Masere si-ngü

Kpara te ba buku ne, ah ena adi de *Yüwane ye Zebedayo, te di biri kpara esüka wü *mürü tima ka Yesu ne. Engu mala, gü ba, “Yesu de Ri Me. Engu za küte, fü ewü abì engu baka nih wü kpara füh kotö ne,” (Sapita 1:14). Gbü buku ne, Yüwane ngbü eì te-ye, gü ba, “Mene kpara te Yesu le engu fa sü ne,” angü engu le agü iri ye nda de. (Mü ceka Sapita 21:20-24.) Yüwane wu wü ngü ta te Yesu ngbü emere ne cu de jia ye. Ah ba wü ngü ne, teka de wü kpara le, gü ba, Yesu zu de Ye Me fanü. Te wü kpara to maguma wü fü Yesu la, Yesu ena aküwa ewü, fi mere badi (Sapita 20:31).

Yüwane mala kpah nga wü talara ngü lorozi, te Yesu ngbü mere, teka asere fü wü kpara, gü ba, “De-ni Yesu, ni zu de Ye Me.” Ah mala kpah nga riri, te Yesu ngbü ri wü kpara di tungü ye, abe te ngü ka tima ka-ye ne. Ah ngbü mala wü ngü la gbü mani, gü ba, “Ni ka-ni baka zü-e,” (Sapita 6:35), “Ni kpah baka ra-sü,” (Sapita 8:12), “Ni kpah de kpara te ngbü eceka kpì fütanga wü kambiliki ka-ni,” (Sapita 10:11), “Ni de kaje te enü kpaka Me,” (Sapita 14:6), “Ni de mere rirü,” (Sapita 15:1). Gbü sapita 13-16, nih ena amaka mene riri, te Yesu ri wü mürü tima ka-ye nzükpa de füh ye 'basu ne di, etamurago, gbü

sikpĩ te wüh zoro engu tete. Gbü sapita 17, ah de ngü ka gba te Yesu ku fü Me, teka wü kpara ka-ye, te engu le ace ewü ne.

Wü ngü te mü ena amaka gbü buku ka Yüwane, wüh dene.

Sapita 1:1-18 Ngü ka Ri Me te fü te-ye, akoro kpara tete

Sapita 1:19-51 Ngü ka Yüwane Mürü Batabatiza, bete ngü ka gina wü kpara te wüh lala gbü nga Yesu

Sapita 2:1-12:50 Wü ngü te Yesu ngbü ri mere bi wü kpara di

Sapita 13:1-17:26 Wü ngü te Yesu ngbü ri wü mürü tima ka-ye, nzükpa de füh ye 'basu, di ne

Sapita 18:1-19:42 Ngü ka kpi ka Yesu

Sapita 20:1-21:25 Ngü ka züzükü ka Yesu gbü kpi

Dene ngü ka Yesu Kurisito,

o wüh bi engu la de

¹⁻² Ta gügü, te enga gina, o Me o kotö ne la de, Yesu *Kurisito ladü. Ah ka-ye de Ri Me. Ah ka-ye kpah Me. Wüh ngbü ta ake Me te enga gina.

³ Te Me mere kpĩ ake tö, ah to tima la 'buru esaka Yesu, de ah mere tima la 'buru me-ye. Te ah bala la, Yesu ka-ye de kpara, te mere tö ake kpĩ, de wü e gbü ye, 'buru me-ye. ⁴ Fü Me atima engu füh kotö ne, de ah nü, ah küwa wü kpara, da elofosü maguma ewü. ⁵ Angü wü kpara füh kotö ne ngbü 'buru gbü biti. Ri Me ka-ye ba Ra-sü te ngbü

esü da eliki biti la. Gara wü kpara le Ra-sü la nda-wü de, amba ah ngbü esü ka-ye fi bü asü. Wüh ti atiri engu nda-wü de.

⁶ Te Yesu koro füh kotö ne, fü Me ayia atima gara kpara ka-ye de iri ye *Yüwane Mürü Babatiza, kpa engagira nü fefe, o Yesu kpo de tima la de. ⁷ Me tima Yüwane, de ah mala nga Ra-sü la fü wü kpara. Fü Yüwane angbü erī dofo, gü ba, “Ah le de wü kpara 'buru fü maguma wü, wüh le ngü ka Ra-sü la.” ⁸ Gara wü kpara fi ta nda-wü, gü ba, Yüwane me-ye de Ra-sü la. Amba ah bala de. Yüwane ka-ye de kpara te emala nga Ra-sü la fü wü kpara.

⁹ Ra-sü la, ah ka-ye Yesu, te ena alofo maguma wü kpara füh kotö 'buru. ¹⁰ Yesu o wü kpara füh kotö ne 'buru me-ye. Amba, te engu koro füh kotö ne, wü kpara le ngü kaka nda-wü de. ¹¹ Wüh bi engu gbü nguwa wü *Yisaraye. Amba wü Yisaraye la le ngü kaka nda-wü kpah de. ¹² Amba teka mene wü kpara 'buru, te ewü to maguma wü eyi fü Yesu ne, Yesu fü ewü eyi ba wü di Me. ¹³ Mü ti afü te-mü ba ye Me de tete-mü nda-mü de. Ah ba e te wüh ngbü eyaka kpara füh kotö ne nda de. Me ena afü mü me-ye, fü ah ao mü ba ye ye.

¹⁴ Fü Ri Me la adu afü te-ye, aza küte baka nih, wü kpara füh kotö ne. Fü ah angbü esüka nih. Ah ka-ye de kpara te gü tamu *züka maguma ka Me fü nih, da emala zu ngü ka Me fü wü kpara. De-a, wü *mürü tima kaka, a wu engu cu de jia a. A wu kpah mere wazi kaka, gü ba, engu zu de biri Ye Me biringbö.

15 *Yüwane Mürü Babatiza, wu engu kpah kpo. Fü ah angbü emala ngü kaka fü wü kpara, gü ba, “Yesu ka-ye de kpara, ta te ni mala nganga na fü wü, gü ba ‘Kpara te ena akoro sidi nga ni ne, wawazi na fa nda-ni ka, angü engu ta kü ladü o wüh bī ni la de.’ ” Dela ngü ta te Yüwane mala teka Yesu.

16 Yesu Kurisito ka-ye de kpara te gü tamu züka maguma ka Me fü nih. Tekä ngü kaka-na, nih küwa eyi. Nih ena amaka kpah mere bi wü züka ngü, teka ngü kaka. 17 Me to ta *Riri ka-ye fü wü Yisarayelesaka *Müse. Amba züka ngü te Yesu to fü nih ne, ah fa nda Müse ka. Angü Yesu ngbü emala zu ngü ka Me fü nih fanü fanü, gü ba, “Me le nih fa sü.” 18 Kpara biringbö te wu Me de jia ye nda ma. ‘Duwa Yesu Kurisito kpikpi ye, angü engu de Ye Me, te ngbü ka-ye aké Me. Ah wu Me me-ye, fü ah akoro amala ngü ka Me fü nih fanü fanü.

Dene ngü te Yüwane Mürü Babatiza

mala teka Yesu

19 *Yüwane Mürü Babatiza ngbü ta erī dofo fü wü kpara. Fü gara wü kpara angbü efi ndawü, gü ba, engu de kpara, te Me tima teka aküwa ani ne. Fü wü angbe cögbörö kpara ka wü Yisarayelesaka, te ewü ngbü agbü Yerüsalemä ne, ayia aje ngü la. Fü ewü atima wü kpara kpaka Yüwane. Wüh tima wü mürü gele, kpah de wü kpara te ewü ele ta-ngü te ewü, gbü nguwa wü *Levi ne. Fü wü kpara la akoro kpaka Yüwane, ayi-tata, gü ba, “Ye de neh da? Ye de *Kurisito, te Me gü ba, ni ena atima teka

aküwa ani ne?" ²⁰ Amba Yüwane cere nga ye nda de. Fü ah amala nga ye fü ewü mbölö, gü ba, "A'a. Ni de Kurisito nda-ni de." ²¹ Ffü ewü adu kpah ayi-tata, gü ba, "Ye de neh da? Ye de mürü dofo *İliya?" Yüwane gü ba, "Bala de. Ni de İliya nda-ni kpah de." Wüh gü ba, "Ye de mere *mürü dofo, ta te wü mürü dofo ba ngüngü na ne?" Yüwane gü ba, "A'a. Ni de mürü dofo la nda-ni de." ²² Wüh gü ba, "Te di bala, ye ngbü erü dofo, neh baye baye? Ye di nda-ye de neh da? Ah le fü ani adu alügü zu ngü fü wü kpara, te ewü tima ani ne. Ye ena agü tüngü ye, neh fe?" ²³ Yüwane gü ba, "Ma de kpara ta te mürü dofo Yisaya ba ngüngü gbü *Ngari Me, gü ba, 'Me ena atima kpara, te ena angbü etü gü, da emala ngü de mere ri ye, gü ba, "Wü reke kaje fü Mere Miri," ne.' "*"

²⁴ Gara wü *Farusi ta kpah ladü esüka wü kpara, te wüh tima ewü kpaka Yüwane ne. Ffü wü Farusi la ayia ayi-ta Yüwane, gü ba, ²⁵ "Te ye gü ba, 'Ni de Kurisito de, ni de İliya kpah de, ni de mere mürü dofo la kpah de,' te di bala, ye ngbü eto babatiza fü wü kpara, neh baye baye?" ²⁶ Yüwane gü ba, "Ma ngbü eto babatiza fü wü kpara ne de ngu kükürü, teka areke kaje fü Mere Miri. Angü Miri engu ne ladü esüka yi sene, amba yi wu engu nda-yi de. ²⁷ Ah ena akpo de tima ka-ye titine. Ah de mere kpara fere, angü wawazi fa nda-ra ka. Ma be te ma ena angbü ba labi kaka nda-ra la de."

* **1:23** 1:23 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 40:3.

²⁸ Dela ngü ta te Yüwane mala teka Yesu, gbü lakı te engu ngbü eto babatıza fü wü kpara gbü gara köti de iri ye Betaniya,† te di kpa etangu mere ngu de iri ye Yürüdene ne.

Dene ngü ka Yesu te di ba Kambiliki ka Me

²⁹ Baka te kpı seke tete, o *Yüwane mürü Babatıza ngbü de wü kpara ka-ye, fü ah awu Yesu te ngbü ekoro. Fü Yüwane ayia amala ngü fü wü kpara ka-ye la, gü ba, “Yi ceka komoko la, ah baka *Kambiliki ka Me, te ena akpi teka afa wü kpara gbü *siti ngü ka-wü. ³⁰ Ah de kpara ta te ma mala ngüngü na fü yi, gü ba, ‘Kpara te ena akoro sidi nga ra ne, ah de mere kpara, te fa ra ka, angü ah ka-ye kü ladü, o wüh bı ra la de.’

³¹ Ma wu engu gügü nda-ra de. Ma wu engu mba titine. Amba si-ngü te ma koro ato babatıza fü yi tete de ngu ne, ah teka areke kaje fefe, kpah da egü tamu ngü kaka fü yi. ³² Ma wu engu, teka *Nzila Wazi Me, te koro agbü kpı baka mö, arü gbü nzö. ³³ Te ah ena adi ta bala de la, de bane ma wu engu nda-ra de. Angü Me, te tima ra, de ma to babatıza fü yi de ngu ne, mala ta ngü fere me-ye, gü ba, ‘Ma ena awu Nzila Wazi ni, te ena akoro arü gbü nzö gara kpara. Kpara engu la, ah de kpara te ni tima engu, de ah koro, ah to babatıza de Nzila Wazi ni, Me,’ ne. ³⁴ Ma wu ngü la cu de jia ra. Fü ra adu agara tatamu kpah fü yi, gü ba, ‘Engu de Ye Me.’ ”

Dela ngü ta te Yüwane mala fü wü kpara ka-ye, teka Yesu, te di baka Kambiliki ka Me.

† **1:28** 1:28 Mene Betaniya ne ka-ye kpikpi ye. Ah de mene engu ede Yerüsalema ne nda de.

Dene ngü ka Yesu de wü kpara ka

Yüwane Mürü Babatiza

³⁵ Gbü gara sikpi, fü Yüwane Mürü Babatiza adu angbü kpah kpala, de wü gara kpara ka-ye 'basu. ³⁶ Fü Yüwane awu Yesu te ngbü ekoro. Fü ah amala ngü fü wü kpara ka-ye de 'basu ne, gü ba, “Yi ceka komoko la, ah baka *Kambiliki ka Me!” ³⁷ Te wü kpara de 'basu ne je ngü la, fü ewü ayia kürrrü, afa nga Yesu.

³⁸ Fü Yesu ayia afü te-ye, aceka ewü te ewü ngbü efa nga ye ne. Fü ah amala ngü fü ewü, gü ba, “Wü ngbü egiri, neh ene?” Fü ewü alügü ngü fefe, gü ba, “Mere kpara, ye ngbü engbü neh siye?” ³⁹ Yesu gü ba, “Yi koro la ekoro, fü yi awu.” Fü ewü anü akoro awu sü, te Yesu ngbü engbü tete. Ngü la mere te-ye gbü lö-ra bala ka tamurago. Fü ewü angbü de ewü, zalü ekoro di gbü biti.

⁴⁰ Esüka wü kpara de 'basu la, gara de Anderiya, enga ni ye Simüna Petero. ⁴¹ Fü Anderiya ayia 'duwa, anü amaka Simüna, amala ngü fefe, gü ba, “A maka *Kurisito, te Me tima engu teka aküwa nih ne eyi!” ⁴² Fü Anderiya aza Simüna, akoro di kpaka Yesu. Fü Yesu aceka Simüna, amala ngü fefe, gü ba, “Mü de Simüna ye Yona. Ma ena afü iri mü la, ao Petero.”[‡] (Ah ba e te ewü gü ba, kpeke kpara baka da.)

Fütanga ngü la, fü wü Anderiya ake Simüna, bete gara kiri wü la, akpo 'duwa da elala gbü nga Yesu.

‡ 1:42 1:42 Petero gbü ngü Ebere de Kefa.

Dene ngü ka Yesu de wü Filipo ake Nataniyele

⁴³⁻⁴⁴ Fütanga ngü te wüh mere ne, fü ewü adu ara. Fü kpï aseke. Fü Yesu afi ngü, gü ba, ni ele adu agbü *Galilaya. O wüh nü la de, fü ah ayia anü amaka gara komoko de iri ye *Filipo, te di de kpara ka Betesayida, kpah baka wü Anderiya ake Petero. Fü ah amala ngü fefe, gü ba, “Mü koro, mü lala gbü nga ra.” Fü Filipo ayia ale.

⁴⁵ Fütanga ngü la, fü Filipo ayia anü amaka gara kiri ye, de iri ye Nataniyele, amala ngü fefe, gü ba, “Ani maka *Kurisito eyi, kpara ta te wü *Müse ba ta ngü kaka gbü *Ngari Me, gü ba, ‘Me ena atima engu teka aküwa ani ne.’ İiri na de Yesu, kpara ka Nazareta, ye *Yüsefa.”

⁴⁶ Nataniyele gü ba, “Ho! Dene ne töndö ngü ne? Mere züka ngü ti eyi akoro gbü Nazareta?” Filipo gü ba, “Ye koro la ekoro, de ye ceka cu de jia ye.” Fü ewü ayia anü akoro kpaka Yesu.

⁴⁷ Te Yesu wu Nataniyele te ngbü ekoro, fü ah ayia amala ngü, gü ba, “Kpara la, ah de züka enga *Yisarayeles, te mani di tete ma.”

⁴⁸ Nataniyele gü ba, “Ye wu ni neh baye baye?” Yesu gü ba, “Ni wu ye tine, te ye ngbü esa rü de kpane, o Filipo i ye la de ne.” ⁴⁹ Fü

Nataniyele ayia agüka, agü ba, “Mere kpara, mü wu ngü 'buru! Mü de Ye Me! Mü de Mere Miri ka wü Yisarayeles!” ⁵⁰ Yesu gü ba, “Ye fü te-ye,

le ngü ka-ni bü kere ne, teka ngü te ni mala fü ye, gü ba, ‘Ni wu ye esa rü de kpala’ ne? Ye ena awu wü gara kpeke ngü, te fa engu la!” ⁵¹ Fü

Yesu adu amala ngü fü ewü 'buru, gü ba, “Ngü te ma emala fü yi ne, ah de zu ngü. Te gara, ma

ena agü tamu ngü ka Me agbü kpî fü yi. Fü yi awu ra, te ma di baka 'be'be te wü *malayika ka Me ngbü ekoro agbü kpî, da edu fefeh na.”

2

Dene ngü ta te Yesu mere agbü Kana

¹ Fütanga sîkpî 'basu, fü wü Yesu aje ngü, gü ba, gara kpara ngbü emere karama ka wofo, gbü gara köti ka *Galilaya, de iri ye Kana. Fü ni ye Yesu ayia anü kpala. ² Fü ewü aî kpah wü Yesu agbü karama la. Fü wü Yesu ayia anü akoro kpala, de wü kpara ka-ye 'buru.

³ Te wüh ngbü kpala, fü wü kpara anzö fi anza. Fü ni ye Yesu amala ngü fü Yesu, gü ba, “Fi nza ka-ye esaka ewü eyi.” ⁴ Yesu gü ba, “Ni ni deyi, de ni mere baye? Ni ti amere gara ngü nda-ni la de, angü lakî ka-ni koro la de.” ⁵ Fü ni ye Yesu anü amaka wü labî, te ewü ngbü emere tima de kpala, amala ngü fü ewü, gü ba, “Te Yesu mala gara ngü fü wü la, de wü mere kpah bala.”

⁶ Fü Yesu afü te-ye, aceka wü cögbörö bütü,* ma'diya, te wüh o kpala, da ese ngü gbügbü, teka azürü e di, tenga gele ka wü *Yisaraye. ⁷ Fü Yesu amala ngü fü wü labî la, gü ba dene, “Wü nü, wü se ngu, wü koro di, de wü tökö gbü wü bütü-ngu la 'buru.” Fü ewü ayia anü ase ngu, atökö gbü wü sila la 'buru cere cere, kpah baka e te Yesu mala fü ewü la. ⁸ Fü Yesu adu amala fü ewü, gü ba, “Yi se ngu la mba cükü'daye, yi nü di kpaka kpara te ngbü egafa e la.”

* **2:6** 2:6 Bütü la, wüh mere ta gbü da. Wüh ga fa sü ba baramili.

⁹ Fü ewü ase ngu la, anü di kpakaka na. Fü kpara te egafa e la ayia anzö e la, are. Ah ka-ye de fi! (Amba ah wu, gü ba, e la ka-ye de ngu ne, nda de. 'Duwa wü labi, te ewü se ngu la, wu me-wü.)

Baka te kpara te ngbü egafa e re e la, fü ah agüka, adu amala ngü fü watı würose la, ¹⁰ gü ba, "Ata! Fi ne türü fa sü! Wü gara kpara mere ngü, baka nda-mü ne, nda-wü de. Wüh ngbü eto züka fi te enga gina. Fü ewü adu ato mene fi te türü de, tine sidi, te wü kpara sika eyi. Amba nda-mü, mü wo züka fi te türü fa sü ne, du to sidi, neh teka ne?"

¹¹ Dela ta gina kpeke ngü te Yesu mere, teka agara tamu wazi, te Me to fefe na ne. Ah mere ngü la ta gbü Kana.† De-a, wü kpara kaka-na, a wu ngü la cu de jia a. Fü a ayia ato maguma a fefe tine afa sü, teka ngü la. ¹² Sidi nga ngü la, fü wü Yesu ayia anü agbü Kaparanama, de wü ni ye, de wü di enga ni ye, de wü kpara ka-ye 'buru. Amba wüh ra kpala fa sü nda-wü de.

Dene ngü ta te Yesu mere agbü Yerüsalema

¹³ Gara mere sïkpï ka wü *Yisarayeले ladü, te wüh ngbü eï, gü ba, *Pasïka. Te mere sïkpï la koro tete gbamari, fü wü Yesu ayia de wü kpara ka-ye, anü agbü Yerüsalema. ¹⁴ Te wüh koro agbü Yerüsalema kpala, fü Yesu anü akoro etambasü *Mere Kambü ka Me. Fü ah amaka mere bi wü kpara kpala, te ewü ngbü ecinzi wü nü de wü lu‡ ka-wü, teka fü wü kpara adi ese,

† **2:11** 2:11 Kana de gara köti ka Galilaya. ‡ **2:14** 2:14 Wü nü la, ah de wü yiti de wü kambiliki bete mö ka köti.

eto la'bi tete fü Mere Me. Wü gara ngbü nda-wü ekura jiase. ¹⁵ Fü ngü la asiti gbü jia Yesu, angü wüh ngbü ecinzi e ka-wü la, ciki etambasü Mere Kambü ka Me. Fü Yesu aza ju-ku, akpo eliki ewü, de wü nü ka-wü la di. Fü ah anzinzi wü cangali ka wü kpara, te ewü ngbü da ekura jiase fefeh la, agbofo 'buru kötö. Fü jiase ka-ewü la angbengbe kpah 'buru kötö sela. ¹⁶ Fü ah amala ngü fü wü kpara, te ewü ngbü ecinzi wü e la, gü ba, “Dene neh ene ngü ne? Yi ngbü emere ngü la etambasü ka Me, neh teka ne? Yi yia de wü e ka-yi la sene asidi! Sü ne, ah de Kambü ka Wüba! Yi le afü kambü ka Wüba, ao ba sü ka se-e?”

¹⁷ Te wü kpara kaka-na wu bala, fü ewü adu awu, gü ba, ngü ka Kambü ka Me ke te Yesu kpah baka nda *Davidi ta gügü. Angü Davidi ba ta ngü la gbü *Ngari Me, gü ba, “Mere Me, ngü ka Kambü ka-mü ke te ra fa sü! Te wü vügü kamü mörö ra teka Kambü ka-mü la, ah mere e de, gümü Kambü ka-mü ti anza te ra de!”§

¹⁸ Te wü mere kpara ka wü Yisarayeje je ngü te Yesu mere la, fü ngü la ake te ewü afa sü. Fü ewü akoro ayi-ta, gü ba, “De-ye deyì, ye mere ngü la, neh teka ne? Ye gü ba, Me tima ni me-ye? Te ah bala, de ye mere la mere kpeke ngü, te ena aga gbü jia ani, teka fü ani awu, gü ba, Me to wazi la fü ye me-ye fanü.” ¹⁹ Yesu gü ba, “Mere kpeke ngü te ma ena amere, ah dene. Te yi mürü Kambü ka Me ne asidi la, ma ena aji, alügü da ye gbü sikipi ngbee bata.” ²⁰ Wü mere kpara la gü ba, “Ho! Wüh ji ta kambü la de mere bi re,

§ 2:17 2:17 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 69:9.

ba e teke 'basu de füh ye ma'diya ne, fü mü agü ba, 'Ni ena aji alügü, gbü sikipi ngbee bata?' "

²¹ Amba Yesu mala la ngü gbü mani tungü ye. Si-ngü gbü mani la gü ba, "Küte ni, Yesu, baka Kambü ka Me. Te wüh mörö ni la, ni ena adu azükü gbü *ebabata sikipi." ²² Te koro gbü sikipi te wüh mörö engu tete, fü ah adu azükü gbü sikipi bata kpah ba ngü te engu mala la. Te di bala, de-a, wü kpapa kaka, fü a adu afi nga ngü, ta te engu mala ne. Ngü la ti kpini de ngü, ta te wü *mürü dofo ba gbü Ngari Me ta gügü, teka kpapa te Me ena atima ne. Fü a adu awu, gü ba, Yesu de Ye Me fanü fanü.

²³ Te Yesu ngbü ta agbü Yerüsalema teka mere *Karama ka Pasika la, fü ah angbü emere wü gara kpeke ngü kpala. Te mere bi wü kpapa wu ngü la, fü ewü adu ale ngü kaka, gü ba, engu de Miri te Me tima, teka aliki wü vügü ka-ani ne. ²⁴ Amba Yesu le ato te-ye gbü ngü ka-ewü la nda de, angü ah wu eyi, gü ba, fingangü ka-ewü ka-ye 'basu 'basu. ²⁵ Angü engu de kpapa, te ngbü ewu ngü emagama wü kpapa 'buru. Kpapa te ena agü tamu ngü fefe nda ma.

3

Dene ngü ka Yesu ake Nikodemü

¹ Gara *Farusi ta ladü de iri ye Nikodemü, te di de mere *kovo ka wü *Yisaraye. ² Gbü gara sikipi, fü Nikodemü ayia gbü biti, anü akoro kpaka Yesu. Fü ah amala ngü fü Yesu, gü ba, "Mere kpapa, ani wu eyi, gü ba, wazi ye fa sü, teka ngü ka wü mere bi wü kpeke ngü, te ye

ngbü emere ne. Kpah bala, ani wu kpah kpo, gü ba, Me tima ye me-ye, teka arı ani de ngü ka-ye, ka Me. Angü kpara ti amere kpeke ngü ba e la de tete-ye nda de, 'duwa te Me to wazi fefe me-ye la."

³ Yesu gü ba, "Ngü te ma emala fü mü ne, ah de zu ngü. Te mü le akoro kpara ka Me la, ah le de wüh yaka mü toto. Mene kpara te wüh yaka engu toto de, engu de kpara ka Me nda de." ⁴ Nikodemü gü ba, "Ata! Te kpara gbe tine eyi la, wüh ena ayaka engu toto, neh baye baye? Ah ena adu arı guvu ni ye, fü ewü adu ayaka engu kpah toto?"

⁵⁻⁶ Yesu gü ba, "Ngü te ma emala fü mü ne, ah de zu ngü. Wü kpara, te wüh ngbü ebı ewü gbü küte füh kotö ne, wüh de wü kpara ka küte. Amba, te *Nzila Wazi Me yaka mü me-ye la, ah ena azürü mü, fü mü akoro kpara ka Me fanü fanü.

⁷ Fingangü ka-mü ngbü ejiji faaa, teka ngü te ma mala fü mü, gü ba, ah le de wüh yaka mü toto ne? Mü fi nga ngü de. ⁸ Ngü ka kpara, te wüh eyaka engu toto, ah baka ngü ka wege. Mü ti eyi awu sü te wege koro tete? Anga mü ti eyi awu sü te wege ngbü enü tete? Mü ti awu de! Wege ngbü efe ka-ye baka e te engu ngbü ele. Mü eje nda-mü bü gigiri na kükürü. Mü wu küküte kpah de. Ngü ka kpara te Nzila Wazi Me yaka engu me-ye ne, ah kpah baka ngü ka wege la."

⁹ Nikodemü gü ba, "Ngü la ena adi bala, neh baye baye?" ¹⁰ Yesu gü ba, "Mü di ne mere kpara te mü ngbü erı wü bu mü, wü di enga Yısarayele, me-mü ne, mü ti awu ngü la de, neh

teka ne? ¹¹ Ngü te ma emala fü mü ne, ah de zu ngü fanü fanü. Angü ah de ngü te ma wu cu de jia ra. Amba yi le aje ngü ka-ra nda-yi de, neh teka ne? ¹² Mü da la güje mü teka ngü te ma ngbü emala fü mü ne, angü ma ngbü emala ngü ka wü e de füh kotö ne fü yi, baka mani. Te yi je si-ngü la de la, ma ena amala nga wü ngü ka Me agbü kpî, fü yi aje sisi na, neh baye baye? ¹³ Angü kpara te nü koro kpaka Me agbü kpî nda ma. 'Duwa de-ra, Ye Me, angü ma yia kpala, akoro sene, teka amala ngü kaka fü yi.

¹⁴ Kaje te yi ena akoro tete kpara ka Me, fü yi aküwa fi mere badi, ah kpah baka ngü ta te *Müse mere fü wü kundu nih, te ewü ngbü ejiji tete agbü gü ne. Angü te siti wü kpürü ngbü ta ede ewü kpala ne, Müse mere ta neh ene? Ah za ta kuru kpürü, te wüh mî gbü se, ae ao eküte rü kpa tikpi, teka fü wü kpara adi eceka. Mene wü kpara ta te ewü ngbü eceka kpürü la, wüh kpi nda-wü de, wüh küwa ka-wü ta eyi.* Kpah bala, de-ra *Ye Kpara ka Kpi, wüh ena ae ra eküte rü kpa tikpi, te gara, teka fü wü kpara adi eceka. ¹⁵ Te di bala, mene kpara te ena angbü eo jia ye eküte ra, ah ena aküwa ka-ye aküwa fi badi."

¹⁶ Angü Me le ngü ka wü kpara füh kotö ne fa sü, fü ah ayia atima biri Ye ye biringbö, teka aküwa nih. Te di bala, te mü to maguma mü fü Yesu la, mü tî akpi fi de. Mü ena aküwa kamü aküwa fi badi. ¹⁷ Me tima Ye ye füh kotö ne, neh teka ne? Teka ato kuru te wü kpara? Ah

* **3:14** 3:14 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Namba 21:6-9.

bala de. Me tima Ye ye teka aküwa wü kpara füh kotö ne 'buru. ¹⁸ Te mü to maguma mü fü Ye Me la, Me to kuru te mü de. Te mü to maguma mü fefe de la, Me ena ato kuru te mü ato, angü mü le ngü ka biri Yeye na nda-mü de. ¹⁹ Si-ngü te Me ena ato kuru tete di te wü kpara ne, angü engu tima ra-sü, koro di füh kotö ne, teka asere kaje ka *küküwa fü ewü, amba wü kpara le ra-sü la nda-wü de. Wü kpara ngbü ele ka-wü biti, efa ra-sü di, teka lümü ka *siti ngü ka-wü te ewü ngbü emere ne. ²⁰ Angü siti kpara le ra-sü nda de. Ah ngbü ekpe ra-sü akpe, angü wüh ena awu siti ngü ka-ni, te ni ngbü emere ne. ²¹ Kpara te ngbü ele zu ngü ka Me de maguma ye 'buru 'buru ne, ah ngbü engbü ka-ye gbü ra-sü, teka fü wü kpara awu, gü ba, ngü te ni ngbü emere ne, ah de ngü te ngbü ereke gbü jia Me.

Dene kpah gara ngü te Yüwane Mürü Babatiza

mala teka Yesu

²² Sidi nga ngü la, fü Yesu ayia de wü kpara ka-ye, ace Yerüsalema, anü andoro agbü wü jürü köti ede Yerüsalema sela. Fü ewü angbü de wü kpara ka-ye, da eto *babatiza fü wü kpara de kpala. ²³⁻²⁴ Ngü la mere ta te-ye, o wüh gü *Yüwane agbü ku la de. Yüwane ngbü nda-ye ta eto babatiza agbü tö ka *Yudaya, kpah baka Yesu. Ah ngbü ta eto babatiza sela, agbü gara sü de iri ye Ayinona,† angü züka ngu ladü sela, te cu acu. Fü mere bi wü kpara angbü fi bü ekoro kpakaka na, da eza babatiza esakaka na.

† 3:23-24 3:23-24 Ayinona de sü ghamari ede Salima.

²⁵ Gbü gara ra, fü gara engä *Yisarayeले akoro kpaka wü kpära ka Yüwane, akpo da ega yiki de ewü, teka ngü ka babatiza. ²⁶ Fü komoko la ayia amala nga Yesu fü ewü, gü ba, "Titine mere bi wü kpära ngbü ekoro kpaka Yesu, efa nda Yüwane ka." Te wü kpära ka Yüwane je ngü la bala, fü ngü la ake te ewü. Fü ewü ayia anü akoro kpaka Yüwane, amala nga Yesu fefe, gü ba, "Mere kpära, ceka la! Kpära ta te ani ngbü de ewü, kpa etangu Yürüdene ne, te ye ngbü egü tatamu, gü ba, engu de Kambiliki ka Me ne, ah kpo eyi eto babatiza fü wü kpära. Bi wü kpära ngbü eyi 'buru enü kpakaka na kpala!"

²⁷ Yüwane gü ba, "Züka ngü. Me to wazi la fefe me-ye. Angü kpära ti amere kpeke ngü bala, de tete-ye, nda de. ²⁸ Ma mala ta fü yi eyi, gü ba, ma de *Kurisito te Me tima engu ne nda-ra de. Yi je ngü la ta eyi. Ma nda-ra mene kpära, te wüh tima ra kpa engagira nü fü Kurisito la, teka areke kaje fefe. ²⁹ Te komoko le aza würüse, ah ena atima engä ni ye kpa engagira nü, teka areke ngü la. Kpära la, ah de watü würüse la nda de. Ah de kpära te ena areke ngü fü watü würüse la. Te kpära la wu watü würüse la te ngbü ekoro, ah ena angbü de mere tadu, gü ba, 'Mere kpära ka-ni koro eyi!' Enatikine ma ngbü eyi de mere tadu, angü mere kpära ka-ra koro eyi dela! ³⁰ Ah le de ngü ka Yesu nü kpa engagira nü, de nda-ra ngü du kpa sidi." Dela ngü ta te Yüwane Mürü Babatiza, mala teka Yesu.

³¹ Yesu de kpära te koro agbü kpä. Ah wu ngü fa nda wü kpära füh kotö ne 'buru. Baka te Yüwane di de kpära füh kotö ne, ah ngbü

emala ngü ka Me baka kpara ka kotö ne. Ah ti amala ngü ka Me baka kpara te koro agbü kpï ne nda de. Amba ngü ka Yesu fa nda Yüwane ka, angü engu koro ka-ye agbü kpï. ³² Ah ngbü emala ngü ka Me ereke areke, angü engu koro ka-ye agbü kpï. Ah ngbü emala ngü te engu wu cu de jia ye, amba wü kpara le aje ngü kaka nda-wü de. ³³ Te mü le ngü te Yesu gü tatamu fü mü ne eyi la, amba mü wu eyi, gü ba, Me tima engu me-ye fanü fanü. ³⁴ Yesu ngbü emala ngari Me fü nih, angü Me tima engu me-ye. Me to wazi ka *Nzila Wazi ye eyi 'buru fefe, de ah mere ngü di ba e te engu ngbü ele. ³⁵ Angü Wö ye na le engu fa sü, fü ah ace wü ngü 'buru esakaka. ³⁶ Kpara te to maguma ye fü Yesu, Ye Me, ah ena aküwa fi mere badi. Amba mene kpara te to maguma ye fü Yesu de, ah küwa kpah de, angü Me ena asü gü fefe fi mere badi.

4

Dene ngü ta te Yesu mala fü egba Samariya

¹⁻³ Gbü wü sïkpï la, mere bi wü kpara ngbü ta ekoro kpaka Yesu de ah to *babatiza fü ani. Fü wü *kpara ka Yesu angbü eto babatiza fü ewü me-wü, angü Yesu to babatiza nda de. Fü wü Farusi aje, gü ba, mere bi wü kpara le ngü ka Yesu eyi, fa nda *Yüwane ka. Fü maguma ewü ayia asiti teka ngü la. Te Yesu wu bala, fü ah ayia ace tö ka *Yudaya, anü ka-ye agbü *Galilaya. ⁴ Amba ah le afü ka-ye kpuru gbü tö ka wü *Samariya. Fü ah ayia de wü kpara ka-ye, ati te kaje.

5 Fū ewü anü akoro gbü gara köti ka wü Samariya de iri ye Sikara.* 6 Gara du-kpa-ngu ladü sela, te *Yakobo jī gügü. Fū wü Yesu anü akoro kpa fūh du-kpa-ngu la etü ra, o engu ndiri eyi ka nü. Fū ah anü angbü efe te-ye ede du-kpa-ngu la. 7-8 Fū wü kpara kaka-na anü ase e-mazü agbü Sikara.

Fū gara egba Samariya akoro teka ase ngu. Fū Yesu amala ngü fefe, gü ba, “Ye to ngu fū ni, de ni nzö.” 9 Egba Samariya la gü ba, “Ye de enga *Yisaraye de? Ah mere baye, te ye ngbü eyo ngu te ni, te ni di de egba kpara ka Samariya ne?” Ah mala bala kükürü de, angü wü di enga Yisaraye le te-wü de wü kpara ka Samariya nda-wü de.

10 Yesu gü ba, “Te mü ena awu ta züka ngü, de te Me le ato fū mü ne la, anga te mü ena awu ra ta kpah kpo, baka te ma yo ngu eküte mü ne, de bane mü ena ayo ta kpah ngu te ra, fū ra ato mene ngu, de te ena aküwa fū mü fi mere badi ne.” 11 Würüse la gü ba, “Ye ena ase ngu la, neh baye baye? E ka-ye de te ye ena ase ngu di kpah ma! Te du-kpa-ngu engu ne di kpah cucu de bala! Ye ena amaka nda-ye de ngu ka *küküwa ne, neh kaye? 12 Ye fa kundu ani, Yakobo, ta te ce du-kpa-ngu ne fū ani ne? Yakobo jī ta du-kpa-ngu ne me-ye fū wü di ye, de wü nü ka-ye 'buru, fū ewü angbü enzö.” 13 Yesu gü ba, “Kpara te ngbü enzö ngu gbü du-kpa-ngu ne, gümü ngu ena adu kpah amere engu. 14 Amba kpara te ena anzö ngu, de te ma ena ato fefe na

* 4:5 4:5 Sikara ghamari ede mere yi ta te Yakobo to fū ye ye de iri ye Yüsefa ne.

ne, gümü ngu du amere engu tîne de. Angü ngu te ma ena ato fefe na, ah ena angbü emamaguma baka du-kpa-ngu, te ena aküwa engu fi mere badi.” ¹⁵ Würüse la gü ba, “Mere kpara, ye to ngu la eto fü ni, de ni nzö, angü gümü ngu ena adu kpah amere ni. Angü ni ena adu kpah angbü endoro te ngere kaje ne, da ese ngu.”

¹⁶ FÜ Yesu amala ngü fefe, gü ba, “Ye nü, ye i watî ye, de wü du koro ake di sene.” ¹⁷ Würüse la gü ba, “Watî ni nda ma.” Yesu gü ba, “Ye mala eyi zu ngü! ¹⁸ Teka ne de, angü ye za ta wü komoko 'buruve, fü ye ace ewü 'buru. Te di bala, mene komoko te ye ngbü ake di titîne ne, ah de watî ye nda de. Ngü te ye mala la, ah fanü.” ¹⁹ Würüse la gü ba, “Mere kpara, ma wu eyi, gü ba, mü de *mürü dofo ka Me. ²⁰ Te di bala, gara ngü ladü te ma ele amala fü mü. Wü kundu a ngbü ta egbo nga iri Me, kpa füh mere da ka Samariya la. Amba de-yi, wü di engä Yisarayeleye, yi gü ba, ah le de wü kpara 'buru di egbo nga iri Me kpa agbü *Mere Kambü ka Me agbü Yerüsalema ne. Te di bala, mene sü te wü kpara ti agbo nga iri Me gbügbü, ah ena adi neh engu deyi?” ²¹⁻²³ Yesu gü ba, “Tangbase, mü da güje mü te ngü te ma ngbü emala fü mü ne. Me ka-ye biringbö. Te di bala, ah le de mü gbo nga iiri na de maguma mü biringbö. Ngü ka sü te wüh ngbü egbo nga iiri tete na, ah de mere ngü nda de. De-yi, wü kpara ka Samariya, yi ngbü egbo nga iri Me te yi wu mbi mbi de. De-a, wü di engä Yisarayeleye, a ngbü egbo nda-a zu nga iri Me, te a wu kpo. Angü Me gü tamu ngü

ka *küküwa eyi fü a. Amba ah ena akpo titine, wü kpara ena angbü egbo nga iri Wüba Me, te nga wü sü 'buru. Ah ena adi bü duu fuh da sene, anga agbü Yerüsalema kpah de. Wüh ena agbo nga iiri na de maguma wü le 'buru. Angü Wüba Me le eyi bala. ²⁴ Angü Me zu de Me biringbö. Te mü le agbo nga iiri na la, ah le de mü gbo nga iiri de maguma mü biringbö.”

²⁵ Würüse la gü ba, “Mere kpara, ngü te ye mala la, ah kpekpeke. Ni wu kpo, gü ba, Me ena atima Miri te ena aküwa nih. Te engu koro eyi la, engu ena amala si wü ngü 'buru fü ani.” ²⁶ Yesu gü ba, “De-ra, de te ma ngbü emala ngü fü mü ne, ma de Miri la me-ra.”

²⁷ Kpah bü gbü lö-ra la, fü wü *kpara ka Yesu adu akoro, amaka engu da ero mö ake würüse la. Fü ngü la ayia aga gbü jia ewü afa sü. Kpara te ena ayi-ta würüse la, gü ba, “Ye le neh ene?” ne, nda ma. Kpara te ena ayi-ta Yesu, gü ba, “Ah mere baye, te ye ngbü ero mö ake würüse la?” nda kpah ma.

²⁸ Fü würüse la ayia ace sila ka-ye ciki sela, afü nga ye, adu agbü mere köti la, amala ngü fü wü kpara, gü ba, ²⁹ “Yi nü la akine, yi ceka kpara, de te ma maka engu kpa fuh du-kpa-ngu de kpane. Angü ah mala nga wü ngü, te ma mere, te kpara wu de ne, 'buru gbü nzö ra. Ah ena adi dela *E-küwa-nih ne de?” ³⁰ Te wüh je ngü la bala, fü mere bi wü kpara aci anü kpaka Yesu.

³¹ Fü wü kpara ka Yesu angbü enda'ba te-wü fü Yesu, gü ba, “Mere kpara, ani koro de e-mazü eyi. Ye zü la e.” ³² Fü engu adu amala ngü fü

ewü, gü ba, “Gara e-mazü ka-ni ladü, te wü wu nda-wü de.” ³³ Fü wü kpara kaka-na angbü eyi-ta ngü esüka wü, gü ba, “Gara kpara koro de e-mazü la fefe me-ye?” ³⁴ Fü Yesu amala fü ewü, gü ba, “Ma ngbü emere tima te Me tima ra di. Ngü la, ah fere baka e-mazü. Ma le fi bü amere tima la, de ah nza anza.”

³⁵ Fü Yesu adu kpah, amala ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Wü kpara ngbü emala teka ndo, egü neh fe? Wüh ngbü emala, gü ba, ‘Te wüh moko ndo eyi la, ah ena amere fe bala, fü ewü adu awa.’ Ah bala de? Amba yi ceka la bü bi wü kpara, te ewü ngbü ekoro kpaka nih ne. Ma emala fü yi, gü ba, wüh baka ndo te ma moko tütine, ah ndri kpah eyi, lakı kaka-na koro kpah eyi, teka awa, aza ao gbü kafa. ³⁶ Angü Wüba tima ra, de ma ru ngari ni emaguma wü kpara baka ndo. Yi nda-yi baka wü kpara, te ewü ngbü ele ta-ngü te ra gbü tima la. Nih biti wü kpara ebite gbü kafa ka Wüba, de wüh küwa fi mere badi. Te nih mere bala la, mürü ndo la ena ato takpa fü nih, fü nih angbü 'buru de mere tadu teka ngü la.

³⁷ Mani te wüh ngbü emala, gü ba, ‘Te kpara ru ndo ka-ye la, gara kpara ena adu akoro awa me-ye ne,’ ah de zu ngü! ³⁸ Enatikine ngü la koro eyi, angü ma ngbü etima yi, teka awa nzia ndo te yi ru me-yi de. Wü gara kpara mere ta tima la me-wü, fü ewü aï yi, akoro amaka bü nzinzia gbü nga ewü la.” Dela ngü ta te Yesu mala fü wü kpara ka-ye, te engu wu wü kpara ka *Samiya, te ewü ngbü ekoro.

³⁹ Angü mere bi wü kpara ka sü la le ngü ka Yesu, teka ngü te würüse la mala fü ewü, gü ba, “Yesu mala nga wü ngü ka-ni, de te ni ngbü emere ne, eyi 'buru.” ⁴⁰ Te di bala, fü ewü akoro kpaka Yesu, ayi-tata teka de ah ngbü kpaka ani sela. Fü Yesu angbü kpala sikipi 'basu, da ari ewü de ngari Me. ⁴¹ Fü mere bi wü kpara ayia kpah ato maguma wü fü Yesu, teka ngü te ewü je gögömö na la. ⁴² Fü ewü amala ngü fü würüse la, gü ba, “A le ngü ka kpara la ta teka ri mü. Amba titine, a je riri na eyi cu de güje a. Te di bala, a wu eyi, gü ba, engu de kpara, te ena aküwa wü kpara fuh kotö ne 'buru, angü ah de *E-küwa-nih.”

Dene e'ba'basu kpeke ngü,

ta te Yesu mere agbü Kana

⁴³ Sidi nga sikipi 'basu la, fü wü Yesu ayia de wü kpara ka-ye, adu agbü *Galilaya. ⁴⁴ Yesu mala ta ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Te mü de *mürü dofo la, wü kpara gbü wü gara sü 'buru ena angbü ecu ngü mü me-wü, amba 'duwa wü mürü mü ti acu ngü mü nda-wü de.” ⁴⁵ Mere bi wü kpara te ewü ngbü agbü Galilaya nü ta agbü Yerüsalema teka *Karama ka Pasika. Fü ewü awu wü kpeke ngü ta te Yesu ngbü emere de kpala. Fü ewü adu amala nga wü ngü la fü wü bu wü, kpa eköti. Te di bala, te wüh wu Yesu te koro tete agbü Galilaya, fü ewü angbü de mere tadu, gü ba, engu ena amere wü kpeke ngü gba ani sene, kpah ba e te engu mere agbü Yerüsalema ne.

⁴⁶ Fū engu adu akoro kpah agbü Kana, gbü sü ta te engu fū ngu, koro di vinü tete na. Gara mere kpara ka miri ta ladü agbü gara kötö de iri ye Kaparanama, te yeye na di de keke te-ye, ah yia ta ekpi akpi. ⁴⁷ Te komoko la je ngü, gü ba, “Yesu du koro eyi, gbü Kana ne,” fū ah ayia agba wü agbü Kaparanama, anü amaka Yesu agbü Kana kpala.

Te engu koro kpaka Yesu, fū ah anda'ba te-ye fefe na, gü ba dene, “Mere kpara, ye koro kere, aküwa ye ni, angü ah yia eyi ekpi akpi.” ⁴⁸ Yesu gü ba, “De-yi, wü kpara gbü sü ne, te ma mere kpeke ngü gbü jia yi de la, yi tī ale ngü ka-ra nda-yi kpah de. Ngü ka-yi ena adi fi bü bala?” ⁴⁹ Komoko la gü ba, “Mere kpara, bala de, baaa! Mü koro mba kere, mü küwa ye ra, angü ah ena akpi.” ⁵⁰ Yesu gü ba, “Ye mü küwa eyi. Mü du edu.” Fū komoko la ale ngü te Yesu mala fū ye la. Fū ah ayia adu kpa ekötö.

⁵¹ Baka te engu ngbü edu kpa ekötö, fū ewü amaka te-wü de wü labi ka-ye te kaje. Fū ewü amala fefe, gü ba, “Mere kpara, ye mü küwa eyi!” ⁵² Fū engu ayi-ta ewü, gü ba, “Keke la nza eküküte gbü lö-ra fe?” Wüh gü ba, “Keke la nza esikine etü ra, ba lö-ra biringbö.” ⁵³ Fū wö ye mbarase la awu teke, gü ba, “Keke la nza gbü lö-ra te Yesu mala ngü fū ni tete, gü ba, ‘Ye ni küwa eyi ne.’ ” Fū komoko la ayia ato maguma wü fū Yesu, de wü kpara gba ye 'buru.

⁵⁴ Dela e'ba'basu kpeke ngü ta te Yesu mere agbü Kana. Ah mala ngü bü de komö ye, fū mbarase la aküwa ciki agba wü, agbü Ka-

paranama kpala. Yesu mere ngü la, o engu yia tete agbü *Yudaya, ego agbü *Galilaya.

5

Dene ngü ta te Yesu mere gbü sïkpï ka Me,

ede kara de ïri ye Beteseda

¹ Sidi nga wü ngü dela, fü wü Yesu ayia anü agbü Yerüsalema, teka gara *karama ka wü *Yisaraye. ² Gara mere kara ta ladü agbü Yerüsalema kpala,* te ewü gü ïiri na, gü ba, Beteseda. ³ Mere bi wü mürü keke ngbü era esa e ede kara la. Ah de wü kpara te jia ewü ni ani, gara ewü de lö wü walawala, gara ewü te küte ewü di titiri. Wüh ngbü era kpala, da eci nga ngu te ena akada. ⁴ Angü wüh gü ba, gbü gara sïkpï, *malayika ka Me ngbü ekoro, da eyiki ngu la, fü ngu la angbü ekada teka ngü la. Te di bala, mene kpara, te ena atï fi me-ye fü wü bu ye, gbü ngu la, keke kaka-na ena anza.

⁵⁻⁶ Gbü gara ra, fü wü Yesu akoro füh kara la. Fü ah awu gara komoko kpala, te di de keke te-ye teka mere bi re, baka e teke biri nzükpa de füh ye 'bajena. Te Yesu wu komoko la, fü ah awu teke, gü ba, ah ra eyi sela fa sü. Fü ah amala ngü fefe, gü ba, "De-mü, mü ele aküwa?" ⁷ Mürü keke la gü ba dene, "Mere kpara, ni ena aküwa, neh baye baye? Angü enga ni ni, te ena agü ni gbü ngu la, fü ni aküwa ne, ah nda ma. Ni te egbeke te-ni enü kpala, küte ni titiri, fü wü gara kpara

* **5:2** 5:2 Kara la, ah gbmari ede möngiti ka wü kambiliki agbü Yerüsalema kpala. Wüh jï yafu edede na ba e 'buruve.

angbü eti ka-wü fi me-wü.” ⁸ Fü Yesu amala ngü fefe, gü ba, “Enga wüna, ma ena ato wazi fü mü. Mü yia eyia tikpi, de mü za darara ka-mü, mü go kpa eköti.” ⁹ Yesu bü te emala ngü la bala, fü keke ka komoko la ayia anza. Fü engu ayia aza darara ka-ye, ago kpa eköti.

Sikpi te Yesu küwa komoko la tete, ah de *sikpi ka Me. Angü gbü gele ka wü di engu Yisaraye, wüh le de wü kpara mere tima gbü sikpi ka Me 'buru 'buru de. ¹⁰ Te ah bala, baka te wü *kovo ka wü Yisaraye wu ngü la, gü ba, komoko la ngbü ebï darara ka-ye gbü sikpi ka Me, fü ewü ai engu, ayi-tata, gü ba, “Ah mere neh baye, te ye ngbü ebï darara ka-ye gbü sikpi ka Me ne? Ye wu de, gü ba, gele ka-ani le de wüh mere e abi e gbü sikpi ka Me de?” ¹¹ Komoko la gü ba, “Ah de ngü ka-ni nda de. Ni ngbü ta eke ka-ni ake, fü gara komoko ayia akoro aküwa ni gbü keke la. Fü ah amala ngü fü ni, gü ba, ‘Ni bi darara ka-ni ebï, ni go di kpa eköti.’ Fü ni abi darara ka-ni ne tungü la.” ¹² Wüh gü ba, “Kpara te küwa ye neh da?” ¹³ Amba komoko la je iri kpara te küwa ye ne nda de. Angü mere bi wü kpara ta ladü gbü sü, te Yesu küwa komoko la tete ne. Fü Yesu azi te-ye zirri, anü sü ka-ye.

¹⁴ Fütanga ngü la, fü Yesu anü amaka komoko la, kpa etambasü *Mere Kambü ka Me. Fü ah amala ngü fefe, gü ba, “Enga wüna, mü ceka temü 'be, angü mü küwa eyi gbü keke ka-mü la. Te di bala, ah le de mü ce da emere *siti ngü. Angü gara siti ngü, te ena afa keke la, ena adu kpah amere mü.” ¹⁵ Fü komoko la ayia bü kere, anü

amala nga ngü la fü wü kovo ka wü Yisarayelee, gü ba, “Kpara te küwa ni ne, ah de Yesu.”

¹⁶ Dela si-ngü te wü kovo la kpo da ekspü Yesu tete na, gü ba, “Engu ce gele ka-ani eyi,” angü engu küwa kpara la gbü sikipi ka Me. Wüh gü ba, ngü la, ah de tima. Ah le ta de ah mere ngü la gbü sikipi ka Me de.

Dene ngü ta te wü Yesu ga yiki tete,

de wü kovo ka wü Yisarayelee, teka sikipi ka Me

¹⁷ Te Yesu je ngü la, gü ba, wü *kovo ka wü *Yisarayelee ngbü ewü nga, teka ngü te ni küwa komoko la gbü *sikipi ka Me ne, fü ah adu amala ngü fü ewü, gü ba, “Ngü te ma mere ne, ah siti gbü jia yi, neh teka ne? Wüba, Me, ngbü emere kpah bala, angü engu ngbü eto züka ngü fü yi gbü wü sikipi 'buru. Ah ce da emere züka ngü fü yi gbü sikipi ka Me eyi? Ah ce de! Te ah bala la, züka ngü te ma mere fü komoko la gbü sikipi ka Me ne, ah siti gbü jia yi, neh teka ne?” ¹⁸ Fü ngü la asiti emaguma ewü 'duwa baneh-ene-la. Wüh gü ba, “Yesu siti gele ka-ani, ka sikipi ka Me ne eyi. Ah mala kpah gara siti ngü, gü ba, ‘Ni de Ye Me.’ Ah le ao te-ye baka Me?” Fü ewü akpo angbü egiri kaje, teka de ni mörö engu tete.

¹⁹ Fü Yesu adu amala fü ewü, gü ba, “Ngü te ma emala fü yi ne, ah de zu ngü. Te ma mala, gü ba, ma de Ye Me ne, yi ngbü efi nda-yi, gü ba, ‘Ma ngbü emere tima la de tete-ra?’ Ah bala de. Ma ngbü emere 'duwa tima te ma wu esaka Wüba. Wü ngü te Wüba ngbü emere, ma ena amere

'buru. ²⁰ Wüba ngbü egü tamu wü ngü ka-ye 'buru fere, angü ah le ra fa sü. Dela si-ngü te ma ngbü eküwa wü mürü keke tete ne. Gara tima kpah ladü te Wüba gü tatamu fere, te fa engu dela, te ma ena amere, te ena aga gbü jia yi afa sü. ²¹ Angü Wüba ngbü ezükü wü kövö, da eküwa ewü fi mere badi. Te di bala, de-ra, te ma di de Yeye na ne, ma ena angbü kpah ezükü wü kpapa gbü kpi, da eküwa ewü, baka e te ma ngbü ele.

²² Gara tima te Wüba to fere, ah de ngü ka makolo liya. Angü Wüba gü ba, 'Ma ena akolo liya ka wü kpapa 'buru me-ra. Ni ce tima la eyi 'buru esaka ra.' ²³ Wüba ce tima la esaka ra, teka fü wü kpapa angbü ecu ngü ra, kpah baka e te wüh ngbü ecu ngüngü. Kpapa te cu ngü ra de, ah cu ngü Wüba kpah de, angü engu tima ra me-ye."

²⁴ Fü Yesu adu amala gara ngü fü wü *kovo la, gü ba, "Ngü te ma emala fü yi dene, ah de zu ngü. Te mü ena aje ngü ka-ra, te mü le kpah ngü ka Wüba te tima ra ne, mü küwa eyi. Mü ena angbü de *küküwa la fi badi. Wüh ti ato kuru te mü tine de, angü mü küwa gbü kpi eyi.

²⁵ Ngü te ma emala fü yi dene, ah de zu ngü. Amba ah ena akpo titine, ma ti eyi amala ngü fü wü kövö. Mene ewü te ewü ena aje ri ra, ma ena aküwa ewü, angü ma de Ye Me. ²⁶ Wüba to wazi la eyi fere me-ye. Wü e füh kotö ne 'buru ngbü eküwa neh baye? Wüba ngbü eküwa ewü me-ye de? Kpah bala, ah to wazi la eyi fere, teka fü ra adi eküwa wü kpapa di. ²⁷ Ah to kpah wazi eyi fere, teka akolo liya ka wü kpapa di, angü engu

tima ra, *Ye Kpara ka kpi, kpa füh kotö kpakine me-ye.

²⁸ Ngü la mere e aga gbü jia yi de. Angü *adu sikipi ladü te ena akoro. Gbü sikipi la, ma ena aï wü kpara 'buru, teka akolo ngü ka-ewü. Te di bala, wü kpara te ewü kpi eyi ne, wüh ena aje ri ra, ²⁹ fü ewü azükü gbü kpi 'buru. Mene wü kpara, te ewü mere züka ngü, wüh ena azükü, aküwa fi mere badi. Amba mene ewü, te ewü mere *siti ngü ne, wüh ena azükü nda-wü teka amaka cinga. ³⁰ Ngü de te ma ngbü emere ne, ma mere de tete-ra nda-ra de. Liya te ma ngbü ekolo ne, ma ekolo ba e te ma je gömö Wüba. Te di bala, ma ngbü ekolo liya ka wü kpara reke areke, angü ngü te ma ngbü emere ne, ma ngbü emere ngü la ba e te Wüba ngbü ele, angü ah tima ra me-ye.”

Dene ngü te Yesu mala tüngü ye

³¹ Fü Yesu adu amala kpah gara ngü fü wü *kovo la, gü ba, “Yi efi nda-yi, gü ba, ngü te ma emala ne, ma ngbü ecu ngü ra de tete-ra? Ah bala de. Ta te ma ena angbü egbo nga ra de tete-ra la, de bane ngü te ma ngbü emala ne, ah ena adi de töndö ngü kükürü. ³² Wüba Me ngbü emala ngü tüngü ra ereke cu me-ye. Te di bala, fü ra awu, gü ba, ngü te engu ngbü emala tüngü ra ne, ah de zu ngü.

³³ *Yüwane Mürü Babatiza mala nga ra fü yi ta kpah eyi, baka te yi tima wü kpara ka-yi kpakaka na ne. Ah mala nga ra fü yi cu reke areke. ³⁴⁻³⁵ Yüwane ngbü ka-ye ta baka ze-wa te ngbü elofu sü, teka agü tamu züka kaje ka Me fü

yi. Fü yi angbü ta de tadu teka ngü la, da ele ngü kaka. Te yi ena ale ta ngü te Yüwane mala teka ra ne eyi la, ah ena adi ta mbi. Amba yi du ce ngü kaka bü kere bala, neh teka ne? Yi mere e afi, gü ba, ma gü iri Yüwane dela, angü ma ngbü eo jia ra teka ngü ka kpara füh kotö ne, yi mere e afi bala de. Ma gü iri Yüwane gbü ngü la, teka fü yi afi nga ngü ta te engu mala ne, teka fü yi adu ale ngü ka-ra, fü yi aküwa.

³⁶ Te yi le ngü ka Yüwane de la, de yi fi la nga wü mere kpeke ngü te ma ngbü emere ne. Angü wü ngü la, ah de ngü ka-ra de, ah ka-ye de ngü ka Wüba, te engu tima ra ne, fü ra angbü emere wü ngü la gbü wazi kaka. Te yi fi ngü la mbi mbi la, yi ena awu, gü ba, Me tima ra me-ye fanü.

³⁷ Wayi, Wüba te tima ra ne, ah mala zu ngü tüngü ra fü yi gbü *Ngari ye. Yi le ngü kaka la de, neh teka ne? Yi le de engu koro kpaka yi, teka fü yi awu engu cu de jia yi feke? ³⁸ Amba ngü te engu mala fü yi gbü Ngari ye ne, ngü la ri gbü nzö yi de, neh teka ne? Te ngü la ena arı ta gbü nzö yi eyi la, de bane yi ena ale ngü ka-ra, gü ba, Me tima ra me-ye fanü. ³⁹ Yi ngbü fi bü da etanga Ngari Me, da egiri ngü gbügbü, gü ba, ani ena aküwa teka ngü la. Amba Ngari Me la ngbü emala nga ra fü yi, ⁴⁰ gü ba, ah le de yi koro kpaka ra, fü ra aküwa yi. Te di bala, yi le ngü la de, neh teka ne?"

⁴¹ Fü Yesu adu amala kpah gara ngü fü wü kovo la, gü ba dene, "Yi efi nda-yi, gü ba, ma ngbü ele de wü kpara 'buru di ecu ngü ra? Ah bala de. Ma ele de wü kpara koro kpaka ra, teka de ma küwa ewü. ⁴² Amba nda-yi, yi le ngü

ka-ra de. Te ah bala, ma wu eyi, gü ba, yi le Me de maguma yi nda-yi kpah de. ⁴³ Angü Me tima ra me-ye. Fü ra akoro kpaka yi de sene gbü wazi kaka. Yi le ra de, angü yi le ka-yi 'duwa mene wü kpara te ewü ngbü ekoro, da ecu ngü wü de tete-wü ne.

⁴⁴ Yi ena ato maguma yi fere, neh baye baye? Angü yi ngbü eo fingangü ka-yi 'buru, gbü wü ngü te ngbü ereke gbü jia wü bu yi ne. Amba yi le afi nga ngü, te ngbü reke gbü jia Me ne, nda-yi de. Te di bala, yi ti ale ngü ka-ra kpah de.

⁴⁵ Yi ngbü efi nda-yi, gü ba, ma ena ai ani engagira Wüba, teka fü ah akolo ngü ka-ani, teka te ani le ngü ka-ra de ne? Ah bala de. Kpara te ena ai yi engagira Wüba, ah de *Müse. Yi ngbü fi bü da etanga ngü te Müse ba, da eo fingangü ka-yi 'buru tete. ⁴⁶ Amba te yi ena aje ta si-ngü, te Müse ba ne, eyi la, de bane yi ena ale kpah ngü ka-ra, angü Müse ba ta ngü la teka ngü ka-ra. Te di bala, yi le ngü la de, neh teka ne? ⁴⁷ Te yi le ngü ta te Müse ba gbü Ngari Me ne de la, yi ena ale ngü ka-ra, neh baye baye?"

Dela ngü ta te Yesu mala fü wü *kovo ka wü Yisarayeale la agbü Yerüsalema. Fütanga ngü la, fü wü Yesu ayia de wü kpara ka-ye la, adu agbü *Galilaya.

6

Dene ngü te Yesu to zü-e di fü mere bi wü kpara Matayo 14:13-23; Marako 6:31-46; Luka 9:10-17

¹ Gbü gara ra, fü wü Yesu ayia agbü Kapanama, ali gbü *zabu, akö ngu kpa etangu

*Galilaya. ² Fü mere bi wü kpara ayia afa nganga na, angü wüh wu wü mere kpeke ngü ka talara, de te engu ngbü emere, da eküwa wü mürü keke di ne. ³ Te wü Yesu kö ngu la tete na, fü ewü alı kpa füh gümbe de wü kpara ka-ye. Fü Yesu angbü kötö, akpo da erı ewü. ⁴ Ngü la ngbü ta emere te-ye gbmari ede mere sikipi ka wü Yisarayele, de iri ye *Pasika ne.

⁵ Fü Yesu afü jia ye, aceka mere bi wü kpara, te ewü koro ngbü edede na, da eje ngü gögömö na ne. Fü cinga ewü ayia arı tete, angü wüh ngbü eyi fa sü. Fü ah ayia afü te-ye, amala ngü fü *Filipo, gü ba dene, "Filipo deyı, ye ceka la mere bi wü kpara ne. Ani ena amaka mere bi zü-e, teka ato fü wü kpara ne, neh kaye?" ⁶ Ah mala ngü la fü Filipo bala, teka are fingangü kaka di, angü Yesu wu ngü ka-ye, de te engu ena amere ne, kpo. ⁷ Fü Filipo alügü ngü, gü ba, "Ni wu de. Wü kpara ne sibi fa sü. Te mü mere tima teka re biringbö, fü mü aza jiase la, anü ase ambata di la, ah ti de wü kpara la nda kpah de."*

⁸ Fü Anderiya, enga ni ye Petero,† ayia amala ngü fü Yesu, ⁹ gü ba dene, "Gara mbarase ladü sene, de ambata esaka ye ngbee 'buruve, bete si 'basu. Mba enga e cükü'daye de bala, ta de e te ena atı fü mere bi wü kpara de bala?" Yesu gü ba, "Wü koro di ekoro."

¹⁰ Züka fu-gü ta ladü gbü sü la, fula fula bala.

* **6:7** 6:7 Jiase la ta denariya 200. Angü ta gbü wü re la, te mü mere tima teka sikipi biringbö, wüh ena ato denariya biri fü mü.

† **6:8** 6:8 Anderiya kpah de gara kpara esüka wü kpara ka Yesu nzüka de füh ye 'basu ne.

Fü Yesu amala ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Wü mala fü wü kpara la, de wüh ngbü kötö füh fu-gü la.” Fü wü kpara la ayia angbü kötö. Wüh baka wü kpara kutu 'buruve (5,000). ¹¹ Fü Yesu aza ambata la, adu agbo nga iri Me tekaka. Fü ah ayia ato esaka wü kpara ka-ye la. Fü ewü akpo da egafa fü mere bi wü kpara la. Fü ambata la ati te nga wü kpara la 'buru kpini. Fü Yesu aza wü si 'basu la, ato fü ewü kpah bala. Fü wü kpara la azü e la, asika di.

¹² Te wüh zü e la, sika di, fü Yesu amala ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Wü nü, wü ro du e la, angü ah ena asiti.” ¹³ Fü ewü aro du e la, abiti gbü wü kuwu, asi ba e nzükpa de füh ye 'basu. Dela ta bü mba ambata 'buruve bete si 'basu, te wü kpara la zü, ce dudu ne.

¹⁴ Te wü kpara la wu mere kpeke ngü ka talara te Yesu mere la, fü ewü ayia afi, gü ba, “Komoko la, ah zu de *mürü dofo, ta te wüh ba ngü kaka gbü *Ngari Me gügü, gü ba, ‘Me ena atima engu füh kotö ne.’ ” ¹⁵ Fü ewü angbü efi ngü la, gü ba dene, “Te komoko la ena adi ta miri gbü nzö ani la, ah ena areke afa sü.” Gara ewü gü ba, “Te ah bala la, ah le de ani reke te-ani, agü gü, teka aliki wü *Rüma, te ewü ngbü gbü nzö ani ne. Fü ani aza Yesu, ao miri ka-ani tete.” Te Yesu wu ngü la bala, ngü la ti gbü jijia na nda de. Fü ah ayia ka-ye bü zirri, adürü esüka ewü, anü alí angbü ka-ye kpa füh mere rüvü kpikpi ye.

*Dene ngü ka Yesu te engu nü nü di füh ngu
Matayo 14:24-33; Marako 6:47-52*

16-17 Etamurago, o Yesu di la fi kpa füh rüvü kpala, fü wü kpara kaka-na ayia adu kpa esa gö, era ngu, ali gbü *zabu ka-wü, edu agbü Kaparanama, baka te Yesu mala fü ewü. Fü bitu ayia amaka ewü, fi da enü nü. 18 Fü mere wege akoro, angbü efe ngu. Fü ngu angbü ekada de ewü. 19 Fü ewü anü de zabu, akoro kpa etü ngu, nengete.‡ Wüh te efü jia wü bane de, gbo! te kpara te ngbü enü kpaka ewü, de lö ye füh ngu. Fü ngü la angbü gbü jia ewü ba sirimbi. Fü cürü ayia arü te-wü. 20 Te kpara la koro gbamari, fü ewü awu, gü ba, ah de Yesu. Fü Yesu amala ngü fü ewü, gü ba, “Yi kpe cürü de, ah ka-ye de-ra.” 21 Fü maguma ewü ayia agu. Fü Yesu ayia ali kpaka ewü agbü zabu. Wüh te enü mba 'dongoni bane de, wüh koro eyi edere ngolo, gbü sü te ewü le akoro tete na ne.

Dene ngü ta te Yesu mala,

teka mene e te ena akiwa wü kpara

22 Te kpü seke, wü kpara te Yesu to zü-e fü ewü ne, wüh ka-wü fi bü ladü gbü sü la. Fü ewü akpo da egiri Yesu. Angü baka esikine la, *zabu ka-ye ta sela ngbee biringbö. Baka te wü *kpara ka Yesu li nü sü ne, Yesu nü de ewü nda de. Wüh wu eyi, gara kaje te Yesu ena adu akö ngu tete na kpah ma. Fü ewü afi, gü ba, te ah bala la, Yesu ka-ye fi la bü ladü sela. 23-24 Fü ewü akpo da egiri engu ma. Fü ewü afü jia wü, awu bi wü gara zabu te yia kpa etangu agbü Tiberiya,

‡ 6:19 6:19 Wüh nü baka miles bata, anga kilometere 'buruve, fü ewü akoro etü ngu la.

da ekoro sela. Fü ewü ayia alì gbügbü, anü agbü Kaparanama, teka agiri Yesu kpala.

²⁵ FÜ ewü anü akoro kpa etangu agbü Kaparanama. FÜ ewü anü amaka Yesu kpa *esambü ka biti-te. FÜ ewü ayi-tata na, gü ba, “Mere kpara, ani giri ye kpa etangu kpane ma, angü ye koro kpakine neh elaye?” ²⁶ Yesu gü ba, “Yi ngbü egiri ra, neh teka ne? Yi ngbü egiri ra ne bü teka ambata, te ma to fü yi esikine, te yi sika di ne? Yi le kpah de ma to gara fü ani? Fingangü ka-yi fi bü teka e-mazü? Ah le de yi fi nga kpeke ngü te ma ngbü emere ne, teka fü yi awu sisi na mbi mbi mbi. ²⁷ E-mazü ena aküwa yi fi mere badi? A'a. Ah ti aküwa yi fi mere badi nda de. Gara züka e-mazü ladü esaka ra sene, te ena aküwa yi fi mere badi. Ah le de yi o fingangü ka-yi eküte ra, angü ma ti eyi aküwa yi me-ra. Wüba tima ra teka ngü la.”

²⁸ Wüh gü ba, “Mere kpara, ani ena amere neh baye, fü ngü ka-ani areke gbü jia Me?” ²⁹ Yesu gü ba, “Züka ngü te Me ngbü ele, ah le de yi to maguma yi fere, angü Me tima ra me-ye.” ³⁰ Wüh gü ba, “Te ah bala la, de ye gü la tamu wazi ye fü ani. Te ye ngbü eto zü-e fü ani gbü wü sikipi 'buru la, ani ena awu, gü ba, Me tima ye me-ye fanü. Te di bala, ani ena alala gbü nga ye. ³¹ Angü Me tima ta *Müse fü wü kundu ani, te ewü ngbü ejiji agbü gü ne. FÜ Müse angbü eto e-mazü fü ewü, te ngbü ekoro agbü kpi ne, te nga wü sikipi 'buru, ba e te wüh ba ta gbü *Ngari

Me.Ş Fū ewü angbü ezü e la te nga mere bi wü re, baka wü re teke 'basu. Ye tī eyi amere kpah bala? Angü nda-ye, ye to zü-e fū ani bü ngbee du biringbö.”

³² Yesu gü ba, “Ngü te ma emala fū yi ne, ah de zu ngü. E-mazü ta te Wüba to fū wü kundu nih esaka Müse ne, ah to teka areke bü küte ewü kükürü. Gara züka e-mazü ladü, te Wüba ngbü ele ato fū yi enatikine. ³³ Angü e-mazü la koro agbü kpī, teka aküwa wü kpara füh kotö ne fi mere badi.” ³⁴ Wüh gü ba, “Wayi, mere kpara, ah le de ye di eto zü-e la fū ani, gbü wü sīkpī 'buru, fū ani adi ezü.” ³⁵ Yesu gü ba, “E-mazü te ena aküwa wü kpara fi badi ne, ah ka-ye de-ra. Mene kpara te ena ato maguma ye fere, tala tī amere engu tīne de. Gümü ngu tī amere engu tīne kpah de. ³⁶ Ma mala ta ngü la fū yi eyi gügü, gü ba, yi wu ra eyi cu de jia yi, amba yi le ato maguma yi fere nda-yi de. ³⁷ Kükürü de, angü Me ngbü eto wü kpara ka-ra fere me-ye. Mene wü kpara te Wüba ngbü efe, teka fū ewü ato maguma wü fere ne, ma ena angbü eza ewü de tadu. Ma tī aliki ewü de. ³⁸ Angü dela si-ngü te ma yia tete agbü kpī, koro füh kotö sene, teka amere ne. Angü Wüba tima ra me-ye. Ma koro teka amere ngü ka-ra de. ³⁹ Dene ngü te Me ngbü ele de ma mere füh kotö ne. Ah le de ma di eceka kpī sidi nga wü kpara, te engu to esaka ra ne, angü süka ewü ena adürü. Ah ngbü ele kpah de ma zükü ewü gbü kpī, te gara, gbü *adu sīkpī.

Ş 6:31 6:31 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü Yisaraye 16:4-36, bete Ci ka wü Davidi 78:24.

⁴⁰ Angü Wüba Me ngbü ele de wü kpara ka-ra, te ewü ngbü eo jia wü eküte ra, da eto maguma wü fere ne, küwa aküwa fi mere badi, angü ma ena azükü ewü gbü kpi, gbü adu sikipi.”

⁴¹ Te wü kpara la je ngü te Yesu mala, gü ba, ni de e-mazü te koro agbü kpí ne, fü ewü angbü emala ngü gbü ngingiri ngü, ⁴² gü ba, “Komoko la mala töndö ngü de bala, neh baye baye? Engu gü ba, ni de neh da? Engu de Yesu, ye *Yüsefa ne, de? Te ani wu wö ye na ake ni ye na, kpah bü kpo ne. Fü engu agü ba, ‘Ni koro agbü kpí?’ ”

⁴³ Yesu gü ba, “Yi ce la ngü ka yiki ka-yi la ace, de yi da güje yi te ngü te ma emala ne.

⁴⁴ Te Wüba gü tamu ngü ka-ra emaguma kpara nda de la, ngü la ena adi gbü jijia ba töndö ngü fanü. Angü kpara ti afü te-ye, akoro kpara ka-ra de tete-ye, nda de. Ah le de Wüba o ngü la emamaguma me-ye, fü engu akoro kpara ka-ra. Fü ra adu azükü engu te gara, gbü adu sikipi.

⁴⁵ Angü wü *mürü dofo ba ta ngü la eyi gbü *Ngari Me, gü ba, ‘Me ena angbü erí wü kpara ka-ye 'buru me-ye.’ Te mü ngbü eje si-ngü, de te Wüba ngbü erí mü di ne, mü ena ato maguma mü fere fanü. ⁴⁶ Kpara biringbö füh kotö ne, te wu Me de jia ye, ladü? A'a, ah nda ma. 'Duwa de-ra, ma wu engu me-ra, angü ma koro kpakaka na me-ra.

⁴⁷ Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Te mü to maguma mü eyi fere la, mü küwa eyi fi badi. ⁴⁸ Angü ma de e-mazü te ma ngbü eküwa wü kpara me-ra. ⁴⁹ Wü kundu nih, ta te Me to e-mazü fü ewü esaka Müse ne, wüh dene

fi ladü? Wüh kpi nza ka-wü eyi 'buru. ⁵⁰ Amba mene e-mazü te koro agbü kpī ne, ah de e-mazü te ena aküwa kpara fanü fanü. Te kpara zü e-mazü engu la, ah tī akpi de. ⁵¹ Ah ena aküwa fi mere badi. E-mazü engu te koro agbü kpī ne, ah de-ra. Ah de küte ra, te ma ena ato teka aküwa wü kpara füh kotö ne.”

⁵² Fü wü kpara la akpo da ega yīkī esüka wü, gü ba, “Angü komoko ne ena ato küte ye fü ani azü, neh baye baye?” ⁵³ Yesu gü ba, “Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Ah le fü yi azü küte ra, da enzö *ngüte ra, fü yi aküwa. Angü te yi mere bala de, yi küwa kpah de. ⁵⁴ Mene kpara te ngbü ezü küte ra, da enzö ngüte ra, ah küwa eyi fi mere badi. Kpah bala, ma ena aküwa engu gbü kpi, gbü *adu sīkpī te ena akoro. ⁵⁵ Küte ra de züka e-mazü te ena ato *küküwa fi mere badi. Kpah bala, ngüte ra kpah de züka e. Te mü nzö la, ah ena ato tadu emaguma mü, te tī anza de. ⁵⁶ Te mü ngbü ezü küte ra, da enzö ngüte ra la, nih ena angbü tundu ake nih ma ba wü vüngüte. Fü nih angbü gbü mürü fi mere badi. ⁵⁷ Wüba te tima ra ne, ah de kpeke mürü wazi. Ma maka wazi la kpah eyi esakaka. Kpah bala, mene kpara te ena azü küte ra, ah ena amaka kpah wazi la esaka ra, fü ah aküwa fi mere badi.

⁵⁸ Dela ngü te ma mala fü yi, teka e-mazü te koro agbü kpī ne. Ah baka nda wü kundu nih, ta te ewü zü de kpala ne, nda de. Angü wüh kpi ka-wü nza eyi 'buru. Mene kpara te ena azü e-mazü ne, ah ena aküwa fi mere badi!”

⁵⁹ Dela ngü ta te Yesu mala, da erī wü kpara kpa *esambü ka bitī-te, agbü Kaparanama.

Dene ngü te wü kpara ka Yesu fi, teka ngü te engu mala la

⁶⁰ Te wüh je ngü te Yesu mala de bala, fü gara wü kpara esüka wü *kpara kaka la, ayia amala ngü, gü ba, “Mene ngü dela kpekpeke. Ani le aje mene ngü de bala nda-ani de.” ⁶¹ Te Yesu wu fingangü ka-ewü bala, fü ah amala ngü fü ewü, gü ba, “Ngü ka-ra siti gbü jia yi bü gügü bala? Yi le eyi ace ra tītine? Te ah bala, ah mbi, yi nü enü. Gara ngü te ma ena amala fü yi nda ma, angü nzö yi kpekpeke. ⁶² Amba te yi ena awu ra, te ma ena ayia ago agbü kpī la, ngü la tī ari gbü nzö yi nda kpah de? ⁶³ Yi kpe cürü teka ngü te ma mala fü yi teka küte ra ne? Ah le de yi je si-ngü la mbi mbi mbi. Angü, te yi ena aje ta si-ngü la eyi la, ngü la ena aküwa yi fi mere badi. Yi ce ngü ka cürü asidi, angü yi ena akpi. ⁶⁴ Ah le de yi to maguma yi fere, angü ma wu kpo, gü ba, wü gara yi ladü te ewü to maguma wü fere la de.”

Yesu mala bala kükürü de, angü ah wu ngü te di emaguma wü kpara la 'buru kpo. Ah wu mene ewü, te ewü to maguma wü fü ye de ne kpo. Ah wu mene kpara te ena agü tamu ni, fü wü vügü ne, kpah kpo. ⁶⁵ Fü ah adu kpah amala gara ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Dela si-ngü te ma mala fü yi, gü ba, ‘Kpara tī afü te-ye, akoro kpara ka-ra de tete-ye, nda de. Ah le de Wüba o ngü la emamaguma me-ye, fü engu akoro kpara ka-ra.’ ”

⁶⁶ Te wü kpara la je ngü te Yesu mala la, fü wü kpara ayia abaya, ace engu. Wüh du ndoro gbü nganga na nda-wü tīne de. Wüh ce bü duu

wü *mürü tima kaka, nzükpa de füh ye 'basu ne. ⁶⁷ Fü Yesu adu amala ngü fü wü kpara ka-ye, nzükpa de füh-ye 'basu la, gü ba, "Yi le kpah eyi ace ra, anü gbü nga wü kpara la?" ⁶⁸⁻⁶⁹ Fü Simüna Petero adu alügü ngü fefe, gü ba, "Mere kpara, a wu eyi, gü ba, mü zu de Ye Me, te koro agbü kpí. A ngbü da eje züka ngü ka Me gömö mü, de te mü ngbü emala fü a ne. Teka ngü kamü la, a ena aküwa fi mere badi. Gara kpara, te ena arí a baka mü, ladü? Angü a ena ayia, anü nda-a ne, gbü nga da?" ⁷⁰⁻⁷¹ Yesu gü ba, "Ngü te mü mala la, ah de züka ngü." Fü ah adu afü te-ye, afi nga *Yuda Keriyota,* te ena ato ye fü kpi ne, gü ba, "Akoo! Ma fe yi ta nzükpa de füh ye 'basu, ba wü züka kpara ka-ra. Amba gara kpara esüka yi du fü te-ye eyi vügü ka-ra tete?"

7

*Dene ngü ka nünü ka Yesu agbü Yerüsalema,
teka Karama ka Gugu*

¹ Sidi nga wü ngü la, fü wü Yesu angbü ka-wü fi agbü *Galílaya, angbü endoro kpala. Yesu le anü andoro agbü *Yudaya de. Angü wü *kovo ka wü Yisarayeke kpala ngbü egírí engu, teka amörö. ² Gara karama ka wü *Yisarayeke ta ladü, te wüh ngbü eí, gü ba, *Karama ka Gugu. Te síkpí ka karama la koro tete gbamari, ³ fü wü di enga ni ye Yesu ayia amala ngü fefe, gü ba, "Ah le de nih nü agbü Yerüsalema teka karama la, teka fü gara wü kpara ka-mü de kpala awu

* **6:70-71** 6:70-71 Írì wö ye Yuda Keriyota, ta de Simüna.

wü mere kpeke ngü ka-mü, te mü ngbü emere ne. ⁴ Angü, te mü le de bi wü kpara fa nga ni la, de mü mere e adi emere wü ngü la gbü zi de. Mü di emere wü ngü la gbü jia wü kpara 'buru ngbaangba, teka fü ewü adi efa nga mü." ⁵ Angü gbü wü ngü la 'buru, wü di enga ni ye Yesu to maguma wü fefe nda-wü de.

⁶ Fü Yesu alügü ngü fü ewü, gü ba, "Ma ti anü nda-ra la de, angü sïkpï ka-ra koro la de. Nda-yi, yi ti eyi amere ngü ka-yi gbü wü sïkpï 'buru. ⁷ Angü wü kpara ka kotö ne kpü yi nda-wü de. Amba nda-ra, wüh ngbü ekspü ra, teka te ma ngbü erï ewü teka *siti ngü ka-ewü, de wüh ce asidi ne. ⁸ Te di bala, yi nü ka-yi enü agbü karama la. Ma ti anü nda-ra la de, angü sïkpï ka-ra koro la de."

⁹ Te Yesu mala ngü la fü wü di enga ni ye nza tete, fü ewü ayia ka-wü, anü agbü Yerüsalema, teka karama la, ace Yesu ciki gbü Galilaya sela. ¹⁰ Te wü di enga ni ye Yesu nü sü tete agbü karama la, fü wü Yesu ayia de wü kpara ka-ye, anü afa nga ewü sidi, gbü zi.

Dene kpah gara yïki te wü kovo ka wü Yisaraye ga

de wü Yesu, teka sïkpï ka Me

¹¹ Gbü sü ka karama la, wü *kovo ka wü Yisaraye ngbü ta egiri Yesu, teka azoro. Wüh gü ba, "Komoko la wo te-ye neh kaye?"

¹² Fü mere bi wü kpara angbü emala ngü esüka wü teka Yesu. Gara ewü gü ba, "Yesu ka-ye de züka kpara." Gara ewü gü ba, "Komoko la ngbü dene efiti wü kpara de?" ¹³ Wüh ngbü

emala ngü la gbü ngingiri ngü, angü wüh le amala ngü teka Yesu mbölö mbölö nda-wü de. Wüh ngbü ekpe cürü wü kovo, angü wü kovo la le ngü ka Yesu nda-wü kü de.

¹⁴ Te wüh mere karama la, koro di etüngba, fü Yesu ayia anü akoro agbü Yerüsalema. Fü ah anü akoro etambasü ka *Mere Kambü ka Me, akpo da erī wü kpara kpala. ¹⁵ Te wü kovo je ngü te Yesu ngbü erī wü kpara di, fü ngü la aga gbü jia ewü. Fü ewü angbü eyi-ta ngü la esüka wü, gü ba, “Ata! Komoko la gü ba, ni ngbü dela kpah erī wü kpara? Engu gü ba, ni de neh da? Ah wu ngü la neh kaye? Te engu gīri ngü fa sü kpah de ne.”

¹⁶ Te Yesu wu fingangü ka wü kovo la bala, fü ah amala ngü fü ewü, gü ba, “Ngü te ma ngbü emala ne, yi fi nda-yi, gü ba, ma ngbü emala ngü, teka agbo nga iri ra di? Ah bala de. Angü ah de ngü ka-ra nda de, ah ka-ye de ngü ka Wüba Me, te engu tima ra di, de ma koro, ma ri wü kpara di. ¹⁷ Te mü to te-mü teka amere tima ka Me la, mü ena awu si-ngü ka-ra mbi mbi mbi, gü ba, ngü la, ah de zu ri Me fanü. ¹⁸ Yi ngbü efi nda-yi, gü ba, ma ngbü ecu ngü ra gbü wü ngü, de te ma ngbü erī wü kpara di ne? Te ma ena angbü ta emala ngü la de tete-ra la, de bane ma ena acu ngü ra fanü. Amba ah ka-ye de zu ngü ka Me, te engu tima ra di me-ye. Fü ra angbü erī wü kpara di, teka de wüh gbo nga iiri na. Te di bala, ah le de yi wu si-ngü te ma ngbü emala ne, angü ah de zu ngü ka Me fanü fanü. ¹⁹ Yi gü ba, ‘*Müse ta de mere kpara ka-ani.’ Müse to ta *Riri ka Me fü yi de? Titine yi le amere riri kaka

mbi mbi de. Amba yi le amörö ra kükürü, neh teka ne?"

²⁰ Wü kovo la gü ba, "Mü röffö aröffö? Kpara te le amörö mü neh da?" ²¹ Yesu gü ba, "Yi di ngbü ekpü ra bala, neh teka ne? Yi ngbü ekpü ra ne, teka ngü te ma mere terane, te ma küwa kpara gbü *sìkpì ka Me ne? Ma wu kpo, gü ba, ngü la ke te yi eyi fa sü, angü yi gü ba, ma ce gele kani eyi. ²² Yi efi nda-yi, gü ba, gele ka sìkpì ka Me fa wü gara gele 'buru? Anga gele ka *basa, te yi ngbü emere gbü sìkpì ka Me ne?*" Te sìkpì ka jaji komoko tì gbü sìkpì ka Me la, yi tì awa engu de? ²³ Te yi ngbü ereke ngü ka wü jaji kayi gbü sìkpì ka Me la, ah mere baye, te yi ngbü esiti ìrì ra, teka te ma küwa komoko la gbü sìkpì ka Me ne? ²⁴ Yi ce da ekolo ngü, de te yi wu mbi mbi de ne asidi. Ah le de yi girì si-ngü la feke, fü yi adu akolo ngü la mbi mbi mbi."

Dela ngü ta te Yesu mala etambasü ka *Mere Kambü ka Me, agbü Yerüsalema. Gbü ngü la, wüh zoro engu nda-wü de.

Dene ngü te wü kpara ka Yerüsalema ngbü efi teka Yesu

²⁵ Fütanga ngü la, fü wü kpara ka Yerüsalema akpo da emala ngü esüka wü teka Yesu. Gara ewü, gü ba dene, "Ngü la neh baye? Wüh ngbü tìne egirì komoko la, teka amörö de? ²⁶ Yi ceka la! Amba ah mere baye, te engu ngbü emala ngü gbü jia wü kpara bü ngbaangba, te wüh le azoro

* **7:22** 7:22 Kpara te kpo de gele ka basa, ah ka-ye de Abarayama, angü Me sere ngü la fefe me-ye. Fü Müse adu aba ngü la gbü *Ngari Me. Mü ena amaka ngü la gbü Gina Ngü 17:1-27.

engu de ne?" Gara ewü gü ba, "Yi efi nda-yi, gü ba, wü *kovo ka-ani ne, wu eyi fanü fanü, gü ba, komoko la de *Kurisito, te Me tima aküwa nih ne?" ²⁷ Gara ewü gü ba, "Bala de. Ani wu sü te komoko la koro tete kpo. Amba, teka Kurisito te Me ena atima, wüh tì awu sü te engu ena akoro tete na, nda-wü de!"

²⁸ Yesu, mü ngbü ka-mü fi da erī wü kpara, kpa etambasü *Mere Kambü ka Me. Baka te mü je ngü ka wü kpara la, fü mü adu amala ngü de mere ri mü, gü ba, "Yi wu ra kpo? Mene sü te ma koro tete ne, yi wu kpo? Yi wu nda-yi de, angü ma koro sene de tete-ra nda-ra de. Wüba, te di zu Me ne, tima ra ka-ye me-ye. Yi wu engu nda-yi de. ²⁹ Ma wu engu ka-ra me-ra, teka te ma koro kpakaka na, angü ah tima ra me-ye."

³⁰ Te wü kovo la je ngü te Yesu mala de bala, fü ngü la ake te ewü afa sü. Fü ewü akpo angbü egiri kaje, teka de ani zoro engu. Amba wüh giri kaje nda-wü ma. Angü Me tiri kaje fü ewü me-ye, angü sikipi ka kpi ka Yesu ti nda la de.

³¹ Gbü ngü te Yesu ngbü erī wü kpara di la, fü mere bi ewü adu ale ngü kaka. Fü ewü angbü emala ngü esüka wü, gü ba, "Wazi komoko la fa sü! Ceka la wü kpeke ngü, de te engu ngbü emere la! Gara kpara te ti amere mere kpeke ngü bala, ah ngbürü ladü? Ah nda ma! Te di bala, engu ka-ye zu de Kurisito te ena aküwa nih ne!"

³² Te wü *Farusi je, gü ba, mere bi wü kpara ngbü eyi 'buru ele ngü ka Yesu ne, fü ngü la ake te ewü afa sü. Fü ewü anü amala ngü la fü wü *mürü gele. Fü wü mürü gele la ayia atima

wü marajümiya ka-wü, de wüh nü, wüh zoro Yesu. ³³ Te Yesu wu bala, fü ah amala ngü fü ewü, gü ba, “Yi efi nda-yi, gü ba, ani ena azoro ra enatikine? A'a. Yi ti azoro ra la de, angü du sikipi ka-ra la ladü. Ma ena adi la ladü esüka yi sene, teka du sikipi mba cükü'daye, fü ra alügü nga ra, adu kpaka kpara te tima ra ne. ³⁴ Yi ena agiri ra ma. Yi ti amaka ra de, angü sü te ma ena ayia anü tete ne, yi ti awu de.”

³⁵⁻³⁶ Fü wü gara kovo ka wü Yisarayeale akpo da emala ngü esüka wü, gü ba, “Komoko ne gü neh fe? Ah gü ba, ‘Ni ena anü agbü gara sü, te ani ti awu de?’ Ah ena anü neh kaye? Ah ena anü kpaka wü gara wü di enga ni ani, te ewü ngbü kpa gbü sü ka wü *Giriki ne? Ah ena anü ari wü *ganzi kpara kpala? Si-ngü la neh baye?” Tekä ngü la, wü marajümiya la ti azoro engu la de, ka cürü.

Dene kpah gara yiki te wü Yisarayeale ga esüka wü,

teka ngü ka Yesu

³⁷ Gbü adu sikipi ka mere *karama la, fü Yesu ayia esüka wü kpara la, arü amala ngü fü ewü de mere ri ye, gü ba, “Te gümü ngu ngbü emere mü la, de mü koro egoro kpaka ra, fü ra ato ngu fü mü, anzö. ³⁸ Angü te mü to maguma mü eyi fere la, ngü la ena ati kpini de ngü, ta te wü *mürü dofo ba gbü *Ngari Me, gü ba, “*Nzila Wazi Me ena angbü emaguma mü ba ngu, te ngbü ego. Fü mü angbü de tadu teka ngü la, fi mere badi.’ ” ³⁹ Ngü ta te Yesu mala la, ah mala ngü la teka Nzila Wazi Me, te Me ena atima fü

wü *kpara ka Yesu. Angü ta gbü sikipi la, Me tima Nzila Wazi ye fü wü kpara ka Yesu nda la de. Ah du tima tine sidi nga Yesu, te go agbü kpi ne.

⁴⁰ Te wü kpara je ngü te Yesu mala la, gara ewü gü ba, “Fanü, komoko la ka-ye de mürü dofo ka Me!” ⁴¹ Gara ewü gü ba, “Ah de *Kurisito, te Me tima aküwa ani ne.” Gara ewü gü ba, “Ape! Kurisito ena akoro agbü *Galilaya fanü? Te ah bala la, engu de Kurisito ne, nda de. ⁴² Angü wüh ba ta gbü Ngari Me, gü ba dene, ‘E-küwanih la ena akoro gbü nguwa Miri *Davidi. Wüh ena abī engu gbü tö ka *Yudaya, agbü Beteleme, te di ta köti ka Davidi ne.’ ”† ⁴³ Dela ta yiki te wü kpara la ngbü ega esüka wü, teka ngü ka Yesu. Gara ewü le ngü kaka eyi. Gara ewü le ngü kaka nda-wü de. ⁴⁴ Nda wü kovo la, wüh ngbü fi bü da egiri kaje de ani zoro engu. Amba, gbü ngü la, gara kpara te mofo engu nda ma.

⁴⁵ Fütanga ngü la, fü wü marajümiya la ayia adu kpaka wü *kovo ka-wü la, de kpa wü kükürü. Fü wü kovo la ayi-ta wü marajümiya la, gü ba, “Ah mere baye? Wüh tima wü teka azoro Yesu de? Engu neh kaye? Wü du koro de kpa wü kükürü, neh teka ne?” ⁴⁶ Wü marajümiya la gü ba, “Ata! Kpara baka komoko la kü ladü? Kpara te ena amala ngü bakaka, neh da?” ⁴⁷ Wü *Farusi gü ba, “Ah fiti wü neh baye baye? Wü ce ani de töndö ngü ka-wü la! ⁴⁸ Esüka ani, wü cögbörö kpara, kpara biringbö te le ngü kaka, neh da? ⁴⁹ Amba de-wü, wü kpah baka wü kükürü kpara, te wüh le gele

† 7:42 7:42 Mü ena amaka ngü la gbü 2 Samüwele 7:12bete Mïka 5:2.

ka-ani mbi mbi de ne? Te ah bala la, wü le acuru de ewü 'buru agbü wa?"

⁵⁰ Nikodemü, ta kpah ladü esüka wü bu ye, kovo la. Engu ta de gara *Farusi, te koro kpaka Yesu gbü biti, teka aje ngü gögömö na ne. Fü Nikodemü ayia amala ngü fü wü bu ye la, gü ba, ⁵¹ "Ah mere baye, te ngü ka Yesu ke te yi de bala? Yi gu la maguma yi cükü'daye. Ah le fü nih aï komoko la engagira nih feke, teka aje ngü gögömö na, teka fü nih awu ngü kaka mbi mbi mbi. Angü dela ngü te di gbü riri ka-nih. Nih ti ato kuru te kpara kükürü kükürü bala de. Ah le agiri si-ngü kaka feke." ⁵² Wü bu ye Nikodemü la gü ba, "Nikodemü deyï, ye fü te-ye kpah eyi kpara ka Galilaya? Ye wu ngü te di gbü *Ngari Me nda-ye de? Wüh ena abi mere *mürü dofo ka Me engu ne gbü Galilaya?" ⁵³ Sidi nga ngü la, fü ewü adu abaya, ago agba wü.

8

¹ Etamurago la, fü wü Yesu ayia etambasü *Mere Kambü ka Me, adu anü ara ka-wü agbü gugu, kpa fuh da de iri ye Olive ne.

Dene ngü te Yesu mala

teka würise te mere siti ngü

² Gügü kpurutokokpi, fü Yesu adu akoro etambasü *Mere Kambü ka Me. Fü mere bi wü kpara akoro angbü edede na. Fü engu areke te-ye, akpo da eri ewü. ³ Fü wü *Farusi de wü *mürü riri ayia aza gara würise, te ewü maka engu da emere waza ake gara komoko, akoro di engagira Yesu, esüka wü bi wü kpara te Yesu ngbü eri ewü

la. ⁴ Fü wü Farusi la ayi-ta Yesu, gü ba dene, “Mere kpara, a le ayi-ta mü teka ngü ka würüse ne. Angü a maka engu bü titine dene, da emere waza ake gara komoko. ⁵ Gbü riri ta te *Müse to fü nih, ah gü ba, ‘Te kpara mere *siti ngü bala la, ah le de wüh sötö engu, mörö de teme.’ Teka ngü la, fü a aza engu, akoro di kpaka mü dene, teka ayi-ta mü gbü ngü la. Ah le de a mere baye? A mörö engu amörö?” ⁶ Wüh mala ngü la kükürü de, angü wüh ngbü egiri kaje, teka de ani zoro Yesu gbü ngü la. Amba Yesu wu ngü ka-ewü la nda-ye kpo. Ah le alügü ngü fü ewü nda de. Ah nga ka-ye tiii, da eba e ka-ye kötö de jikpa ye.

⁷ Fü ewü alala fi bü de ngü ka-wü la. Fü Yesu ae nzö ye tikpi, amala ngü fü ewü, gü ba, “Te kpara biringbö ladü esüka yi sene, te mere siti ngü füh kotö ne de la, de engu za teme fi me-ye, de ah esötö würüse la di.” ⁸ Fü Yesu adu kpah azuru ka-ye, eba e kötö. ⁹ Te wü kpara la je ngü te Yesu mala la, fü lümü ayia ari te ewü, fü ewü ayia abaya bü biri biri, ago agba wü. Ah kpo te cögbörö wü kovo la, akoro di te jürü ewü. Fü ewü ace bü wü Yesu 'basu wü 'basu ake würüse la sela.

¹⁰ Baka te wü kpara la baya tete 'buru, fü Yesu ayia ae gbüra ye tikpi, ayi-ta würüse la, gü ba dene, “Wü kpara ne, neh kaye? Kpara biringbö o kpa ye te mü de?” ¹¹ Würüse gü ba, “Mere kpara, kpara biringbö te mere ra esiti nda ma.” Yesu gü ba, “Te ah bala, mü ti eyi anü ka-mü. Ma to kuru te mü kpah de. Amba mü mere e adu amere gara siti ngü tine de.”

Dela ngü ta te Yesu mere agbü Yerüsalema, te engu za ngü di esaka wü *kovo ka wü Yisaraye, te ewü ngbü egiri kaje, teka azoro engu.

Dene ngü te Yesu mala, gü ba, ni de ra-sü fü wü kpara

¹² Gbü gara sikipi, fü Yesu akpo da eri wü kpara, gü ba, “Ma de ra-sü, te ngbü elofu sü fü wü kpara fuh kotö ne 'buru. Te mü lala gbü nga ra, mü ena angbü gbü ra-sü, te ena aküwa mü fi mere badi, mü ti andoro gbü ngbami tine de.”

¹³ Fü wü *Farusi adu amala ngü fefe, gü ba, “De-ye deyü, ngü te ye mala la, ye ngbü ecu ngü ye de tete-ye. Te ah bala la, ani ti ale ngü ka-ye nda-ani de.” ¹⁴ Yesu gü ba, “Bala de. Mene ngü te ma ngbü emala teka ra ne, ah de zu ngü. Angü ma wu kpo, gü ba, ma koro agbü kpi. Ma wu kpah eyi, gü ba, ma ena ago kpah agbü kpi. Amba nda-yi, yi ti awu ngü la nda-yi de. ¹⁵ Yi ngbü eo siti maguma yi eküte ra ne, teka te yi ngbü eo fingangü ka-yi fi bü gbü gele ka-yi ne? Amba nda-ra, maguma ra ti asiti eküte yi nda de. ¹⁶ Te ngü ka-yi siti gbü jia ra la, amba ngü ka-yi siti kpah eyi gbü jia Wüba. Angü ma fi ngü la de tete-ra nda de. ¹⁷ Te ri wü kpara 'basu ti kpini gbü ngü biringbö la, yi ngbü efi nda-yi, gü ba, ‘Ah de wu?’ Ah de wu nda de! Dela ka-ye zu ngü fanü fanü! Angü wüh ba ta ngü bala gbü *Riri ka Müse. ¹⁸ Ma ngbü emala nga ra fü yi, gü ba, ‘Ma koro agbü kpi.’ Wüba ngbü emala nga ra fü yi kpah bala, angü ah tima ra me-ye. Ri a

tí ake di gbü ngü la kpini. Te di bala, ah de wu nda de.”

¹⁹ Wüh gü ba, “Hoo! Wö ye, de te ye ngbü emala nganga na ne, engu neh kaye?” Yesu gü ba, “Yi tí eyi awu Wüba? Baka te yi le ngü kara de ne, yi tí awu Wüba kpah de. Ta te yi ena ale ngü ka-ra ale la, de bane yi tí eyi awu Wüba.”

²⁰ Dela ta ngü te Yesu mala fü wü Farusi, o engu ngbü erí wü kpara etambasü *Mere Kambü ka Me.* Wüh le ta azoro engu, amba kpara biringbö, te o kpa ye tete, nda ma, angü síkpí kaka tí la de.

Dene ngü te Yesu mala fü wü kpara, te ewü le ngü ka-ye de

²¹ Fütanga ngü la, fü Yesu adu amala ngü fü wü mere kpara ka wü *Yisaraye le, gü ba dene, “Ma ena anü ka-ra te gara, agbü gara sü, fü yi agírí ra ma, yi tí amaka ra de. Te di bala, yi ena akpi anza gbü *siti ngü ka-yi, angü yi le ngü ka-ra nda-yi de.” ²² Fü wü *kovo la amala ngü esüka wü, gü ba, “Komoko la gü neh fe? Ah gü ba, ‘Sü te ni ena anü tete, kpara biringbö tí awu de.’ Ah ena anü neh kaye? Anga ah le amörö te-ye amörö?”

²³ Yesu gü ba, “Ma koro ka-ra agbü kpí. Nda-yi, yi de wü kpara ka kotö ne, angü yi ngbü eo fingangü ka-yi fí bü teka wü ngü ka kotö ne.

²⁴ Dela si-ngü te ma ngbü emala fü yi, gü ba, ‘Yi ena akpi gbü siti ngü ka-yi ne. Angü yi le ngü kara de.’ Ngü te ma ngbü emala fü yi, gü ba, ‘Ma

* **8:20** 8:20 Ngü la ngbü emere te-ye gbü sü, te wüh o kuwu, de te wüh ngbü eto takpa gbügbü.

de kpara te Me tima ra fü yi' ne, te yi le ngü la de la, yi ena akpi gbü siti ngü ka-yi la akpi." ²⁵ Wüh gü ba, "Mü kü de neh da?" Yesu gü ba, "Yi ngbü eyi-ta ra bala, neh teka ne? Ma mala ta ngü la fü yi gügü de? ²⁶ Mere bi ngü ladü emaguma ra, te ma ngbü ele amala fü yi, teka siti ngü ka-yi. Ma mala ngü la kükürü de, angü ah de mene ngü te ma je gömö kpara te tima ra ne. Kpara engu ne, ah su wu nda de, ah ngbü emala kaye zu ngü fanü fanü. Fü ra adu angbü emala ngü ka kpara, te tima ra ne, fü wü kpara 'buru." ²⁷ Amba wü kpara la wu, gü ba, Yesu ngbü emala ngü la teka Wö ye agbü kpí ne, nda-wü de.

²⁸ Fü Yesu amala ngü fü ewü, gü ba, "Ma wu eyi, gü ba, yi ngbü egiri kaje teka amörö ra. Ah mbi, sikpi ena akoro te yi ena ae ra, *Ye Kpara ka Kpi, tete tikpi eküte rü. Gbü ra la, jia yi ena aü, fü yi awu, gü ba, Me tima ra me-ye fanü. Fü yi adu kpah awu, gü ba, wü ngü 'buru te ma ngbü eri ani di ne, ah de wü ngü te Wüba gara tatamu fere kpah me-ye. Ma mere wü ngü la de tete-rama nda-ra de. ²⁹ Amba Wüba de te tima ra ne, ah ti ace ra de, ah ena angbü fi bü da eto wazi fere, angü ma ngbü emere fi bü züka ngü, de te engu ngbü ele."

³⁰ Te wü kpara la je ngü, de te Yesu ngbü emala fü ewü la, fü mere bi ewü ayia ato maguma wü fü Yesu.

Dene ngü ka yiki te Yesu ga de wü kovo ka wü Yisaraye,

teka Abarayama

³¹ Fütanga ngü la, fü Yesu adu amala ngü fü wü kpara, de te ewü le ngü ka-ye ne, gü ba dene, “Ah le de yi lala gbü ngü ka Me, te ma ngbü eri yi di ne, teka fü yi angbü züka wü kpara ka-ra fanü fanü. ³² Te yi lala gbü ngü ka Me la, yi ena adi eje sisi na mbi mbi mbi, fü yi aküwa gbü *siti ngü ka-yi 'buru. Yi ti adu angbü wü labi ka siti ngü tine de.”

³³ Fü gara wü *kovo ayia akolo ngü gömö Yesu, gü ba, “Yesu deyï, ye gü neh fe? Ye ngbü efi nda-ye gü ba dene, ani de wü di enga labi? Te ani di zu de wü kundu ye *Abarayama ne. Te kpo gügü akoro dene, ani ngbü labi ka wü bu ani nda-ani de.”

³⁴ Yesu gü ba, “Ngü de te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Te yi ngbü emere siti ngü la, yi ena angbü labi ka siti ngü. ³⁵⁻³⁶ Te di bala, ah le fü ra aküwa yi gbü siti ngü ka-yi la, angü ma de Ye Me. Te ma küwa yi me-ra la, yi ti angbü labi tine de. Te mü de labi la, mü ti eyi angbü gba mere kpara ka-mü fi badi? Mü ti angbü bala de, angü, te mürü koti la le acinzi mü asidi la, ah ti eyi amere ngü la. Amba 'duwa kpara te di zu de ye mürü koti la, ah ti eyi angbü me-ye fi mere badi.

³⁷ Ma wu eyi, gü ba, yi de wü kundu ye Abarayama fanü. Amba ngü te ma ngbü emala fü yi ne, yi le nda-yi kü de. Fü yi angbü egiri kaje, teka de ani mörö ra. Dela züka ngü? ³⁸ Amba nda-ra, ngü de te ma ngbü emala ne, ma je gömö Wüba. Nda-yi kpah bala, angü siti ngü de te yi ngbü emere ne, yi je kpah gömö wö yi.”

³⁹ Wüh gü ba, “Hoo! Yesu deyi, ye ngbü emala de bala ne töndö ngü ne? Te ani di ka-ani zu de wü di Abarayama ne!” Yesu gü ba, “Fanü fanü, yi de wü di Abarayama? Ta te yi ena adi wü di Abarayama la, de bane yi ena aje ri ra, kpah baka Abarayama, ta te ngbü eje ri Me ne. ⁴⁰ Amba yi le ngü ka-ra nda-yi de. Yi ngbü egiri kaje de ani mörö ra, teka ngari Me te ma ngbü eri yi di ne. Abarayama ngbü ta emere ngü bala? ⁴¹ Te yi le eyi amörö ra la, amba wö yi ka-ye kpikpi ye.” Wüh gü ba, “Ani de ye waza nda-ani de! Ani ka-ani zu de wü di Me!”

⁴² Yesu gü ba, “Te yi ena adi ta zu de wü di Me fanü fanü la, de bane yi ena ale ra ba zu enga ni yi. Angü Me de Wüba, ah tima ra me-ye. Ma koro de tete-ra nda-ra de. ⁴³ Yi le ngü ka-ra de, angü yi le ka-yi fi bü siti ngü. Yi le züka ngü nda-yi de. ⁴⁴ Te di bala, yi ngbü efi gü ba, wö ani neh da? Wö yi ka-ye de *Satana! Angü yi maka ngü la eyi esakaka, fü yi angbü fi bü da emere ngü, baka te engu ngbü ele. Angü Satana ngbü ele fi bü adi efiti wü kpara, kpah da emörö ewü. Ah kpo de ngü ka-ye la eyi gügü, angü ah le ngü ka Me nda de. Ah ngbü fi bü da esutu wu, angü dela tima kaka.

⁴⁵ Nda-ra, ma su wu nda-ra de. Ma ngbü eri yi de zu ngü ka Me. Amba yi le ngü ka-ra la nda-yi de, angü yi ka-yi de wü di Satana. ⁴⁶ Baka te ma ngbü emala zu ngü ka Me fü yi fanü fanü ne, yi le ngü ka-ra de, neh teka ne? Ma mere siti ngü eyi gbü jia Me? Kpara biringbö esüka yi sela, te ena agü tamu siti ngü ka-ra neh da? ⁴⁷ Dela si-ngü te ma mala fü yi, gü ba, ‘Yi de wü

di Me nda-yi de ne.' Angü wü kpara ka Me ngbü engbü ka-wü fi bü da eje ngü ka Me. Yi le aje ri ra de, angü yi de wü kpara ka Me nda-yi de."

⁴⁸ Fü maguma wü kovo la ayia anzu teka ngü la. Fü ewü akpo da esoko Yesu, gü ba, "Ye de *ganzi kpara! Ye kpah de muruyi!" ⁴⁹ Yesu gü ba, "Bala de! Yi guvu ra nda ma! Ma ngbü ecu ngü Wüba. Te yi ena adi ta wü kpara ka Me la, de bane yi ti asoko ra bala de. ⁵⁰ Ma giri da ra, teka adi ecu ngü ra, nda-ra de. Kpara te le, de yi di ecu ngü ra ne, ah ka-ye de Wüba. Te yi le ngü ka-ra de la, Wüba ena ato kuru te yi me-ye."

⁵¹ Fü Yesu adu amala gara ngü fü ewü, gü ba, "Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Te kpara ngbü emere ngü ka-ra de maguma ye biringbö la, ah kpi nda de." ⁵² Wü kovo gü ba, "Titine ani wu eyi, gü ba, ye de muruyi fanü! Kpara ladü te ti akpi de? Amba mere kundu ani, *Abarayama, de wü *mürü dofo, ta te ewü kpi ne. Fü ye amala, gü ba, 'Mene kpara te ena aje ngü ka-ni ne, ah ti akpi nda de?' Ye röfö aröfö, te ye ngbü emala ngü de bala? Ye ngbü efi, gü ba, ni de neh da? ⁵³ Ye de mere kpara, te fa kundu ani, Abarayama ne? Ye ce töndö ngü ka-ye la asidi!"

⁵⁴ Yesu gü ba, "Yi ngbü efi nda-yi, gü ba, ma o te-ra ba mere kpara ne, de tete-ra? Angü, te ah ena adi ta bala, de bane ngü ka-ra ena adi de töndö ngü kükürü. Amba, kpara te o ra ba mere kpara ne, ah ka-ye de Wüba, te yi ngbü emala, gü ba, 'Ah de Wö ani ne.' ⁵⁵ Yi ngbü esu ka-yi dela wu! Angü yi wu engu nda-yi de. Nda-ra ma wu engu kpo. Fü ra angbü emere riri

na. Te ma ena amala, gü ba, ma wu engu de la, de bane ma ena adi kpah de mürü wu, baka yi la.

⁵⁶ Abarayama ngbü ta eo jia ye teka awu ra. Te engu wu ra tete, fü ah angbü de mere tadu teka ngü ka-ra.” ⁵⁷ Wüh gü ba, “Apa! Te ye di la bü mbarase, te wüh bī ye tītine dene ne! Wü wu te-wü ake Abarayama neh elaye? Abarayama kpi ka-ye ta eyi gügü, o wüh bī wü kundu ani la de!” ⁵⁸ Yesu gü ba, “Ngü de te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü fanü fanü. O wüh bī Abarayama la de, ma ka-ra ladü!”

⁵⁹ Te wüh je ngü la, fü maguma ewü ayia asiti. Fü ewü ayia aza teme, de ani sötö Yesu di. Fü Yesu ayia adürü ka-ye bü ziri bala, afü ka-ye gbu! kpa ekere sü, awo te-ye.

Dela ngü ta te Yesu ngbü erī wü kpara di, etambasü *Mere Kambü ka Me agbü Yerüsalema.

9

Dene ngü ka Yesu ake komoko te jijia na ni ani

¹ Gbü gara sīkpī, fü Yesu angbü enü de wü kpara ka-ye. Fü ewü awu gara komoko te jijia na ni ani, angü wüh bī engu ta kü bala. ² Fü wü *kpara ka Yesu ayi-ta Yesu, gü ba, “Mere kpara, si-ngü de te jia komoko ne ni tete na, neh ene? Kpara te mere *siti ngü la neh da? Ah de wö ye na? Anga ah cu de engu?” ³ Yesu gü ba, “Bala de. Ngü la koro teka siti ngü kaka de. Wüh bī engu bala, teka fü ra asere wazi ka Me tete fü wü kpara. ⁴ Angü Me tima ra füh kotö ne, teka amere tima ka-ye. Te di bala, ah le de nih

mere tima ka kpara te tima ra ne emere, o sü tî la de, angü kpara tî amere tima gbü bitî nda de. Angü te nih kpi eyi la, nih tî amere tima ka Me tîne de. ⁵ Baka te ma di la ladü füh kotö sene ne, ma de ra-sü fü wü kpara.”

⁶ Te Yesu mala ngü la bala, fü ah ayia asü ngüsü kötö, akü'da tö di. Fü ah ayia aza a'büra te jia komoko la. ⁷ Fü ah ayia amala ngü fü komoko la, gü ba, “Ye nü enü, ye zürü gbüra ye, kpa esa bîrî, agbü Silowa.”* Fü komoko la ayia anü azürü gbüra ye kpa esa bîrî kpala. Fü jijia na aü te-ye ciki kpala, 'duwa raaa! Fü ah akpo da eceka kpî.

⁸ Te komoko la ngbü edu tete kpa ekötî, fü wü bu ye na, de wü kpara te ewü wu engu kpo ne, fü ewü akpo angbü emala ngü esüka wü, gü ba, “Apa! De bane neh ene ngü ne? Dela kpara ta te ngbü eyo e te wü kpara te kaje ne de?” ⁹ Gara ewü gü ba, “Ah de engu fanü.” Gara ewü gü ba, “A'a, ah de engu nda de. Ah yia engbü ge bakaka.” Fü komoko la adu alügü ngü fü ewü, gü ba, “Ah de-ra fanü.” ¹⁰ Wüh gü ba, “Te ah bala la, jia ye ü te-ye neh baye baye?” ¹¹ Komoko la gü ba, “Kpara de irî ye Yesu ne, ü jia ni me-ye. Ah kü'da bü tö, 'büra te jia ni. Fü ah amala ngü fü ni, gü ba, ‘Ni nü, ni zürü gbüra ni gbü Silowa.’ Fü ni ayia anü azürü gbüra ni kpala. Fü jia ni ayia aü te-ye dene.” ¹² Wüh gü ba, “Kpara engu na ne, neh siye?” Ah gü ba, “Ni wu nda-ni de.”

*Dene ngü ka komoko te Yesu ü jijia
engagira wü Farusi*

* **9:7** 9:7 Silowa ba e te wüh gü ba dene, kpara te wüh tima engu atima.

¹³ Fütanga ngü la, fü ewü aza komoko, te Yesu ü jijia la, akoro di engagira wü *Farusi, de wüh yi-tata teka ngü ka gele ka-wü. ¹⁴ Kükürü de, angü Yesu ü jia komoko la ta gbü *sīkpī ka Me. Angü wü Farusi le de wü kpara mere tima gbü sīkpī ka Me nda-wü de. ¹⁵ Fū wü Farusi la ayia ayi-ta komoko la, gü ba, “Wüh ü jia ye, neh baye baye?” Komoko la gü ba, “Yesu kü'da bü tö, fü ah a'būra te jia ni. Fū ni anü azürü gbūra ni agbü ngu. Fū jia ni ayia aü te-ye dene.” Te komoko la mala ngü la bala, fü ngü la ake te ewü, angü wüh gü ba, “Te kpara kü'da tö bala gbü sīkpī ka Me la, ah mere dela eyi tima.”

¹⁶ Fū gara wü Farusi amala ngü, gü ba, “Te ah bala la, Yesu de kpara ka Me nda de. Ah ka-ye de siti kpara, angü ah le aje riri ka-ani nda de, ah ce gele ka sīkpī ka Me eyi asidi.” Gara ewü gü ba, “Siti kpara tī amere kpeke ngü ba e la nda de.” Fū ewü ayia angbü ega yiki esüka wü teka ngü la.

¹⁷ Fū ewü adu ayi-ta komoko la, gü ba, “Te ye gü ba, Yesu ü jia ni me-ye la, ye ngbü efi nda-ye teka ngü kaka, egü neh fe?” Komoko la gü ba, “Yesu de *mürü dofo ka Me.” ¹⁸ Wü *kovo ka wü Yisarayele la le ngü la bala nda-wü de. Fū ewü akpo da emala ngü fü komoko la, gü ba, “Ye ngbü esu ka-ye wu! Jia ye ni nda de!”

Fū ewü atima ngü, ai wü wö ye na, ¹⁹ ayi-ta ngü te ewü, gü ba, “Dene zu mbarase ka-wü? Wü bi engu ta kü bala, de jia ye ma? Te di bala, ah du ngbü eceka kpī tītine, neh baye baye?” ²⁰ Fū wü wö ye na alügü ngü fü ewü, gü ba, “Ani wu kpo, ga, engu de mbarase ka-ani, te ani bi

engu de jia ye ma. ²¹ Amba ani wu kpara te ü jijia na ne nda-ani de. Ah ena amala ka-ye me-ye de komö ye. Wü yi-tata na, angü ah koro eyi mere kpara.” ²² Wü wö ye na ngbü emala ngü la de cürü bala, angü wü kovo la mala ngü ta, gü ba, “Mene kpara te le ngü ka Yesu, wüh ena aliki engu *esambü ka bitite ka-wü asidi.” ²³ Dela si-ngü te wüh mala ngü, gü ba, “Mbarase ka-ani la koro eyi mere kpara, ah ena amala ngü la cu me-ye de komö ye,” ne.

²⁴ Fü ewü adu kpah äi komoko la, gü ba, “Mü mala la zu ngü fanü fanü, gbü jia Me. Yesu ü jia mü me-ye fanü fanü? Angü a wu eyi, gü ba, Yesu ka-ye de siti kpara.” ²⁵ Komoko la gü ba, “Anga te engu di de siti kpara la, ma wu nda-ra de. Ma wu nda-ra bü, gü ba, jia ra ni ta ani. Fü Yesu ale ta-ngü te ra. Titine fü ra akpo angbü eceka kpä dene. Gara ngü te ma ena amala nda ma.”

²⁶ Wüh gü ba, “Te ah bala la, Yesu ü jia ye, neh baye baye?” ²⁷ Komoko la gü ba, “Ni mala ngü la tine fü wü kpah eyi! Wü je ngü la fi de? Wü ngbü fi bü da eyi-ta ni de ngü la, teka ne? Wü le afü te-wü ale ngü kaka-na?”

²⁸ Te wüh je ngü la, fü maguma ewü ayia asiti. Fü ewü ayia asoko engu, gü ba, “Mü le ngü kaka ka-mü bü me-mü! A le ka-a nda-a ngü ka *Müse! ²⁹ Angü a wu eyi, gü ba, Me mala ta ngü fü wü kundu a gömö Müse. Amba a wu sü, te Yesu maka wazi ka-ye tete na ne, nda-a de.” ³⁰ Komoko la gü ba, “Ape! Dela ne töndö ngü ne? Ah mere baye, te yi wu sü te Yesu maka wazi tete na de ne? Amba ma wu eyi, gü ba, engu ü

jia ra ne me-ye, angü wüh bī ra ta de jia ra ma. ³¹⁻³³ Ta gügü, yi wu gara kpara eyi, te ngbü eü jia kpara baka e la? Te Yesu ena amaka wazi la esaka Me de la, ah tī eyi amere ngü bala? Me tī eyi ato wazi ba e la fū siti kpara? Ah bala de, Me ngbü eto wazi fū wü kpara, te ewü ngbü ecu ngüngü na, da emere ngü kaka.” ³⁴ Wüh gü ba, “Ah mere baye, te mü le arī a, te a di de wü kovo ne? *Siti ngü ka-mü, te wüh bī mü di ne, fī ladü gbü nzö mü.” Fū wü kovo la ayia aliki komoko la kpa etanü.

³⁵ Te Yesu je, gü ba, wüh liki komoko la eyi ne, fū engu ayia akoro amaka komoko la, amala ngü fefe, gü ba, “De-ye deyi, ye to maguma ye eyi fū *Ye Kpara ka Kpī?” ³⁶ Komoko la gü ba, “Mere kpara, ni ena ato maguma ni neh fū da? Ye gü tamu Ye Kpara ka Kpī engu la fū ni, angü ni wu engu nda-ni de.” ³⁷ Yesu gü ba, “Mü wu engu kpo! Angü ah de-ra, te ma ngbü emala ngü fū mü ne.” ³⁸ Te komoko la je ngü la bala, fū ah ayia 'duwa, atī kötö eri lö Yesu, da ecu ngüngü na, gü ba dene, “Miri ka-ra, ma to maguma ra eyi fū mü.”

³⁹ Fütanga ngü la, fū Yesu ayia amala ngü fū wü kpara ka-ye, gü ba, “Dela si-ngü te ma koro tete na füh kotö ne, teka aye süka ngü ka wü kpara. Te di bala, mene wü kpara te jia wü ni ani ne, wüh angbü eceka kpī. Amba mene wü kpara te ewü ngbü ecere nga wü, gü ba, ‘Jia ani mba amba’ ne, jia ewü ena adu avi.”

⁴⁰ Fū gara wü *Farusi ayia aje ngü la. Fū ewü ayi-ta Yesu, gü ba, “Ye ngbü efi, gü ba, jia ani ni kpah ani?” ⁴¹ Fū Yesu ayia alügü ngü fū ewü,

gü ba, “Yi ngbü efi, gü ba, ‘Jia ani ngbürü ladü?’ Te di bala, yi wu ra de, neh teka ne? Te yi ena ale ta eyi, gü ba, ‘Jia ani ma’ la, de bane Me ena awu cinga yi, fü ah aboro siti ngü ka-yi la. Amba, baka te yi cere nga yi eyi, gü ba, ‘Jia ani ladü’ ne, Me ti aboro *siti ngü ka-yi nda kpah de.”

10

Dene mani te Yesu mala, teka wü kambiliki ka-ye

¹⁻² Fü Yesu adu kpah amala ngü fü wü *Farusi la, gü ba, “Gara kpeke ngü ladü, te ma le amala fü yi. Ah de ngü ka wü kambiliki. Mene kpara te di de kambiliki esaka ye, ah ngbü erī gbü nga wü kambiliki ka-ye, neh baye baye? Ah ngbü erī te möngiti de? Amba te kpara mbölö görö, ri tete gbü nga wü kambiliki la, ah de mürü zi de? Mene kpara te ngbü erī gbü nga wü kambiliki ka-ye te möngiti, ah ka-ye me-ye de mürü wü kambiliki la. ³ Kpara te ngbü efete mö nga wü kambiliki la ena aü möngiti fefe, fü ah ari agbü 'baranga la, teka ai wü kambiliki ka-ye. Ah ena adi ei ewü 'buru te iri ewü, fü ewü aje kpah riri na. Fü ewü akoro kpakaka na. ⁴ Fü ah ayia ati engagira nü fü ewü, akoro de ewü kpa etanü, teka ato e-mazü fü ewü. Wü kambiliki la ena angbü efa nganga na, angü wüh je riri na kpo. ⁵ Te ah ena adi ta de ganzu kpara la, wü kambiliki la ti afa nganga na nda-wü de. Wüh ena akpe engu ka-wü akpe, angü wüh wu engu nda-wü de.” ⁶ Ngü de te Yesu mala la, ah

mala ngü la gbü mani. Amba wü Farusi la je si-ngü kaka la nda-wü de.

7-9 Fü Yesu adu kpah amala ngü fü ewü, gü ba dene, “Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Ma ka-ra baka möngiti ka 'baranga ka wü kambiliki. Te wü kambiliki ka-ra ri 'buru agbü 'baranga la, ma ena aküwa ewü esaka wü siti nü. Wüh ena angbü era kpala, gbü züka gu sü, zalü akoro kpurutokokpi. Fü ewü angbü ekoro kpa etanü, egiri e-mazü ka-wü. Gara wü kpara, ta te ewü koro te enga gina fere ne, wüh gü ba, ‘Ani ena aceka kpi fütanga wü kambiliki la me-ani.’ Amba wüh ka-wü de wü mürü zi. Teka ngü la, wü kambiliki ka-ra le aje ri ewü nda-wü de. 10 Angü mürü zi ngbü ekoro nda-ye bü teka azi wü kambiliki, da emörö wü gara. Amba ma koro nda-ra teka aküwa ewü fi mere badi.

11 De-ra, ma de kpara te ma ngbü eci wü kambiliki ka-ra mbi mbi mbi, ereke areke, da eto te-ra fü kpi teka ewü, angü ma de mürü ewü. 12-13 Kpara te ngbü eci wü kambiliki teka jiase, ah ceka kpi sidi nga ewü mbi mbi nda de, angü ah de mürü ewü nda de. Te di bala, te engu wu siti nü te ngbü ekoro la, ah ena akpe ka-ye, ace wü kambiliki la, ao sela. Fü siti nü la akoro azoro wü gara kambiliki la, angbengbe ewü. Angü fingangü ka kpara la teka wü kambiliki la nda ma. Ah ngbü emere tima la bü teka jiase. Te ah ena adi ta de mürü ewü la, de bane ah ti akpe nda de. 14 Amba nda-ra, ma zu de mürü wü kambiliki la. Ma angbü eci ewü ereke areke ne, angü wüh de wü e ka-ra. Ma wu ewü kpo,

wüh wu ra kpah kpo. ¹⁵ Kpah baka e de te Wüba wu ra kpo ne, ma wu Wüba kpah kpo. Ma le wü kambiliki ka-ra fa sü. Ma le eyi ato te-ra, akpi teka aküwa ewü.

¹⁶ Gara wü kambiliki ka-ra kpah ladü, te ewü ngbü kpa te gara sü nengete. Ah le fü ra anü aza ewü, adu di, adünda de wü bu ewü, teka fü ewü angbü eje ri ra, da efa nga ra. Fü ra angbü eceka kpi fütanga ewü 'buru me-ra.

¹⁷ Wüba ngbü ele ra, teka te ma ngbü eje riri kaka-na. Angü ma le ato te-ra akpi, teka ngü ka wü kambiliki la. Amba ma ena adu kpah azükü gbü kpi engu la. ¹⁸ Gara kpara te di de wazi teka amörö ra nda ma. Ma ena ace te-ra fü kpi la me-ra. Ma de wazi teka ato te-ra fü kpi. Ma kpah de wazi teka azükü gbü kpi la. Angü dela ngü te Wüba mala fere, de ma mere.”

¹⁹ Te wüh je ngü gömö Yesu bala, fü wü kpara la akpo kpah de yiki esüka wü. ²⁰ Fü mere bi ewü amala ngü, gü ba, “Yesu de muruyi. Ah röfö aröfö. Ah mere neh baye, te wü ngbü eje ngü gögömö na ne?” ²¹ Gara ewü gü ba, “Baye ya? Te komoko la ena adi ta de muruyi la, ah ti eyi aü jia kpara bala?”

Dene ngü ta te Yesu mala

gbü gara mere karama ka wü Yisaraye

²²⁻²³ Fütanga ngü la, te karanga koro tete na, fü wü di enga *Yisaraye ayia amere gara karama ka-wü agbü Yerüsalema.* Fü Yesu ayia akoro,

* **10:22-23** 10:22-23 Karama la, ah de Karama te wüh ngbü efi nga sikipi, te wüh reke Mere Kambü ka Me tete.

angbü endoro kpa etambasü *Mere Kambü ka Me la.†

²⁴ Fü wü *kovo ka wü Yisarayeले akoro abiti te-wü ede Yesu, amala ngü fefe na, gü ba, “Ah mere baye, te ye ngbü emala ngü fü ani fi bü gbü mani, da ewo awo ne? Te ye de *Kurisito, de te Me tima fü ani ne la, ah mere baye, te ye le amala ngü la fü ani mbölö mbölö de ne?” ²⁵ Yesu gü ba, “Ma kpo da emala ngü la fü yi eyi kü gügü. Yi le aje nda-yi de. Wü mere kpeke ngü, te ma ngbü emere gbü jia yi, de wazi ka Wüba ne, ah gü tamu ra fü yi nda la fi de?”

²⁶ Te yi ena adi ta de wü kambiliki ka-ra la, de bane yi ena ale ngü ka-ra de maguma yi.

²⁷ Angü wü kambiliki ka-ra ngbü eje ri ra, da efa nga ra, angü wüh wu ra kpo. Ma wu ewü kpah kpo. ²⁸ Ma küwa ewü eyi fi mere badi. Wüh ti akpi nda-wü tine de. Ma zoro ewü eyi gö! de kpa ra 'basu. Gara kpara ti agbüürü ewü esaka ra de, ²⁹ angü Wüba to ewü fere me-ye. Kpara ti agbüürü ewü esaka Wüba kpah de, angü engu de mere mürü wazi, fa wü e 'buru. ³⁰ A ngbü emere wü tima ka-a ake Wüba, ba kpara biringbö.”

³¹ Te wü kovo ka wü Yisarayeले je ngü te Yesu mala, gü ba, “Ani ake Wö ni ba kpara biringbö ne,” fü ngü la asiti te ewü afa sü. Fü ewü akpo akö teme, de ani sötö Yesu di. ³² Yesu gü ba, “Yi ele asötö ra de teme, teka te ma küwa mere bi wü kpara gbü jia yi sene, de wazi ka Wüba ne?” ³³ Wüh gü ba, “Ah bala de! Ani le amörö ye

† **10:22-23** 10:22-23 Sü te Yesu ndoro tete la, ah kpa esa yafu te wüh ei, gü ba, yafu ka Solomona ne.

teka wü züka ngü, de te ye ngbü emere ne, nda-ani de. Ani le amörö ye, teka siti ngü te ye mala ne. Angü ye kpah bü de kükürü kpara ba ani ne, ah mere baye te ye ngbü eo te-ye ba Me? Ye ngbü dela afala Me!”

³⁴ Yesu gü ba, “Anga ngü ta te wüh ba gbü *Ngari Me, gü ba, ‘Me mala ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Ni o wü baka ni, Me, fü wü adi emere tima ka-ni füh kotö sene ne.” † Ngü la neh baye?

³⁵ Yi ti afü Ngari Me de, angü Ngari Me de mere kpeke ngü, te ngbü fi mere badi. Ah le de yi je si-ngü ne mbi mbi mbi. Wü kpara ta te Me fe ewü teka tima ka-ye ne, Me ngbü eï ewü ta baka wü me. ³⁶ Nda-ra ngü ka-ra kpah bala. Me fe ra me-ye. Fü ah atima ra füh kotö sene teka tima ka-ye. Te ma gü ba, ‘Ma de Ye Me la,’ ngü la siti te yi, neh teka ne?

³⁷⁻³⁸ Yi fi la nga tima, te ma ngbü emere ne. Ma ngbü emere wü ngü la, neh de wazi ka da? Te yi wu eyi, gü ba, wü kpeke tima te ma ngbü emere ne, ah de tima ka Me la, ah le de yi le ngü ka-ra. Amba, te ah de tima, te Wüba tima ra di me-ye, nda de la, de yi mere e ale ngü ka-ra kpah de. Te yi le ngü ka-ra ta gügü de la, ah le de yi le ra tîne, teka wü kpeke ngü, de te ma ngbü emere ne. Te yi le ngü ka-ra eyi la, yi ena awu, gü ba, a ka-a ake Wüba kpara biringbö.”

³⁹ Te wüh je ngü gömö Yesu bala, fü ewü ayia agiri kaje de ani zoro engu. Fü Yesu ayia adürü ka-ye esaka ewü bü zirrrü bala.

† **10:34** 10:34 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 82:6.

40 Fütanga ngü la, fü wü Yesu ayia ace sü la, adu anü sü ka-wü kpa etangu Yürüdene, angbü kpala. Wüh nü ngbü gbü sü, ta te *Yüwane Mürü Babatiza ngbü eto babatiza fü wü kpara tete na ne. 41 Ffü mere bi wü kpara ayia akoro kpaka Yesu, teka aje ngü gögömö na. Ffü ngü la aga gbü jia ewü afa sü. Ffü ewü akpo da emala ngü esüka wü, gü ba dene, “Amba Yesu ka-ye de *E-küwa-ani fanü, baka ta te Yüwane mala nganga na fü ani ne. Wü ceka la, wawazi na fa sü, angü mere bi wü kpeke ngü, te engu ngbü emere ne, Yüwane mere ta bala de. Amba ngü ta te Yüwane mala tekaka na ne, ah ka-ye de zu ngü.” 42 Teka ngü la, fü mere bi wü kpara adu ato maguma wü fü Yesu.

11

Dene ngü ka kpi ka Lazaro

1-2 Gara komoko ta ladü de iri ye Lazaro, te di de wü di enga ni ye 'basu, *Mariya ake Marata. Wüh wu te-wü de wü Yesu fa sü. Gba ewü ta agbü Betaniya. Ah de Mariya ta te tökö *züka se-mü ka-ye te lö Yesu, fü ah ayia afuru de su nzö ye ne.*

Gbü gara ra, fü Lazaro ayia ati de keke, o wü Yesu di sela ma. 3 Ffü wü di enga ni ye de 'basu ne atima ngü fü Yesu, gü ba, “Mere kpara deyì, züka awuba ka-ye, te ye ngbü ele engu efa sü ne, ah ngbü eke ake.” 4 Te Yesu je ngü la, fü ah agü ba, “Lazaro ti akpi gbü keke la fi nda de. Keke ka Lazaro la koro, teka agü tamu

* 11:1-2 11:1-2 Mü ena amaka ngü la gbü Yüwane 12:1-8.

wazi ka Me fü wü kpara. Fü ewü egbo nga iri ra gbü ngü la, angü ma de Ye Me.”

⁵ Yesu le ta wü Lazaro ake Marata bete Mariya fa sü. ⁶ Amba, baka te engu je nga keke ka Lazaro tete, ah nü kpaka ewü kere nda de. Ah du ra ka-ye sikpi 'basu feke.

⁷ Sidi nga ngü la, fü Yesu ayia amala ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Ani du la edu agbü Betaniya.” ⁸ Wüh gü ba, “Ayì! Mere kpara, terane wü kpara gbü *Yudaya ngbü egiri kaje, teka amörö ye. Ye ele dene adu kpah kpala?” ⁹ Fü Yesu alügü ngü fü ewü gbü mani, agü ba, “Yi mere e afi nga ngü de. Angü te kpi seke eyi la, sü ena angbü ka-ye raaa! zalü akoro etamurago. Te di bala, te mü ngbü endoro gbü ra-sü la, mü ti ado lö mü de, angü sü lofo ka-ye alofo. ¹⁰ Amba te mü ce ra-sü, fü mü akpo da endoro gbü biti la, mü ena ado lö mü ado. Te di bala, wü vügü ka-ra ti amofa ra la de, angü sikpi ka-ra koro la de.”

¹¹ Fü ah adu amala ngü fü ewü, gü ba, “Lazaro ngbü era ka-ye ara. Ni enü dene anü teka azükü engu gbü ra la.” ¹²⁻¹³ Ah ngbü emala nga kpi ka Lazaro fü wü kpara ka-ye la gbü mani. Amba wü kpara kaka-na la wu, gü ba, Lazaro kpi eyi ne, nda-wü de. Fü ewü amala ngü fefe, ga, “Mere kpara deyì, te engu ngbü era ara la, ah de züka ngü, angü engu ena adu amaka wazi, fü sosoko alofo.” ¹⁴ Fü Yesu adu amala ngü la fü ewü tine mbölö, gü ba, “Lazaro kpi ka-ye eyi. ¹⁵ Ma ngbü de tadu teka ngü ka-yi, te Lazaro kpi, o ra di ka-ra sene ne. Angü kpi ka Lazaro la ena aü fingangü ka-yi, fü yi ato maguma yi fere. Te

di bala, nih nü enü agbü gba kaka-na la.” ¹⁶ Fū Toma† ayia amala ngü fū wü bu ye, gü ba dene, “Te ah bala la, ani nü enü. Te wüh le amörö mere kpara ka-ani kpala la, de ani kpi tine de ewü.” Fū ewü ayia anü agbü Betaniya.

Dene ngü te Yesu zükü Lazaro di gbü kpi

¹⁷ Te wü Yesu nü koro tete agbü Betaniya, fū ewü aje, gü ba, wüh ti Lazaro eyi, nganga na ra eyi gbü tö sīkpī bala. ¹⁸ Betaniya de enga kötī gbmari ede Yerüsalema.‡ ¹⁹ Teka ngü la, mere bi wü kpara koro ta agbü Yerüsalema, teka aceka cinga te wü Mariya ake Marata, teka kpi ka enga ni ewü la.

²⁰ Te wü Yesu koro tete gbmari ede gba wü Marata, fū wü gara kpara akpe anü amala nganga na fū wü Marata, gü ba, “Yesu te ekoro.” Te Marata je ngü la tete bala, fū ah ayia bü kere, ace Mariya kpa esambü la, anü amaka te-wü ake Yesu kpa te kaje.

²¹ Te Marata koro tete kpaka Yesu, fū ah atī de gba, gü ba, “Mere kpara, te mü ena adi ta ladü sene la, de bane enga wüna tī akpi de. ²² Amba, ah ba ngü de, angü ma wu eyi, gü ba, Me tī eyi amere wü ngü 'buru fū mü, te mü ena ayi-tata na la.” ²³ Yesu gü ba, “Marata, enga ni mü la ena azükü gbü kpi la azükü.” ²⁴ Marata gü ba, “Wayi, ah ngbürü bala. Ma wu eyi kpo, gü ba, enga wüna ena azükü gbü kpi azükü, gbü *adu sīkpī te wü kpara 'buru ena azükü tete.”

† **11:16** 11:16 Gara iri Toma de Dadase. ‡ **11:18** 11:18 Betaniya ka-ye gbmari ede Yerüsalema. Ah koro miles 'basu de, ah baka kilometere bata.

²⁵ Fū Yesu amala ngü, gü ba, “Ma de kpara te ngbü ezükü wü kpara gbü kpi, kpah da eküwa ewü. Kpara te to maguma ye fere, ngü ma, te engu kpi la, ah ena adu azükü azükü gbü kpi la.

²⁶ Kpah bala, mene kpara te di ezükü, te ah to maguma ye fere la, ah ti akpi fi nda de. Ah ena aküwa ka-ye aküwa, fi mere badi. Marata, mü je ngü la eyi?” ²⁷ Marata gü ba, “Wayi, mere kpara, ma wu kpo, gü ba, mü de Ye Me. Mü de *E-küwa-a de te Me mala nganga, gü ba, ni ena atima füh kotö ne.”

²⁸ Te Marata mala ngü la bala, fū ah adu kpa eköti, amala ngü fū engu ni ye gbü zi, gü ba, “Mere kpara koro eyi sene. Ah ngbü eyi-ta ye.”

²⁹ Te Mariya je ngü la bala, fū ah ayia bü kere, akoro kpa etanü, anü kpaka Yesu. ³⁰ Angü Yesu koro ta kpa etambasü nda la de. Ah rü ta la fi bü te kaje, gbü sü te Marata nü maka engu tete na ne. ³¹ Gara wü kpara ta ladü kpa esambü de wü Mariya. Te ewü wu Mariya, te mü koro tete kere kpa etanü ne, fū ewü afi, gü ba, “Ah ngbü enü dela aku gba kpa füh mbükü.” Fū ewü ayia kpah, anü afa nganga na.

³² Fū Mariya anü akoro kpaka Yesu kpa te kaje kpala. Fū ah ati eri lö Yesu de gba, gü ba, “Mere kpara, te mü ena adi ta ladü sene la, de bane engu wüna ti akpi de.” ³³ Te Yesu wu wü Mariya de wü mere bi wü kpara, te ewü ngbü eku gba de bala ne, fū ah angbü de mere cinga emaguma ye. ³⁴ Fū ah ayi-ta ewü, gü ba, “Wüh ti engu neh siye?” Wüh gü ba, “Mere kpara, ye koro ekoro, ye ceka mbükü la.” ³⁵ Te Yesu je ngü la bala, fū ah ayia ati de gba. ³⁶ Fū ngü la aga gbü jia

wü kpara la afa sü. Fü ewü angbü emala ngü esüka wü, gü ba, “Apa! Yi ceka la! Amba Yesu le ngü ka Lazaro neh bala?” ³⁷ Gara ewü gü ba, “Te Yesu ena akoro ta, o Lazaro kpi la de la, de bane, Lazaro ti akpi de, angü wazi Yesu fa sü. Ah ngbü ta eü jia wü kpara, de te ni ani ne.”

³⁸ Fü cinga wü kpara, te ewü ngbü gbü gba ka Lazaro ne, ayia ari te Yesu afa sü. Te engu ku gba tete, fü ah ayia 'duwa, anü akoro kpa füh mbükü la. Mbükü la, ah ka-ye de gö da. Wüh wara ta gara mere ngbürükü da, o emö mbükü la. ³⁹ Fü Yesu agü ba, “Wü nzi da emö mbükü la asidi.” Marata ga, “Ape, mere kpara! Dene se kpara koro tine eyi esiti de? Angü ah ra gbü tö eyi sikipi bala dene.” ⁴⁰ Yesu gü ba, “Mü fi nga ngü tine, te ma mala fü mü ne, gü ba, ‘Te mü le ngü, de te ma ngbü emala fü mü ne eyi la, mü ena awu wazi ka Me.’ ” ⁴¹ Fü ewü ayia anzi ngbürükü da emö mbükü la asidi.

Fü Yesu ae jia ye, aceka kpi kpa tikpi, amala ngü fü Wö ye, gü ba, “Wüba, ma ngbü egbo nga iri mü, angü mü ngbü eto wazi fere me-mü, teka amere züka ngü ka-mü di, gbü jia wü kpara. ⁴² Ma wu eyi kpo, gü ba, mü ngbü eto wazi fere te nga wü sikipi 'buru. Ma mala ngü ne fü mü bala, teka aü fingangü ka wü kpara, te ewü ngbü ede ra ne, teka de wüh wu, gü ba, mü tima ra me-mü.”

⁴³ Te engu mala ngü la bala, fü ah ayia amala ngü de mere ri ye kpa tikpi, gü ba, “Lazaro, mü koro ekoro!” ⁴⁴ Fü kövö la ayia azükü agbü mbükü la, akoro kpa etanü! Wüh gaga ta kpakpa na, de wü lölö, de wü küküte 'buru de bongo.

Wüh i kokomö kpah de kala bongo. Fü Yesu ayia amala ngü fü ewü, gü ba, “Yi furu wü bongo eküküte la efuru. Yi ce engu, de ah go de lö ye kpa eköti.” Fü ewü afuru bongo, te wüh gaga eküte Lazaro la. Fü ewü ayia ago de ewü 'buru kpa eköti.

Dene ngü ka wü cögbörö kovo ka wü Yisaraye,

te ewü le amörö Yesu

⁴⁵ Fütanga ngü la, fü mere bi wü kpapa ka Yerüsalema, ta te ewü koro kpaka wü *Mariya, aceka cinga te ewü ne, ayia ato maguma wü fü Yesu, angü wüh wu ngü de te Yesu mere, te engu zükü Lazaro gbü kpi ne. ⁴⁶ Amba fü gara ewü ayia anü nda-wü kpaka wü *Farusi, amala nga ngü la fü ewü, gü ba, “Yesu zükü gara kpapa eyi gbü kpi.”

⁴⁷ Te wü Farusi je ngü la, fü maguma ewü ayia asiti. Fü ewü anü amaka wü mürü gele, de wü gara wü cögbörö *kovo ka wü Yisaraye. Fü ewü ayia abiti te-wü, akpo da efi nga ngü teka Yesu, gü ba, “Ani ena amere neh baye, teka atiri komoko la? Angü ah ngbü eyi efiti wü kpapa 'buru, de wü ngü ka-ye la. ⁴⁸ Te ani ce engu fi bü bala la, wü kpapa ena adu 'buru, ale ngü kaka. Fü ewü adu aza engu, ao ba miri. Te wü mere kpapa ka *Rüma ena aje ngü la bala la, ngü la ena asiti te ewü afa sü. Fü ewü akoro de gü, amürü *Mere Kambü ka Me ka-ani, anza ta nguwa ani 'buru. Angü wüh ena afi, gü ba, ani le ngü kaka kpah eyi.”

⁴⁹ Esüka wü cögbörö kovo ka wü *Yisaraye la, gara kpara ta ladü de iri ye Kayafa. Ta gbü mene re engu la, engu ta me-ye de mere kpara füh kpökpö ka wü kovo. Fü Kayafa ayia amala ngü fü wü bu ye, gü ba, “Ayï! Nda-yi de bane neh ene cürü ne? ⁵⁰ Ah le de Yesu kpi gbü ngü ka-ye la me-ye. Angü ah reke ta ngbürü pe te kpara biringbö ena akpi me-ye, teka aküwa mere bi wü kpara 'buru, da engu de te nguwa nih ena anza 'buru ne.” ⁵¹ Amba Kayafa mala ngü la de siti maguma ye, teka amörö Yesu asidi. Me za ta ngü la, o me-ye gögömö na, de ah mala ngü la bala baka *mürü dofo, angü ah ta de mere kpara füh kpökpö. Engu mala dela bü ngü te Me reke, o, teka te Yesu ena akpi, aküwa wü Yisaraye, ⁵² ah be kpah te mene wü kpara füh kotö ne 'buru, te ewü to maguma wü eyi fü Me ne. Angü Yesu kpi teka aküwa ewü, abiti ewü 'buru, ao biringbö, wü di Me.

⁵³ Te wü kovo la je ngü te Kayafa mala la, fü ewü ayia ale ngü la. Fü ewü areke te-wü, akpo 'duwa da egiri kaje teka amörö Yesu tete. ⁵⁴ Teka ngü la, Yesu le andoro tine gbü jia wü kovo ka wü Yisaraye ngbaangba ne de. Fü ah ayia anü ka-ye agbü gara sü de iri ye Efürayima, te di de gara koti mba canza kpa edere sü.

⁵⁵ Fütanga ngü la, te sikipi ka *Pasika koro tete gbmari, fü mere bi wü kpara angbü egboko, enü agbü Yerüsalema, a'bi te-wü teka karama la. ⁵⁶⁻⁵⁷ Wü kpara la ngbü da eo jia wü fi te kaje, da eceka Yesu, anga engu ena akoro? Anga ah ena akpe cürü wü cögbörö kovo ya? Te wüh ngbü

kpa etambasü *Mere Kambü ka Me la, fü ewü angbü emala ngü esüka wü, gü ba, “Wü fi nda-wü, gü ba, Yesu ena ai maguma ye, akoro gbü karama ne, te re ne fanü? Ah ngbü ta ekoro gbü wü re 'buru. Amba gbü re ne, ah tì akoro de, angü wü kovo ka-ani to ta riri kpekpeke, gü ba, 'Te kpara wu sü de te Yesu ngbü engbü tete na la, de ah koro, ah mala nganga fü ani.' Angü wüh le azoro engu azoro. Te di bala, te Yesu wu ngü la eyi bala la, ah tì akoro nda de.”

12

*Dene ngü ka Yesu ake Mariya
Matayo 26:6-13; Marako 14:3-9*

¹ Te sikipi ka mere *karama la koro tete gbmari, dudu tine ngbee ma'diya, fü Yesu ayia anü akoro agbü Betaniya, kpa gbü sü ta te engu zükü Lazaro tete na ne. ² Te engu koro kpala, fü ewü amere züka e-mazü fü ewü. Wü Marata ngbü ta ereke e-mazü la me-wü. Fü Lazaro angbü esüka wü kpara te ngbü ezü e de wü Yesu la. ³ *Mariya ta kpah ladü sela. Fü Mariya ayia aza *züka se-mü ka-ye de iri ye nada ne, te wüh ngbü ese de mere bi jase, akoro di, atökö te lö Yesu. Fü ah aza mere kala su-nzö ye, afuru semü la di te lö Yesu. Fü se mü la ayia agba sü kpa esambü la, truuu bane.

⁴ Fü ngü la ayia asiti te gara *mürü tima ka Yesu de iri ye *Yuda Keriyota, te di de kpara te ena agü tamu Yesu fü wü vügü ne. Fü Keriyota amala ngü, gü ba, ⁵ “Apa! Ah mere baye? Züka

e te wüh ngbü ese de mere bi jiase ne,* wüh ena atökö, asiti bü bala? Ah reke ta pe te ewü ena aza e la, acinzi de mere bi jiase, ale ta-ngü di te wü mürü cinga.” ⁶ Amba Keriyota mala ngü engu la, teka wü mürü cinga fanü fanü, nda de. Ah mala ngü la de mani, teka jiase la, aza kaye fü ye, angü ah ta de kpara te ngbü eceka kpi fütanga jiase ka-ewü 'buru me-ye.

⁷ Fü Yesu adu arü amala ngü fü Keriyota, gü ba, “Mü ce engu ace. Angü ah tökö mü ne eküte ra, baka e te wüh ngbü emoko se-mü eküte kövö. Kükürü de, angü sikipi ka kpi ka-ra koro eyi gbamari. ⁸ Te yi le ale ta-ngü te wü mürü cinga la, ah ngbürü mbi, yi ti eyi amere ngü la sidi nga ra. Angü yi ena adi engbü de ewü sene, te nga wü sikipi 'buru. Amba sikipi ka-ra, te ma ena angbü de wü yi sene, ah mo nda tine de. Ma ena ace yi ace titine.”

⁹ Fütanga ngü la, fü mere bi wü kpara ka Yerüsalema ayia aje, gü ba, Yesu ladü agbü Betaniya. Fü ewü aci 'buru, anü kpala teka awu engu. Wüh le ta kpah awu Lazaro, de te Yesu zükü engu gbü kpi ne. ¹⁰ Amba teka ngü la, wü cögbörö *kovo ka wü Yisarayeke ngbü nda-wü kpah ereke ngü, teka amörö Lazaro. ¹¹ Angü mere bi wü kpara du kpo eyi ele ngü ka Yesu, teka ngü ka Lazaro, te engu zükü ne. Wüh du le ngü ka wü kovo la tine de.

* **12:5** 12:5 Ngü Giriki gü ba, mere bi jiase baka 300 denariya. Ah baka mere bi jiase te mü ena amaka te mü mere tima teka re biringbö.

*Dene ngü ka kokoro ka Yesu agbü Yerüsalema
Matayo 21:1-9; Marako 11:1-10; Luka 19:29-38*

12-14 Kpurutokokpĩ la, fü wü Yesu ayia angbü enü agbü Yerüsalema. Fü Yesu anü amaka enga dongi, alĩ fefeh, angbü enü di. Fü mere bĩ wü kpara, te ewü koro gbü Yerüsalema teka *karama la aje, gü ba, “Yesu te ekoro.” Fü ewü aza kpa mbira, anü amaka te-wü de wü Yesu kpa te kaje, akpo angbü ecu ngüngü, da eba rere, da emĩ koko, gü ba,

“Wayi bala! Gbo nga e ngbü te iri Me!

Me to wazi fü mü, angü a tima mü fü a me-ye!

Angü mü de Mere Miri ka-a fanü!”

15-16 Ngü te Yesu li di füh enga dongi ne, wü kpara kaka wu si-ngü gbügbü nda-wü de. Amba tĩne 'duwa sidi nga züzükü kaka gbü kpi, fü ewü adu awu, gü ba, ah gegege ba e ta te wüh ba gbü *Ngari Me ta gügü, gü ba, “Me emala ngü fü wü kpara ka Yerüsalema,† gü ba, ‘Wü kpe cürü de. Wü ceka la, Miri te ni le atima ne, ah ena akoro kpaka wü, füh enga dongi.’ ”‡

17-18 Si-ngü te wü kpara la koro tete, aza Yesu kpa te kaje, ari di agbü Yerüsalema ne, ah kükürü de. Wüh mere ngü la bala, angü wüh je nga ngü ta te Yesu mere, te engu zükü Lazaro tete gbü kpi ne. Angü wü kpara ta te ewü wu ngü la de jia wü ne, wüh du ngbü emala nga ngü la fü wü bu wü me-wü.

19 Te wü *Farusi je ngü la, fü ewü akpo angbü ezü komö wü, gü ba, “Ani ena amere amaka tĩne

† 12:15-16 12:15-16 Gara iri Yerüsalema de Süyona. ‡ 12:15-16 12:15-16 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Zakariya 9:9.

sela ne ngü ne? Wü ceka la aceka! Wü kpara ci ka-wü tîne eyi 'buru, ele ngü ka komoko la!”

Dene ngü te Yesu mala teka kpi ka-ye

²⁰ Gara wü di enga *ganzi kpara ta ladü, esüka wü kpara ta te ewü koro, agbo nga iri Me gbü mere *karama la. ²¹ Fü wü ganzi kpara la ayia akoro kpaka *Filipo, § ayi-tata, gü ba dene, “Mere kpara, ani le awu Yesu.” ²² Fü Filipo ayia amala ngü la fü Anderiya. Fü ewü ayia 'basu mini, anü amala ngü la fü Yesu.

²³ Te Yesu je ngü la bala, fü ah arü amala ngü fü wü kpara 'buru, gü ba dene, “Ah reke pe, angü sikipi ka-ra koro eyi dene. Sikipi engu la, ah de sikipi te wü kpara ena awu ra tete, gü ba, ma de *Ye Kpara ka Kpi fanü fanü. ²⁴ Ngü te ma emala fü yi ne, ah de zu ngü. Ngü ka kpi ka-ra la, ah baka ngü ka jia ndo. Te jia ndo la ngbü fi bü gbü kafa la, ah ti eyi azi jia ye? Ah ti azi jia ye nda de. Ah ena angbü ka-ye fi bü kikipi ye. Amba te wüh za jia ndo la, ru gbü tö la, küküte na la ena akpi ka-ye kpala, fü mamaguma adu akö, aga, azi jia ye 'duwa baneh-ene-la. ²⁵ Te mü le aküwa te-mü de tete-mü la, mü ti aküwa te-mü nda-mü de. Amba te mü ce te-mü, o fü kpi teka ngü ka-ra la, Me ena aküwa mü me-ye fi badi. ²⁶ Te mü le angbü ba züka kpara ka-ra la, de mü lala fi gbü nga ra. Ngü ma, te ah de kpi la, mü mere e akpe cürü de. Te mü rü fi bü kpekpeke gbü ngü ka-ra la, mü ena akoro agbü kpi, fü nih angbü ake nih ma

§ **12:21** 12:21 Filipo engu la, ah de kpara ka Betesayida te di gbü nzö köti ka Galilaya.

tundu. Te di bala, Wüba ena acu ngü mü, angü mü de züka kpara ka-ra.”

²⁷ Fü Yesu adu arü amala ngü, gü ba, “Ööö! Sïkpï ka kpi ka-ra koro eyi gbamari. Mere siti ra ngü sü eyi fere dene. Maguma ra eyi de mere cinga ka ngü la. Ma ena amere dene neh baye? Ma ti aku gba fü Wüba, de ah küwa ra gbü ngü la nda-ra de! Angü dela si-ngü te Wüba tima ra tekaka na, teka de ma maka cinga engu la.” ²⁸ Fü Yesu adu aku gba fü Wö ye, gü ba, “Wayi bala, Wüba, mü gü tamu wazi mü fü wü kpara, teka de wüh gbo nga iri mü.” Te engu mala ngü la bala, fü ah aje ri Me, te wü koro agbü kpï, gü ba, “Ma gü tamu wazi ra eyi fü ewü, gbü ngü ka-mü. Ma ena adu kpah agü tamu wazi ra fü ewü toto.”

²⁹ Gara mere bi wü kpara, te ewü rü de wü Yesu ne, wüh je ri Me, te wü agbü kpï ne, mbi mbi nda-wü de. Ah wü gbü güje ewü ba giri e kükürü. Gara ewü gü ba, “Mügbara mere e la me-ye.” Gara ewü gü ba, “*Malayïka ka Me ngbü emala ngü fü Yesu me-ye.” ³⁰ Fü Yesu amala ngü fü ewü, gü ba dene, “Me mala ngü la me-ye. Ah mala teka ra nda de. Amba ah mala ngü la teka yi, teka ale ta-ngü te yi, fü yi adu ale ngü ka-ra.

³¹ Sïkpï ka-ra koro eyi gbamari. Sïkpï engu la, ah de sïkpï, te ma ena agü gü tete ake *Satana, te o te-ye ba miri füh kotö ne. Ma ena afa engu gbü ngü la, fü ra aliki engu asidi. ³² Ah kpah de sïkpï, te wüh ena ae ra tete kpa tikpi eküte rü. Te di bala, ma ena abiti wü kpara gbü nga nzö sü füh kotö ne 'buru, de wüh lala gbü nga ra.” ³³ Yesu mala ngü la kükürü de. Ah mala ngü la teka agü

tamu ngü ka kpi ka-ye, te wüh ena agi engu di kpa tikpi ne.

³⁴ Te mere bi wü kpara la je ngü de te Yesu mala la, fü ngü la ato mere fingangü fü ewü. Fü ewü alügü ngü fefe, gü ba dene, “Ngü la ena amere te-ye bala, neh baye baye? Ye gü ba, wüh ena ae ni, Ye Kpara ka Kpi, kpa tikpi? Ye de *Kurisito te Me tima teka aküwa ani ne de? Angü ani tanga ta ngü gbü *Ngari Me, gü ba, Kurisito, te Me ena atima fü ani ne, ah tü akpi nda de. Mene Ye Kpara ka Kpi te ena akpi akpi ne, neh engu deyi?” ³⁵ Fü Yesu alügü ngü fü ewü, gü ba, “Yi ce ngü ka yiki asidi, de yi ceka te-yi mbi. Angü ma la fi mba ladü esüka yi sene ba ra-sü, teka du sikpi mba cükü'daye. Te ah bala la, yi nü enü kere kere tenga ra-sü engu ne, angü biti ena ati amaka yi titine, fü yi adürü, angü jia biti ma. ³⁶ Baka te ma di la ladü esüka yi sene, ba ra-sü ne, ah le de yi to maguma yi eto fere, teka fü yi afü te-yi, adu akoro ba wü kpara ka ra-sü.”

Fütanga ngü te Yesu mala la, fü ah ayia anü awo te-ye ka-ye ede ewü nengete.

Dene ngü ka wü kpara te ewü le ngü ka Yesu de

³⁷ Yesu mere ta mere bi wü kpeke ngü, te kpara ti amere de, di bü eyi gbü jia wü kpara fa sü ne, amba wü kpara le ngü kaka nda-wü fi de. ³⁸ Fü ngü la ati kpini ba ngü ta te *mürü dofo Yisaya ba ta gügü gbü *Ngari Me, gü ba dene, “Ako, Mere Miri Me, ani mala ngü ka-ye eyi fü wü kpara, amba kpara biringbö, te le ngü te ani ngbü emala la, nda ma. Kpara te ena

agbo nga iri ye teka mere wazi ka-ye, de te ye ngbü emere ne, nda kpah ma.”* ³⁹ Kpah bala, wü kpara la le ngü ka Yesu de, angü nzö ewü kpekpeke. Yisaya du kpah ba ngü te Me mala la, gü ba, ⁴⁰ “Nzö wü kpara la koro eyi kpekpeke. Wüh ni güje wü ka-wü ani, angü wüh le aje ngü ka-ni de. Wüh ni jia wü kpah ani, angü wüh le awu si-ngü ka-ni kpah de. Te ewü ena aje ta si-ngü ka-ni, Me, mbi mbi la, de bane wüh ena ace *siti ngü ka-wü, adu ale ngü ka-ni, fü ni, Me, aküwa ewü.”† ⁴¹ Yisaya ba ta ngü la teka Yesu, angü Me gü tamu ngü la fefe na me-ye gügü, o wüh bi Yesu la de. Me gü tamu Yesu fü Yisaya, te Yesu ngbü tete de mere wazi ye, agbü kpä kpala. Fü Yisaya ayia amala nganga na fü wü kpara.

⁴² Esüka wü *kovo ka wü Yisarayeke la, mere bi ewü ladü, te ewü ngbü ele ngü ka Yesu. Amba maguma ewü ka-ye 'basu 'basu. Wüh le asere te-wü de, ka cürü wü bu wü, wü *Farusi. Angü wü Farusi mala ta ngü, gü ba, “Te kpara le ngü ka Yesu la, ah ti ari kpa *esambü ka biti-te ka-ani nda de.” ⁴³ Teka ngü la, fü ewü angbü ekpe cürü wü bu wü la, efa nda Me ka. Angü wüh le de ngü ka-ani reke gbü jia wü bu ani la. Wüh fi nga ngü, teka areke ngü ka-wü gbü jia Me ne, nda-wü de.

⁴⁴ Baka te Yesu ngbü tete esüka wü kpara la, ah mala ta ngü fü ewü, gü ba, “Mene kpara te le ngü ka-ni, ah le dela duu ngü ka-ni nda de, ah le ngü ka Wö ni, te tima ni ne kpah eyi. ⁴⁵ Kpara te wu ni

* **12:38** 12:38 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 53:1.

† **12:40** 12:40 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Yisaya 6:10.

eyi, ah wu Wö ni kpah eyi. ⁴⁶ Angü ni koro füh kotö ne baka ra-sü. Mene kpara te to maguma ye eyi fü ni, ah ena angbü ka-ye gbü ra-sü, ah ti angbü gbü mbiri sü nda de. ⁴⁷⁻⁴⁸ Wü ngü de te ni ngbü emala fü wü ne, te wü le aje de la, wüh ena amaka kuru amaka. Kuru engu la, ni to me-ni nda-ni de. Angü ni koro sene, teka ato kuru te wü kpara, nda-ni de. Ni koro ka-ni teka aküwa ewü. Te kpara le aje ngü, te ni ngbü emala, ne de la, wü ngü te ni ngbü emala la, ah ena ato kuru tete na me-ye gbü *adu sikipi, te Me ena akolo ngü ka wü kpara tete. ⁴⁹ Angü wü ngü de te ni ngbü emala fü wü ne, ni so wü ngü la de tete-ni nda-ni de. Wö ni mala nga wü ngü la fü ni me-ye, fü ni angbü emala fü wü kpara dene. ⁵⁰ Ni wu eyi kpo, gü ba, ngü ka Me ena aküwa mene wü kpara te ewü to maguma wü fü Me. Te di bala, wü ngü de te ni ngbü emala fü wü ne, ah de wü ngü te Wö ni, Me, mala ce o gömö ni. Fü ni angbü emala ngü la kpah bala, fü wü kpara ne.”

Dela ngü ta te Yesu ngbü emala fü wü kpara, te ewü le ngü ka-ye de ne.

13

Dene ngü ka mere ngü mürü, te Yesu mere fü wü kpara ka-ye

¹⁻² Baka te du sikipi ka *Pasika lakı tıne eyi ngbee biringbö ne, fü wü Yesu abiti te-wü de wü *mürü tima ka-ye, angbü da ezü e de ewü. Dela tıne o *Satana kpo eyi da eo siti fingangü

emagama *Yuda Keriyota,* teka de ah gü tamu Yesu fü wü vüğü kaka. Gbü ngü la, Yesu wu eyi kpo, gü ba, sikipi ka-ni koro eyi gbamari, teka ace sü füh kotö ne, ago ka-ni kpaka Wö ni.

Ta te Yesu di la füh kotö sene ne, ah le wü mürü tima ka-ye de maguma ye 'buru. Tekä ngü la, ah le agü tamu mere ngü mürü ka-ye fü ewü areke areke. ³ Dene kaje te Yesu gü tamu ngü mürü la di fü ewü. Yesu wu ta bü kpo, gü ba, Me de Wö ni, te tima ni, akoro füh kotö ne. Ah to wazi fü ni kpah me-ye, teka wü ngü 'buru. Amba gbü wü ngü la 'buru, Yesu le acu ngü ye nda de. ⁴ Te di bala, fü Yesu ayia gbü sü ka zü-e la, agbi züka bongo ka-ye eküte ye ne asidi. Fü ah adu aza gara kala bongo ka tima, ai etadu ye. ⁵ Fü ah ayia atökö ngu gbü fara sila, akpo da ezürü lö wü kpara ka-ye di, da efuru ngu la te lö ewü de kala bongo, te engu i etadu ye la.

⁶ Te engu koro eküte Simüna Petero, teka azürü lölö na ne, fü Petero ayia amala ngü fefe, gü ba, "Ata! Mere kpara! Mü ena azürü lö ra tîne cu me-mü?" ⁷ Fü Yesu alüğü ngü fefe na, gü ba, "Ngü de te ma ngbü emere dene, mü ti awu sisi na enatikine nda-mü la de. Mü ena adu awu si-ngü la te gara." ⁸ Petero gü ba, "Bala de! Mü ti azürü lö ra kpo de!" Yesu gü ba, "Te ma zürü lö mü de la, mü ena adi de kpara ka-ra neh baye baye?" ⁹ Petero gü ba, "Te ah tîne eyi bala la, de mü zürü bü duu lö ra de. Ah le de mü zürü tîne wü kpa ra, de wü nzö ra 'buru, teka fü ra angbü ba züka kpara ka-mü!" ¹⁰ Yesu gü ba,

* **13:1-2** 13:1-2 İri wö ye Yuda Keriyota de Simüna.

“Te mü zürü küte mü tîne eyi te enga gina la, libiti ena adi eküte mü tîne ma, 'duwa te lö mü. Te di bala, ah le de ma zürü bü lö mü, teka fü küte mü ari akoro ngbala. Baka te ma zürü lö yi eyi ne, yi koro eyi ba züka wü kpara, de küte wü ngbalangbala. Amba 'duwa kpara biringbö, te di de siti fingangü emagama ye eküte ra ba libiti.” ¹¹ Yesu mala ta ngü la bala, angü ah wu kpara te ena agü tamu ye fü wü vügü ne kpo.

¹² Te Yesu zürü lö wü kpara ka-ye la 'buru nza tete, fü ah adu ato züka bongo ka-ye la, alügü eküte ye, adu angbü kötö, da emala ngü fü ewü, gü ba, “Yi wu si-ngü, de te ma mere fü yi ne eyi? ¹³ Ma mere ngü la kükürü de. Ah le de yi mere kpah bala. Yi da güje yi reke areke te ngü ka-ra ne. Ah de züka ngü, te yi ngbü eï ra, gü ba, 'Mere kpara,' bete 'Miri,' angü ma ngbürü bala fanü. ¹⁴⁻¹⁶ Esüka wü mbarase ake mere kpara ka-ye, e-ga fa kiri ye neh da? Ngü ka mbarase tü eyi afa nda mere kpara ka-ye? Ah bala de! Yi ceka la, te ma di de miri ka-yi ne, ma yia cu mera, fü ra azürü lö yi baka labi, teka agü tamu lele ka-ra fü yi. Te di bala, ah le fü yi adi emere kpah bala fü wü bu yi. Yi mere e ao te-yi ba wü mere kpara de. Angü ma gü tamu ngü mürü eyi fü yi bala, teka fü yi anü amere ngü la kpah bala. ¹⁷ Titine yi wu ngü te ma mere la eyi. Te yi ena angbü egü tamu lele la fü wü bu yi kpah bala la, ma ena angbü eceka yi ba züka wü kpara ka-ra.”

Dene ngü ka Yesu ake Yuda Keriyota

¹⁸ Fü Yesu adu kpah amala gara ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba, “Ngü te ma mala fü yi, gü

ba, yi di ele ta-ngü te wü bu yi ne, angü ma wu eyi, gü ba, gara kpara ladü esüka yi, te le amere ngü la de. Ma wu fingangü ka-yi eyi 'buru, angü ma fe yi me-ra. Ma wu eyi, gü ba, kpara biringbö ladü esüka yi, te ena amere siti ngü, te ena atı kpini de ngü, ta te wüh ba gbü *Ngari Me gügü, gü ba, 'Kpara te a ngbü ezü e ake di, ah ena adu afü te-ye, ato ra fü kpi.'† 19 Ma ngbü emala ngü la fü yi bala, o ngü la mere te-ye la de. Te di bala, gbü sikipi te wü ngü la ena amere te-wü tete, ba e te ma mala fü yi la, yi ti eyi awu, gü ba, ma de Ye Me fanü fanü.

20 Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Mene kpara te ena ale ngü ka-yi, wü kpara ka-ra, amba ah le ngü ka-ra kpah eyi, angü ma tima yi me-ra. Kpah bala, kpara te ena ale ngü ka-ra, amba ah le ngü ka Me kpah eyi, angü engu tima ra me-ye."

21 Fütanga ngü la, fü mere cinga adu azoro Yesu afa sü. Fü ah amala ngü, gü ba, "Ö'öö! Yi da la güje yi te ngü te ma ngbü emala fü yi ne. Angü biri kpara ladü esüka yi sene, te ena ato ra fü wü vügü." 22 Fü ngü la ayia aga gbü jia wü kpara kaka-na la afa sü. Fü ewü akpo da eceka jia wü, da efi nga ngü, gü ba dene, "Yesu mala ngü la, neh teka da?"

23 Gara biri ewü, te Yesu le engu fa sü ne,‡ ta kpah bü ladü sela, te ngbü ka-ye gbamari ede Yesu. 24 Fü Simüna Petero akuru jia ye fü

† 13:18 13:18 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 41:9.

‡ 13:23 13:23 Kpara te Yesu le fa sü ne, ah Yüwane ye Zebedayo, te ba buku ne. Mü ena amaka ngü la gbü Masere Si-ngü.

komoko la, de ah yi-ta Yesu, anga ah mala ngü la, neh teka da? ²⁵ Fü komoko la aka te-ye, adu agü nzö ye mari ede Yesu, ayi-tata gbü ngingiri ngü, gü ba dene, “Mere kpara, kpara engu la neh da?” ²⁶ Fü Yesu alügü ngü fefe gbü ngingiri ngü, gü ba, “Mene kpara te ma ena afunu kümü, ato gbü wuru, aza ato fefe na ne, ah de engu.”

Te di bala, fü Yesu ayia aza kümü la, ato fü Keriyota. ²⁷ Fü Keriyota aza e la, azü. Fü *Satana adu arī tīne emamaguma 'duwa trrrö! Te di bala, fü Yesu amala ngü fefe na, gü ba dene, “Keriyota deyī, ngü te ye le amere ne, ye nü tīne enü, ye mere kere.”

²⁸ Wü bu ye Keriyota, te ewü ngbü ezü e de ewü ne, wüh wu si-ngü, de te Yesu mala ngü tete fü Keriyota de bala ne, nda-wü de. ²⁹ Gara ewü fi nda-wü, gü ba, Yesu ngbü etima Keriyota, teka anü ase e ka *karama fü ani. Gara ewü fi nda-wü, gü ba, anga ah tima engu neh, teka ato e fü wü mürü cīnga? Angü Keriyota ngbü ta emere kpa te jiase ka-ewü me-ye.

³⁰ Fütanga ngü te Keriyota zü e la tete, fü ah ayia 'duwa, akoro ka-ye kpa etanü, agbü mbiri sü.

Dene ngü te Yesu mala fü wü kpara ka-ye,

gü ba, ni ena ace wü

³¹ Baka te Keriyota yia nü sü tete, fü Yesu afü te-ye, amala ngü fü du wü kpara ka-ye la, gü ba, “Tītīne ngü kpo eyi dene. Yi ena awu gara ngü te ena agü tamu wazi ra fü yi. Yi ena awu kpah wazi Me gbü ngü la. ³² Ngü la ena amere te-ye

amere tītine, amba Me ena ato wazi ye fere gbü ngü la. Fü yi adu awu wazi Me kpah gbü ngü la.

³³ Wü di engä ra, ma ena adi la mba ladü de wü yi sene, teka du lö-ra mba cogbo. Yi ena adu angbü egiri ra agiri, angü sü te ma ena anü tete na, yi ti akoro kpala de, kpah baka ngü ta te ma mala fü wü *kovo ne. ³⁴ Te di bala, dene to riri te ma le ato fü yi. Yi di ele te-yi esüka yi ale, ba e te ma ngbü ele yi de maguma ra 'buru ne. ³⁵ Te yi le te-yi esüka yi bala la, wü kpära 'buru ena awu, gü ba, yi de wü kpära ka-ra fanü."

³⁶ Fü Petero ayi-tata, gü ba, "Mere kpära, ye yia enü neh kaye?" Yesu gü ba, "Sü te ma ena anü tete ne, mü ti afa nga ra kpala enatikine de. Mü ena adu afa nga ra te gara." ³⁷ Petero gü ba, "Mere kpära, ah mere baye, te ni ti afa nga ye enatikine tine kpah de ne? Amba te ah kpah de kpi la, ni ena ato te-ni akpi teka ngü ka-ye!" ³⁸ Yesu gü ba, "Mü le ngbü e yi akpi teka ngü ka-ra fanü? Ngü te ma ngbü emala fü mü ne, ah de zu ngü. Enatikine, gbü biti ne, o moko-ngü mi koko la de, mü ena acere nga mü du bata, gü ba, 'Ni wu ra de.' "

14

Dene ngü te Yesu mala, gü ba,

"Ni me-ni de kaje te enü kpaka Me"

¹ Fütanga ngü la, fü Yesu afü te-ye, amala ngü fü wü kpära ka-ye, gü ba, "Yi mere e afi nga ngü de. Yi to maguma yi fü Me, de yi to kpah fere. ² Ma ngbü e yi enü kpaka Wüba, teka areke sü fü yi. Angü mere bi sü ladü kpala, teka

wü kpara 'buru. Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü fanü fanü. ³ Te di bala, yi mere e afi nga ngü de, angü ma ena adu akoro sene, aza yi, anü de yi kpaka ra kpala. Fü nih angbü tîne de nih ma kpala tundu. ⁴ Sü de te ma ngbü enü tete ne, yi wu kaje engu kpo.”

⁵ Toma gü ba, “Mere kpara, ani wu sü engu, de te ye ngbü enü tete la nda-ani de. Te di bala, ani ena awu kaje la, neh baye baye?” ⁶ Yesu gü ba, “Ma zu de kaje te ngbü enü kpaka Wüba. Angü ma ngbü emala fü yi zu ngü ka Wüba. Ma ngbü kpah eküwa wü kpara, te ewü to maguma wü fere. Gara kpara te tî aküwa wü kpara nda ma, 'duwa de-ra. Gara kaje 'buru 'buru nda ma, duu de-ra. ⁷ Yi kpo eyi da ewu ra mba ce ce ce. Te di bala, yi kpo kpah eyi ewu Wüba. Akpo enatikine anü kpa engagira nü, yi ena adu awu Wüba tîne areke areke.”

⁸ Fü *Filipo ayia amala ngü fü Yesu, gü ba, “Mere kpara, gara yitangü ka-ni ladü sene. Ye gü la tamu Wö ye fü ani, teka de ani wu engu de jia ani. Fü ani ace da embü ye de wü yitangü.” ⁹ Yesu gü ba “Filipo deyi, te mü wu ra eyi, mü wu Wüba kpah eyi. Ah mere baye, te mü gü ba, ‘Ma gü tamu Wüba fü ani’ ne? Angü ma yiri esüka yi sene eyi fa sü, zalü akoro dene, mü wu ra la fi de? ¹⁰ Ngü ta te ma mala fü yi, gü ba, ‘Ma ngbü engbü guvu Wüba, Wüba ngbü kpah engbü guvu ra ne,’ mü le ngü la de, neh teka ne? Ngü de te ma ngbü emala fü yi ne, ma mala de tete-ra nda-ra de. Ah de ngü ka Wüba te ngbü engbü guvu ra ne. Angü engu ngbü ereke tima ka-ye esaka ra me-ye. ¹¹ Ngü te ma mala fü yi, gü ba, ‘Ma ngbü

engbü guvu Wüba, Wüba ngbü kpah engbü guvu ra ne,' ah le de ngü la rī gbü nzö yi mbi mbi mbi. Te ngü la rī gbü nzö yi mbi mbi de, anga yi je sisi na mbi mbi kpah de la, ah le de yi fi nga wü mere kpeke ngü te ma ngbü emere gbü jia yi ne, fü yi adu awu si-ngü la areke."

Dene ngü te Yesu mala fü wü kpara ka-ye,

de wüh rü kpekpeke sidi nga ni

¹² Fü Yesu adu amala gara ngü fü ewü, gü ba dene, "Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Te mü to maguma mü fere la, ma ena ato wazi fü mü, teka fü mü amere wü kpeke ngü di, kpah ba e te ma ngbü emere ne. Fü ngü la aga gbü jia wü kpara, fü ewü angbü egbo nga iri Wüba, teka ngü ka-mü la. Tima ka-mü la ena afa nda-ra, ta te ma mere ne ka, angü ma ngbü ego ka-ra ago kpaka Wüba. Te ma nü eyi kpala la, ma ena atima wazi fü yi. ¹³ Mene ngü te yi ena ayi-ta Wüba di, te iri ra, ma ena ato ato fü yi. Te di bala, wü kpara 'buru ena awu ngü la, fü ewü agbo nga iri Wüba, teka wazi te ma to fü yi la. ¹⁴ Wayi, wü e 'buru te yi ena ayo kpaka Wüba te iri ra, ma ena amere wü ngü la fü yi.

¹⁵ Te yi le ra de maguma yi 'buru la, yi ena aje wü ngü, de te ma ngbü erī yi di ne 'buru, kpah da emere ereke areke.

¹⁶ Te ma nü koro eyi kpaka Wüba la, ma ena ayi-tata, fü engu atima gara kpara te ena akoro, angbü de wü yi da ra sene, fi mere badi. Kpara la, ah de *Nzila Wazi Me, te ena akoro ato wazi fü yi, da engbü tundu de wü yi. ¹⁷ Nzila Wazi Me engu la ena angbü emala zu ngari Me fü yi. Yi

ena awu engu areke areke, angü engu ena angbü guvu yi. Amba wü kpara te ewü le ngü ka-ra de, wüh tî awu engu kpah de, angü wüh le ngü kaka kpah de.

¹⁸ Yi fi nga ngü de, angü ma tî ace yi kpikpi yi de, ma ena adu akoro kpaka yi. ¹⁹ Ah ce du lö-ra mba cükü'daye, ma ena ayia teka ace sü füh kotö ne. Te di bala, wü kpara te ewü le ngü ka-ra de, wüh tî awu ra tîne de. 'Duwa de-yi, fütanga sîkpî mba cükü'daye, yi ena adu awu ra me-yi. Angü ma ena adu azükü, fü yi aküwa kpah gbü ngü ka-ra la. ²⁰ Gbü sîkpî te ma ena adu akoro tete kpaka yi, yi ena adu awu ngü la areke, gü ba, Wüba ngbü engbü guvu ra fanü. Ma ngbü engbü nda-ra guvu yi. Fû yi angbü nda-yi kpah guvu ra.

²¹ Te yi je rîrî ka-ra, da emere ngü la 'buru ereke areke, ma ena awu, gü ba, yi le ra eyi de maguma yi fanü. Te di bala, Wüba ena ale ngü ka-yi, angü yi ngbü kpah ele ngü ka-ra. Ma ena ale kpah ngü ka-yi, fü ra agü tamu ra fü yi."

²² Gara *mürü tima ka Yesu ta la kpala de irî ye Tadayo.* Fû Tadayo amala ngü fü Yesu, gü ba, "Mere kpara, ni je ngü la mbi mbi de. Te ye ena adu agü tamu ye fü ani la, ah mere neh baye, te wü gara kpara tî awu ye de ne?" ²³ Yesu gü ba, "Te mü le ra eyi fanü fanü la, mü ena aje rîrî ka-ra, da emere ereke areke. Te di bala, Wüba ena ale ngü ka-mü afa sü. Fû a akoro ake Wüba, angbü guvu mü. ²⁴ Mene kpara te le ra nda de, ah le rîrî ka-ra nda kpah de. Ngü te ma emala fü

* **14:22** 14:22 Gara irî Tadayo de Yuda, ah de Yuda Keriyota nda de.

yi ne, ma mala de tete-ra nda-ra de. Ah de ngü ka Wüba te tima ra ne.

²⁵⁻²⁶ Sidi nga ra sene, Wüba ena atima *Nzila Wazi ye fü yi, te ena angbü da ra, teka ato wazi fü yi. Nda-ra, ma mala ngü la fü yi mba ce, o ra di la ladü esüka yi sene. Te Nzila Wazi Me engu koro eyi la, ah ena agü tamu si-ngü, de te ma mala fü yi ne, mbi mbi mbi 'buru me-ye. Fü ngü la arı gbü nzö yi areke areke.

²⁷ Yi ngbü engbü de cinga ne, teka te ma yia ece yi ne? Yi fi nga ngü de, angü ma ena ato gu ngü fü yi, te ena agu maguma yi kpina. Ah ena adi baka nda wü kpara fuh kotö ne nda de. Yi fi nga ngü de. Yi ngbü de cinga kpah de. Yi rü kpekpeke. ²⁸ Ngü te ma mala fü yi, gü ba, 'Ma ena ace yi, anü kpaka Wüba, fü ra adu akoro kpaka yi sidi ne,' ngü la ngbü eto cinga fü yi me-ye? Ah le de ngü la to cinga fü yi de. Te yi ena ale ra ta, de maguma yi fanü fanü la, de bane yi ena angbü de tadu, teka ngü te ma mala la. Tekane de, angü ma nü kükürü de, ma ego kpaka Wüba, te di de mere kpara fere, teka fü engu ao ra Mere Miri gbü nzö wü ngü 'buru.

²⁹ Títine, ma ngbü emala ngü ne fü yi, o ngü engu mere te-ye la de. Te ma ce yi eyi la, de yi fi nga ngü, de te ma mala fü yi ne, fü yi awu, gü ba, ma togo eyi kpaka Wüba fanü. ³⁰ Ma ti arı yi de gara ngü tine gbe de, angü lö-ra ma. *Satana, te di de miri ka kotö ne, te ekoro, agü gü kpaka ra. Amba engu ti afa ra de siti ngü kaye la nda de. ³¹ Ma ena ace te-ra esasaka, ba e te Wüba mala fere, teka fü wü kpara awu, gü ba,

ma le Wüba eyi, fü ra angbü emere wü ngü, ba e te engu ngbü ele.

Te ah bala, nih yia gbü sü dene eyia, nih nü e ka-nih enü.”

15

Dene ngü te Yesu mala, gü ba,

ah le de wü kpara ka-ni lala eküte ni

¹ Fütanga ngü la, fü Yesu afü te-ye, amala ngü fü wü kpara ka-ye, gü ba dene, “Nih de nih ma, nih baka rü *vinü. Yi nda-yi baka yakpa rü la, ma nda-ra tîne cu baka rürü na, te ngbü eto wazi fü yi. Wüba nda-ye me-ye baka kpara te ru rü vinü la. ² Mene yakpa rü te rī de ne, Wüba ngbü ede, egü kötö. Wüba ngbü kpah ereke wü yakpa rü, te ewü ngbü erī la, teka de wüh di erī gbrirri! 'duwa ba-neh-ene-la. ³ Kpah bala, ngü de te ma rī yi di ne, ah reke yi eyi, yi koro eyi *nzila. ⁴ Yakpa rü tī eyi arī kpikpi ye? Ah bala de. Te yakpa rü lala eküte rü ye de la, ah tī arī kpah de. Kpah bala, ma le de yi lala eküte ra, baka yakpa rü te lala eküte rü ye, teka fü ra ato wazi fü yi, teka fü yi amere züka ngü di. Angü te yi lala eküte ra de la, ngü ka-yi tī areke gbü jia Me kpah de.

⁵ Wayi, ma de rü vinü engu la, yi baka yakpa ra. Te yi lala eküte ra, fü ra angbü eto wazi fü yi la, yi ena amere züka ngü afa sü. Angü yi tī amere ngü ka-ra de tete-yi nda-yi de. ⁶ Mene kpara te lala eküte ra de, ah ena adi ba yakpa rü, te wüh de ade, gü kötö. Te yakpa rü la ürü eyi la, tima kaka tîne neh ene? Wüh ena aza engu, agü agbü

wa, fü ah acuru acuru. ⁷ Te yi lala eküte ra, fü ngari ra angbü emaguma yi la, mene ngü te yi ena ayi-tata kpaka Wüba, ah ena ato ato fü yi. ⁸ Te yi ngbü ba wü züka kpara ka-ra la, yi ena angbü emere wü züka ngü afa sü. Te yi mere bala la, wü kpara ena angbü egbo nga iri Wüba, teka ngü ka-yi la.

⁹ Ma le yi fa sü, kpah baka e te Wüba ngbü ele ra. Ah ele de yi lala eküte ra, teka fü nih angbü ele te-nih de nih ma. ¹⁰ Te yi je riri ka-ra, da emere mbi mbi mbi la, nih ena angbü ele te-nih efa sü. Kpah baka e te ma ngbü eje riri ka Wüba, fü a angbü ele te-a ake di ne. ¹¹ Ma ngbü emala ngü ne fü yi, teka fü le-te ka-nih ato tadu fü yi, kpah baka te le-te ka-a ake Wüba ngbü eto tadu fere ne.

¹² Dene eyi riri ka-ra fü yi. Ah le de yi di ele wü bu yi, kpah baka e te ma ngbü ele yi ne. ¹³ Yi fi la nga lele ka-ra. Lele ka-ra fa nda wü kpara fuh kotö ne 'buru. Kpara ti eyi ato te-ye, akpi teka aküwa wü di enga ni ye fanü? Ngü bala ladü? Ma wu ngü bala fuh kotö sene nda-ra la kü de! ¹⁴ Te yi ngbü eyi emere wü ngü, de te ma ngbü eri yi di ne la, yi ena adi zu de wü di enga wüna fanü fanü. ¹⁵ Ma ngbü ei yi wü di enga wüna kükürü de, angü wü ngü ta te ma je gömö Wüba ne, ma mala eyi 'buru fü yi. Yi le wü ngü la kpah eyi. Ma ti aceka yi tine ba wü jaji de, angü jaji ti awu ngü, de te mere kpara kaka ngbü emere ne, nda de. ¹⁶ Ma fe yi, o ba wü di enga wüna me-ra. Amba yi fe ra me-yi nda-yi de. Ma fe yi, teka fü yi adi emere wü ngü, te ena angbü areke gbü jia Me. Fü yi angbü ba rü vinü, te ngbü

erī gbrirri! te nga wü re 'buru. Angü ma ngbü ele de züka ngü ka-yi la nü kpa engagira nü. Ah mere e anza nda de. Te yi mere bala la, mene e te yi ena ayo kpaka Wüba te iri ra la, Wüba ena ato e la ato fü yi. ¹⁷ Dela riri ka-ra te ma mala fü yi, ah le fü yi adi ele te-yi ale.”

Dene ngü te Yesu mala fü wü kpara ka-ye,

gü ba, wü kpara ena akpü wü, kpah baka e te wüh kpü ni

¹⁸ Fü Yesu adu amala gara ngü fü wü kpara ka-ye la, gü ba dene, “Yi rü kpekpeke, angü wü kpara, te ewü le ngü ka-ra de ne, wüh ena akpü yi, kpah ba e te ewü ngbü da ekpü ra enatikine ne. ¹⁹ Kükürü de, angü ma fe yi mera, teka fü yi ace da emere *siti ngü baka nda wü kpara la. Te yi ena angbü ta emere siti ngü baka ewü la, de bane wüh ena ale ngü ka-yi ale. Amba nda-yi ngü ka-ye kpikpi ye. Dela eyi si-ngü te wüh ena adi ekpü yi tete na ne. ²⁰ Yi fi la nga mene ngü, ta te ma mala fü yi ne, gü ba, ‘Ngü ka mbarase ti afa nda mere kpara ka-ye de,’ ne. Angü, te wüh ngbü ekpü mere kpara la, wüh ena ale wü jaji kaka? Wüh ti ale de! Te di bala, wüh ena akpü yi, kpah baka e ta te wüh kpü ra. Te wüh ena aje ta ri ra la, de bane wüh ena aje ri yi kpah aje. ²¹ Wüh ena amere wü ngü la 'buru eküte yi bala, angü yi de wü kpara ka-ra. Angü wüh le ngü ka-ra nda-wü de. Wüh le, gü ba, ma de Ye Me, te Me tima ra me-ye ne, kpah de.

²²⁻²⁴ Wü kpara ngbü ekpü ra, neh teka ne? Ma koro füh kotö ne teka amala ngari Me fü ewü, amba wüh le ngü la de, neh teka ne? Dela eyi siti

ngü te ena angbü gbü nzö ewü fi badi ne. Angü te ma ena akoro ta, amala nga wü ngü la fü ewü de la, de bane siti ngü ti angbü gbü nzö ewü nda de. Ma koro esüka ewü sene, fü ra amere mere bi wü kpeke ngü, te gara kpara ti amere de. Fü ewü awu wü ngü la cu de jia wü. Wüh fi nga ngü la nda-wü kpah de. Fü ewü akpo angbü ekpü a ake Wüba akpü. Angü te kpara ngbü ekpü ra la, ah ngbü dela kpah ekpü Wüba. Dela eyi mere siti liya gbü nzö ewü. ²⁵ Ngü la ti kpini de ngü ta te Miri *Davidi ba gügü gbü *Ngari Me, gü ba, 'Wüh ngbü ekpü ni kükürü, angü ni mere siti ngü fü ewü 'buru 'buru de.'

²⁶ Wü di enga wüna, yi kpe cürü de, angü ma ena atima *Nzila Wazi Me, te ena akoro ale-ta ngü te-yi, sidi nga ra. Ah ena akoro kpaka Wüba, fü ah angbü de wü yi sene. Ah ena aü jia yi, teka fü yi aje si-ngü te ma ngbü emala fü yi ne mbi mbi. ²⁷ Kpah bala, ah le de yi mala nga ra fü wü kpara 'buru, angü nih ngbü eyi de nih ma tundu.

16

¹ Ma mala ngü la fü yi kükürü de, angü te wü kpara ena akpo da ekpü yi, ah le fü yi arü kpekpeke gbü ngü ka-ra. ² Angü wüh ena amere yi sisiti. Wüh ena aliki wü gara yi *esambü ka biti-te ka-wü asidi. Fü ewü amörö kpah wü gara yi, gü ba, ani ngbü dela emere züka ngü gbü jia Me. ³ Wüh ena amere wü ngü la 'buru eküte yi bala, angü wüh le ngü ka-ra nda-wü de. Wüh

* **15:25** 15:25 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 35:19bete 69:4.

le, gü ba, Ma de Ye Me ne, kpah de. ⁴ Ma ngbü emala ngü la fü yi bala, angü te sikipi ka ngü la koro eyi la, wü kpara la ena amere wü siti ngü la eküte yi bala, fü yi adu afi nga ngü la, gü ba, ma mala ngü la ta fü ani eyi gügü. Te di bala, yi ena adu arü kpekpeke.”

Dene kpah gara ngü te Yesu mala,

teka ngü te ena amere wü kpara ka-ye sidi nga ye

Fü Yesu adu amala gara ngü fü wü kpara ka-ye la, gü ba, “Ma mala ta ngü la fü yi te enga gina nda-ra la de, angü ma la ladü de wü yi sene, da eceka kpi fütanga yi. ⁵ Titine ma le eyi adu kpaka Wüba te tima ra ne. Ah mere baye, te yi le ayi-ta ra, teka ngü la nda-yi de ne? ⁶ Yi ngbü de cinga teka ngü te ma mala fü yi ne? A'a. Yi mere e angbü de cinga teka ngü la de.

⁷ Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Ah reke ta fa sü, te ma ena anü kpaka Wüba kpala, angü te ma nü eyi la, ma ena atima *Nzila Wazi Me, te ma ngbü emala nganga na, fü yi ne. Amba, te ma nü de la, ah ti akoro kpaka yi kpah de. ⁸⁻¹¹ Te Nzila Wazi Me la koro eyi la, ah ena amala ngari Me fü wü kpara kpekpeke. Fü ngü la aü jia ewü. Ah ena amala wü ngü bata fü ewü. Gina ngü gü ba, ‘Wüh ngbü emere *siti ngü efa sü, angü wüh le ngü ka-ra nda-wü de.’ E'ba'basu ngü gü ba, ‘Ma de Ye Me, te ma ngbü emere züka ngü gbü jia Me duu me-ra. Angü ma ngbü ego kpaka Wüba te tima ra ne. Wü kpara ti awu ra nda-wü tine de.’ Ebabata ngü gü ba,

‘Me ena akolo liya gbü nzö wü kpara füh kotö ne, angü ah kolo liya ka *Satana eyi.’

¹² Wü gara ngü ta ladü emaguma ra, te ma le amala fü yi ne, ma ti amala fü yi tîne de. Angü yi ti aje si-ngü la titîne mbi mbi la de. ¹³⁻¹⁴ Ah le de *Nzila Wazi Me koro kpaka yi feke, teka asere si-ngü la fü yi. Angü te engu koro eyi la, ah ena angbü emala wü ngü, de te engu ngbü eje gömö ra ne fü yi, teka fü yi adu aje sisi na mbi mbi mbi. Fü yi angbü egbo nga iri ra gbü wü ngü la. ¹⁵ Wü ngü ka Wüba 'buru, ah kpah de ngü ka-ra, angü fingangü ka-a ake di 'buru biringbö. Teka ngü la, fü ra amala fü yi, gü ba, ‘Wü ngü te Nzila Wazi Me ena amala fü yi ne, ah ena aje gömö ra.’

¹⁶ Fütanga lö-ra mba cükü'daye, yi ti awu ra de. Yi fi nga ngü de, angü yi ena adu awu ra sidi nga sikipi mba cükü'daye.”

¹⁷ Te wüh je ngü te Yesu mala la, fü wü gara kpara kaka angbü da efi nga ngü emaguma wü, gü ba, “Ngü de te engu mala, gü ba, ‘Fütanga lö-ra mba cükü'daye ne, ani ti awu ni de, fü ani adu awu ni sidi nga sikipi mba cükü'daye’ ne, si-ngü gbü ngü la gü neh fe? Baka te engu mala, gü ba ‘Ni edu kpaka Wö ni,’ ne, ani je si-ngü la kpah de. ¹⁸ Ngü de te engu mala, gü ba, ‘Sikipi mba cükü'daye,’ la, ah gü neh fe? Ani wu si-ngü de te engu ngbü emala la, nda-ani 'buru 'buru de.”

¹⁹ Te Yesu wu, gü ba, wü kpara ka-ni la le ayi-ta ni teka ngü la, fü ah amala ngü fü ewü, gü ba, “Ma mala ta ngü fü yi, gü ba, ‘Fütanga lö-ra mba cükü'daye, yi ti awu ra de, yi ena adu awu ra sidi nga sikipi cükü'daye.’ Ngü la ngbü eto mere

fingangü emaguma yi, neh teka ne? ²⁰ Ngü te ma ngbü emala fü yi ne, ah de zu ngü. Gbü wü sïkpï ne, yi ena angbü da eku gba de ngura. Amba wü kpara te ewü le ngü ka-ra de, wüh ena angbü nda-wü de tadu. Yi ena angbü nda-yi de cinga, teka sïkpï mba cükü'daye. Fütanga ngü la, cinga ka-yi ena anza, fü yi adu angbü de mere tadu. ²¹ Cinga ka-yi la, ah baka cinga ka würüse te ena abï ye. Angü, te sïkpï ka yayaka kaka koro eyi la, engu ena angbü de cinga. Te engu yaka eyi la, ah du fi nga cinga ka-ye la tïne de. Ah ena angbü tïne de mere tadu, teka ngü ka mbarase ka-ye la. ²² Nda-yi kpah bala. Tïtine yi ngbü eyi de cinga, angü ma yia eyi ece yi. Yi mere e afi nga ngü de, angü ma ena adu akoro kpaka yi, fü yi adu angbü de tadu. Tadu ka-yi la ena angbü fi badi, ah tï anza de. ²³ Te sïkpï engu ena akoro, yi ena adi awu ngü ka-ra areke. Yi tï ayi-ta ra tïne de.

Ngü te ma ngbü emala fü yi, ah de zu ngü. Te yi ena ayi-ta Wüba teka wü ngü 'buru te iri ra la, Wüba ena ato wü ngü la fü yi 'buru. ²⁴ Kü baka te nih ngbü de nih ma ne, yi yo e te iri ra kpaka Wüba nda-yi la de. Te di bala, yi yo e eyo kpaka Wüba, ah ena ato e la fü yi ato, fü yi angbü de mere tadu. ²⁵ Ma ngbü emala wü ngü la fü yi 'buru gbü mani. Amba gbü sïkpï te ena akoro, ma tï amala ngü fü yi tïne gbü mani de. Ma ena amala nga Wüba fü yi tïne mbölö. ²⁶ Gbü wü sïkpï te ena akoro la, yi ena ayi-ta wü ngü 'buru kpaka Wüba te iri ra. Wüba ena amere wü ngü la amere 'buru fü yi. Angü yi ena angbü eyo e kpaka Wüba tïne me-yi sidi nga ra, fü ah

angbü eto wü ngü la fü yi, ²⁷ angü ah le ngü ka-yi fa sü. Kükürü de, angü yi le ngü ka-ra eyi de maguma yi biringbö. Yi le kpah ngü te ma ngbü emala fü yi, gü ba, ma de Ye Me, ne eyi. ²⁸ Wayi, ma yia ta kpaka Wüba, akoro füh kotö sene. Amba titine dene ma yia eyi ece kotö ne, adu kpaka Wüba.”

²⁹ Fütanga ngü la, fü wü kpapa ka Yesu adu amala ngü fefe, gü ba, “Wayi! Mü mala ngü dela fü a tine eyi mbölö! Ah de mani gbü ye tine de!

³⁰ Fanü, a wu eyi kpo, gü ba, mü wu wü ngü 'buru. Ngü tine te a ngbü efi emaguma a afi, o a mala ngü la fü mü la de ne, mü wu ngü la, lügü kpah eyi! Teka ngü la, a wu tine eyi kpo, gü ba, amba mü zu de Ye Me fanü.” ³¹ Yesu gü ba, “Bala? Yi to maguma yi eyi fere fanü? A'a. Maguma yi ka-ye fi la bü 'basu 'basu. ³² Yi ena awu ngü la enatikine, angü yi ena akpe, abaya 'buru, ace ra kpikpi ra. Amba ma kpikpi ra ndara de, angü Wüba ena ato wazi fere.

³³ Dela eyi ngü te ma mala fü yi, teka fü yi angbü de gu ngü emaguma yi sisi nga ra. Füh kotö ne, wü kpapa te ewü le ngü ka-ra de, wüh ena ato cinga te-yi. Yi rü kpekpeke, yi kpe cürü de. Ma ena ale-ta ngü te yi, angü wazi ra fa nda wü kpapa füh kotö ne 'buru.”

Dela eyi ngü ta te Yesu mala fü wü kpapa ka-ye, gbü sikipi te wüh zoro engu tete na ne.

17

Dene ngü te Yesu ku gba di kpaka Wö ye, teka wü kpapa ka-ye

¹ Fütanga ngü te Yesu mala fü wü kpara ka-ye la, fü engu ayia ae jia ye tikpi, aku gba fü Wö ye, gü ba, “Wüba, mü to wazi fere, angü sikipi ka kpi ka-ra ti eyi dene. Mü to wazi fere, de ma rü kpekpeke gbü cinga la, teka fü wü kpara adu awu wazi mü eküte ra, fü ewü angbü egbo nga iri nih gbü ngü la. ² Ma yi-ta mü teka ngü la, angü mü o ra ta ba miri gbü nzö wü kpara fuh kotö ne 'buru, teka fü ra aküwa wü kpara te mü to ewü fere ne.”

³ Yesu mala ngü la kükürü de, angü wü kpara ti eyi aküwa fi mere badi, te ewü to maguma wü eyi fü Me, te di de zu Me fanü fanü ne. Ah le kpah de wüh to maguma wü fü Yesu Kurisito, angü ah de kpara te Me tima engu teka aküwa wü kpara.

⁴ Yesu gü ba, “Wüba, tima ta te mü to fere amere ne, ma mere nza eyi. Ma mala ngari mü eyi fü wü kpara, kpah ba e te mü mala fere ne, fü mere bi ewü ato maguma wü fü mü. ⁵ Titine Wüba, te ah bala la, ma ngbü eyi-ta mü, de mü to wazi fere, teka fü nih adu angbü tundu ake nih ma agbü kpä kpala, baka e ta te nih ngbü tundu ake nih ma te enga gina, o nih mere kotö ne la de ne.

⁶ Wüba, mü ceka wü kpara ka-ra, te mü fe ewü esüka wü bu wü, ato fere ne. Angü ma mala nga mü eyi fü ewü 'buru, fü ewü aje ngari mü kpah eyi, da emere ereke areke. ⁷ Te di bala, wüh wu kpah eyi, gü ba, wü ngü 'buru, de te ma ngbü emala fü ani ne, ma je gömö mü. ⁸ Angü ngari mü, ta te mü to fere ne, ma mala eyi 'buru fü ewü. Fü ewü ale ngü la areke areke, ato maguma

wü fü mü. Wüh wu kpah eyi kpo, gü ba, ma de Ye mü, te mü tima ra me-mü.

⁹ Wüba, ma ngbü eyi-ta mü teka wü kpara ka-ra ne, de mü le ta-ngü te ewü, da eto wazi fü ewü, angü wüh ka-wü de wü kpara ka-mü, te mü fe ewü, to fere. Ma yi-ta mü teka wü kpara 'buru nda-ra de, 'duwa teka wü kpara ka-ra ne.

¹⁰ Angü wü kpara ka-ra 'buru de wü kpara ka-mü. Kpah bala, wü kpara ka-mü 'buru de wü kpara ka-ra, angü mü fe ewü, to fere me-mü. Fü ewü awu wazi ra, gü ba, ma de Ye mü fanü.

¹¹ Wüba, ma ngbü eyi-ta mü, de mü mere kpa te wü kpara ka-ra ne gbü wazi ka-mü, teka de wüh rü kpekpeke sidi nga ra, angü ma ena adi tîne füh kotö sene ma. Kpah bala, ah le de mü to wazi fü ewü, teka fü fingangü ka-ewü angbü biringbö, fü ewü adi ele te-wü, baka nih ake nih ma, te fingangü ka-nih di biringbö ne. Mü mere kpa te ewü, angü süka ewü ena adürü. ¹² Baka ta te ma ngbü de ewü füh kotö sene ne, ma ngbü eceka kpî fütanga ewü me-ra, da ele ta-ngü te ewü, de wüh rü kpekpeke gbü ngü ka-mü. Kpara te dürü esüka ewü, ah ngbee biringbö, te yia ce ngü ka-mü. Ah de kpara te mü mala nganga ta gügü, gbü *Ngari mü, gü ba, engu ena adürü ne.

¹³ Wüba, titîne ma le eyi adu ka-ra kpaka mü. Baka te ma ngbü de wü kpara ka-ra füh kotö sene ne, ma mala bi wü ngü eyi fü ewü, teka de wüh rü kpekpeke gbü ngü ka-ra. Tekä ngü la, wüh ena angbü de mere tadu, kpah baka e te ma ngbü de tadu teka ngü ka-mü ne. ¹⁴ Ma mala ngari mü eyi fü ewü, fü ewü ayia ale ngü la. Wü kpara de te ewü le ra de ne, ngbü ekpü ewü ka ngü la,

angü wü kpara ka-ra le *siti ngü ka wü kpara la nda-wü de, kpah baka ra, te ma le siti ngü ka-ewü de ne. ¹⁵ Wüba, mü le ta-ngü te ewü, angü wüh tî ace sü füh kotö ne la de. Ma ngbü eyi-ta mü, de mü liki *Satana eküte ewü asidi, angü ah ena afiti ewü. ¹⁶ Wüh le siti ngü ka wü bu wü füh kotö ne nda-wü de, fü ewü adu alala ka-wü gbü nga ra, angü ma le siti ngü ka wü kpara füh kotö ne kpah de. ¹⁷ Te di bala, ma ngbü eyi-ta mü, de mü fü ewü ba wü di mü, de ngari mü, angü wüh le ngari mü eyi de maguma wü. ¹⁸ Angü ma ena atima ewü, amala ngari mü fü wü kpara, kpah baka e te mü tima ra, amala ngari mü füh kotö ne. ¹⁹ Te di bala, ma to te-ra eyi akpi teka ewü, teka de wüh to kpah te-wü 'buru 'buru, gbü ngü ka-mü.

²⁰ Wüba, ma ngbü eyi-ta mü teka wü kpara ka-ra, te a ngbü de ewü ne. Ma ngbü kpah eyi-ta mü fü wü gara kpara, te ewü ena ato maguma wü fere sidi, teka ngari mü, te ewü ena aje gömö ewü ne. ²¹ Mü to wazi fü ewü, teka fü fingangü ka-ewü angbü 'buru biringbö, baka e te fingangü ka-nih di tundu ake nih ma ne. Mü to wazi fü ewü teka fü fingangü ka-ewü angbü biringbö, fü ewü alala gbü ngü ka-nih. Te wü kpara füh kotö ne ena awu fingangü ka-ewü biringbö bala la, wüh ena awu fanü, gü ba, ma de Ye mü, te mü tima ra me-mü. ²² Wazi ta te mü to fere ne, ma to eyi fü ewü, teka fü fingangü ka-ewü angbü di kpah biringbö baka nda-nih. ²³ Baka te fingangü ka-mü di emaguma ra ne, ah le de nda-ra ngbü kpah emaguma ewü, teka de fingangü ka-ewü ngbü kpah biringbö. Angü,

te wü kpara füh kotö ne wu bala la, wüh ena awu fanü, gü ba, ma de Ye mü, te mü tima ra me-mü. Fü ewü awu kpah, gü ba, mü ngbü ele wü kpara ka-ra kpah baka e te mü ngbü ele ra.

²⁴ Wüba, ma ngbü eyi-ta mü teka wü kpara ka-ra, te mü to ewü fere ne, angü ma ngbü ele de a ngbü tundu de ewü, kpaka mü agbü kpī kpala. Teka de wüh wu wazi ra, wazi ta te mü to fere agbü kpī ne, angü mü le ra ta eyi gügü, o nih reke kotö ne la de.

²⁵ Wüba, mü de züka kpara, amba wü kpara füh kotö ne wu mü nda-wü de. Ma wu mü ka-ra bü me-ra. Wü kpara ka-ra ne wu mü kpah eyi, gü ba, mü tima ra me-mü. ²⁶ Angü ma mala ngü ka-mü eyi fü ewü. Ma ena angbü kpah emala ngü ka-mü fü ewü bala, teka fü fingangü ka-ra angbü emagama ewü, teka fü mü ale ewü de maguma mü 'buru, kpah baka e te mü ngbü ele ra ne."

Dela gba ta te Yesu ku kpaka Wö ye, teka wü kpara ka-ye.

18

Dene ngü te wüh zoro Yesu tete na

Matayo 26:47-56; Marako 14:43-50; Luka 22:47-53

¹ Te Yesu ku gba kpaka Wö ye nza tete, fü ah ayia de wü kpara ka-ye la, anü kpa etangu gara ngu de iri ye Kidirona. Fü ewü anü akoro gbü gara sü kpala, te wüh ru rirü de iri ye Olive gbügbü na. ² *Yuda Keriyota wu sü engu la ta kpo, angü Yesu ngbü ta enü de wü kpara ka-ye kpala.

³ Fū Yuda Keriyota ayia anü gbü mani, amala ngü la fū wü mere *kovo* ka wü Yisaraye, gü ba, “Wü Yesu ladü kpikpi wü gbü gara sü kpane.” Te wü kovo la je ngü la bala, fū ewü ayia bü kere, aï wü marajümüya,† teka de wüh nü, wüh zoro Yesu kpala. Fū ewü atima ewü de wü Keriyota, de ah nü, ah gü tamu sü la fū ewü. Wüh 'buru de wü mere maguruma, de wü dü esaka wü, kpah de wü ke, angü ngü la ngbü ta emere te-ye gbü biti.

⁴⁻⁵ Te Yesu wu wü marajümüya, te Keriyota ngbü ekoro de ewü la, fū ah ayia anü, amaka te-ye de ewü, angü ah wu eyi, gü ba, sikpi ka cinga ka-ni koro eyi dela. Fū ah ayi-ta ewü, gü ba, “Yi ngbü egiri neh da?” Wüh gü ba, “Ani ngbü egiri Yesu, kpapa ka Nazareta.” Fū Yesu alügü ngü fū ewü, gü ba, “Kpara te yi ngbü egiri ne, ah de-ra. Ma dene.”

⁶ Te wü kpapa la je ngü te Yesu lügü fū ewü la, fū ewü aviti, adu kpa sidi ka cürü, atï 'buru kötö, ngbele kübaka! ⁷ Fū Yesu adu kpah ayi-ta ewü, gü ba, “Wüh ngbü egiri neh da ya?” Wüh gü ba, “Ani ngbü egiri Yesu, kpapa ka Nazareta ne.”

⁸ Yesu gü ba, “Ma mala tine fū yi, gü ba, ‘Kpara de te yi ngbü egiri ne, ah de-ra.’ Te ah bala la, de yi ce wü kpapa ka-ra, de wüh nü ka-wü.”

⁹ Yesu mala ngü la bala, teka de wüh mere e azoro wü kpapa ka-ni de, kpah baka ngü te engu mala tine fū Wö ye, gü ba, “Wö ni, ni ceka

* **18:3** 18:3 Wü kovo la de wü mere mürü gele, de wü Farusi.

† **18:3** 18:3 Wü marajümüya la, gara ewü de wü marajümüya ka wü kovo la, gara ewü de wü marajümüya ka wü Rüma.

kpî fütanga wü kpara, ta te ye to fü ni ne eyi reke areke. Süka ewü biringbö dürü esaka ni nda de.”‡

¹⁰ Te Petero wu, gü ba, wü kpara la le eyi azoro Yesu ne, fü engu ayia agbi maguruma ka-ye, atı te gara kpara ka tima ka mere kpara füh kpökpö, § ade gügüje na ka kokpa, akolo tuu! ¹¹ Fü Yesu amala ngü fü Petero, gü ba, “Ayı! Mü mere bala teka ne? Mü za maguruma ka-mü, mü lügü da ye! Cinga te Wüba le de ma zü ne, ma tı ace nda-ra de!”

¹² Fütanga ngü la, fü wü marajümüya de wü mere kpara ka-wü, de wü gara *kovo, ayia azoro Yesu, ai kpakpa na de ku, gö gö gö! ¹³ Fü ewü aza Yesu, anü di engagira gara mere kovo ka wü Yisarayeale de İri ye Anası, te di de wügiri ye Kayafa, kpara te ngbü füh kpökpö ne. ¹⁴ Ah de Kayafa ta te mala ngü fü wü kovo ka wü Yisarayeale, gü ba, “Ah reke ta ngbü pe te kpara biringbö ena akpi me-ye, teka aküwa mere bi wü kpara 'buru,” ne.*

Dene ngü te Petero cere nga ye teka Yesu

Matayo 26:59-66, 69-75; Marako 14:55-72; Luka 22:55-62, 66-71

¹⁵ Te wüh ngbü enü de Yesu tete, fü Petero angbü efa nga ewü gbü zi. Fü gara *kpara ka Yesu angbü kpah efa nga ewü gbü zi. Fü ewü afa nga wü Yesu, zalü akoro di emöngiti 'baranga ka Anası. Fü kiri ye Petero la ayia arı kpa gbü

‡ **18:9** 18:9 Mü ena amaka ngü la gbü Yüwane 17:12. § **18:10** 18:10 İri kpara ka tima la de Malakusu. * **18:14** 18:14 Mü ena amaka ngü la gbü Yüwane 11:50.

nga wü Yesu kpala, angü mere kpala la wu engu kpo. ¹⁶ Da Petero te ena ari kpala nda ma, angü wüh wu engu de. Ah ngbü nda-ye ciki etanü. Te kiri ye na la wu bala, fü ah adu akoro amala ngü fü würüse, te ngbü efete möngiti ka 'baranga la, de ah ce kaje fü Petero, teka de engu ri kpah mini. Fü würüse la ale ngü la. Fü Petero ayia ari agbü 'baranga la. ¹⁷ Fü würüse la aceka Petero. Fü ah ayia ayi-tata, gü ba, "Mü de süka wü kpala ka Yesu ne de?" Petero gü ba, "A'a! Ma de kpala kaka nda-ra de!"

¹⁸ Gbü lakı la, wü marajümiya de wü kpala ka tima ka köti la, deke ta wa ka-wü, eya te-wü tete ka zü. Fü Petero ayia anü ari kpah esüka ewü kpala, da eya te-ye.

¹⁹ Amba Yesu, mü ka-mü kpa esambü. Fü Anasi akpo da eyi-ta Yesu kpekpeke, gü ba dene, "Ye mala la nga wü kpala ka-ye fü ani. Wüh neh fe? Wüh ladü gbe? Ye ngbü eri ewü neh, de ne riri ne?" ²⁰⁻²¹ Fü Yesu alügu ngü fefe na, gü ba, "Angü mü ngbü eyi-ta ra de bala, neh teka ne? Te mü le akolo liya ka-ra la, de mü kolo mbi! Amba ah le de mü i wü gara kpala, teka de wüh mala nga ra fü mü me-wü. Angü ma mala ngü esalakumu nda-ra de. Ma ngbü ta eri wü kpala la ngbaangba gbü jia wü kpala 'buru. Gara kpa *esambü ka biti-te ka-nih, gara kpa etambasü *Mere Kambü ka Me."

²² Fü gara marajümiya ayia abe gbüra Yesu, amala ngü fefe, gü ba, "Ye ngbü elügu ngü fü mere kpala bala, teka ne?" ²³ Yesu gü ba, "Mü be ra baye? Ngü ladü bala? Te ma mala siti ngü la, de mü mala nga siti ngü ka-ra la, gbü jia

wü kpara. Te ma mala züka ngü ne, mü du be ra, neh teka ne?”

²⁴ Fü Anasī ayi-ta Yesu ma, Yesu lügü ngü nda de. Fü ah ayia atima Yesu engagira Kayafa, o wüh furu ku te kpakpa na la de.

²⁵ Petero, mü fi bü engbü de wü kpara la eküte wa sela. Fü gara süka ewü ayi-ta Petero, gü ba, “Mü de kpara ka Yesu de?” Petero gü ba, “A'a! Ma de kpara kaka nda-ra de!” ²⁶ Gara kpara ka tima ka Kayafa ta kpa ladü sela, te di de mürü ye kpara ta te Petero de gügüje na ne. Fü komoko la ayia ayi-ta Petero, gü ba, “Mü de kpara, te ma wu engu de wü Yesu kpane, ne de?” ²⁷ Fü Petero alügü ngü fefe, gü ba, “Ma de engu nda-ra de!” 'Duwa ngbere! de gba moko-ngü mini, kpa ba e te Yesu mala fü Petero ne.†

Dene ngü ka Yesu engagira Miri Pīlatü

Matayo 27:1-2, 11-31; Marako 15:1-20; Luka 23:1-5, 13-25

²⁸ Baka te Kayafa yi-ta Yesu nza tete, fü ewü aza Yesu, gügü kpurutokokpī la, anü di kpa gba gara mere kpara ka wü *Rüma, de iri ye *Pīlatü, te mere miri ka wü Rüma o engu, de ah ngbü gbü nzö wü kpara ka *Yudaya ne. Amba wü *kovo ka wü Yisaraye le arī kpa esambü ka Miri Pīlatü nda-wü de, angü engu de *ganzi kpara. Wüh ngbü ta e'bi te-wü teka *Karama ka Pasika. Angü gele ka-ewü gü ba, te mü rī kpa esambü ka ganzi kpara la, mü tī azü karama engu la de. Tekā ngü la, fü ewü atima Yesu kpa esambü,

† **18:27** 18:27 Mü ena amaka ngü la gbü Yüwane 13:38.

kpaka Miri Pīlatü kpikpi ye, de wü marajümiya ka-wü. Amba wüh ngbü ka-wü ciki kpa etanü.

²⁹ Fū Miri Pīlatü, akoro kpa etanü, ayi-ta ewü, gü ba, “Angü komoko la mere ne siti ngü ne? Te yi za bü engu, koro di kpaka ra ne.” ³⁰ Wüh gü ba, “Te komoko la ena amere ta siti ngü de la, de bane a tī aza engu akoro di kpaka mü kpah de.” ³¹ Miri Pīlatü gü ba, “Ah mbi. Te ngü ka-yi bala la, ma tī arī gbügbü nda-ra de. Yi za engu eza, yi nü di, de yi to kuru tete, baka e te di gbü riri ka-yi.” Wüh gü ba, “A'a! Ah le de wü mörö engu amörö! Amba wazi a teka amörö engu nda ma, angü riri ka-yi, wü Rūma, gü ba, a tī amörö kpara de tete-a nda-a de. Ah le de yi to wazi fū a me-yi.”

³² Wü *Yisarayeale to Yesu fū Miri Pīlatü ne, teka de engu mörö Yesu, baka te di gbü gele ka wü Rūma. Fū ngü la ayia atī kpini de ngü ta te Yesu mala, gü ba, “Te wüh mörö ni la, wüh ena ae ni eküte rü kpa tikpi.”[‡]

³³ Fū Miri Pīlatü adu arī kpa esambü, te wüh ngbü ekolo liya ka wü kpara gbügbü ne. Fū ah ai Yesu engagira ye, ayi-tata, gü ba, “Mü ngbürü de mere miri ka wü Yisarayeale fanü?” ³⁴ Yesu gü ba, “Wüh mala ngü la fū mü amala? Anga mü fi ngü la de tete-mü?” ³⁵ Miri Pīlatü gü ba, “Mü ngbü emala ngü fere bala, ma de enga Yisarayeale? Ma ka-ra de enga Rūma! Ma wu ngü ka-yi la nda-ra de. Wü nguwa mü, wü kovo ka-yi, za mü, koro di engagira ra me-wü. Te di bala, ma le ayi-ta mü, angü mü mere fū ewü,

[‡] **18:32** 18:32 Mü ena amaka ngü la gbü Yüwane 3:14-15; Yüwane 12:32-33.

ne siti ngü ne?” ³⁶ Yesu gü ba, “Ngü ka-ra baka ngü ka wü miri füh kotö ne nda de. Te ma ena adi ta ba wü miri füh kotö ne la, de bane wü marajümiya ka-ra koro ta eyi, agü gü de wü marajümiya te ewü zoro ra ne, aküwa ra esaka ewü. Amba ngü ka-ra ka-ye kpikpi ye. Wazi ra teka angbü ba miri, koro ka-ye kpaka Me.” ³⁷ Miri Pīlatü gü ba, “Mü zu de miri fanü?” Yesu gü ba, “Wayi, mü mala eyi! Si-ngü te ma koro tete na füh kotö ne, ah teka amala zu ngari Me fü wü kpara. Mene kpara te di de kpara ka Me fanü fanü, ah ena aje riri ka-ra me-ye.” ³⁸ Miri Pīlatü gü ba, “Ho! Mü gü ba, ‘Ni koro teka amala ngari Me fü wü kpara?’ Dela neh lö ngari Me lö?”

Fü Miri Pīlatü adu akoro kpa etanü, kpaka wü kovo ka wü Yisaraye le la, amala ngü fü ewü, gü ba, “Ma giri siti ngü ka komoko la eyi ma, ma maka nda-ra de. ³⁹ Te di bala, ma du fi nga gara ngü, maka eyi. Te ma ena ace kpa tete na la, ah ena adi esiti? Angü engu de miri ka-yi. Kpah bala, enatikine, ah de mere sīkpī ka *karama ka-yi.” Miri Pīlatü mala ngü la bala, angü ta gbü wü re 'buru, gbü gele ka wü Yisaraye le, ah le de mere kpara di ece kpa te gara kpara ka ku biringbö, gbü sīkpī ka Pasika la.

⁴⁰ Baka te wü kovo la je ngü te Miri Pīlatü mala fü wü, gü ba, “Ni le ace kpa te Yesu ne,” fü ewü akpo amala ngü de rere, gü ba, “Yesu nda kü de! A le nda-a Baraba!” Baraba engu ne, ah ka-ye de siti kpara ka gü, te ngbü egü gü de wü Rūma, teka tö ka-wü.

19

¹ Fütanga ngü la, fü Miri *Pilatü ayia amala ngü fü wü marajümüya ka-ye, de wüh süma Yesu de juru. Fü ewü ayia asüma Yesu de ka. ² Te wüh süma Yesu tete, fü wü marajümüya akpo angbü emü engu. Fü ewü agara bibi gbü ti, ato gbü nzö Yesu baka *madudu ka wü miri. Fü ewü adu aza diri ngoro bongo ka-ewü, nzenze baka nda miri la, ato kpah eküküte. ³ Fü ewü akoro, angbü ezuru engangagira, da egü mandi fefe, gü ba, “Wayi! Mandi fü ye, mere miri ka wü *Yisarayele!” Fü ewü angbü ebe gbügbüra na.

⁴ Fütanga ngü la, fü wü marajümüya alügü Yesu kpaka Miri Pilatü. Fü Miri Pilatü ayia adu akoro kpa etanü, kpaka wü *kovo la, amala ngü fü ewü, gü ba, “De-wü deyü, ni le ace kpa te komoko la, angü ni giri siti ngü kaka la nda-ni eyi ma, ni maka nda-ni de. Ni süma engu eyi. Ni ti ato gara kuru tete, nda-ni tine de. Wüh ena aza engu, akoro di, fü wü awu engu cu de jia wü.” ⁵ Fü ewü anü akoro de Yesu kpa etanü, gbü jia wü kpara la. Bibi te wüh gara gbü ti ne, fi bü ladü gbü nzö, kpah fi bü de nze bongo la eküte ye. Fü Miri Pilatü amala ngü fü ewü, gü ba, “Engu tine eyi dela.”

⁶ Te wü kovo, de wü marajümüya ka-wü, wu Yesu bala, wüh le awu cicinga na nda-wü de. Wüh ka-wü fi bü de rere ka-wü la, da emala ngü de mere ri wü kpa tikpi, gü ba, “Wüh mörö engu amörö! Wüh bere engu eküte rü!” Miri Pilatü gü ba, “A'a! Ma le nda-ra de! Te yi le bala la, yi za engu, de yi nü mörö me-yi, teka de liya la

ngbü gbü nzö yi! Angü ma girī siti ngü kaka ndara eyi ma.” ⁷ Fū wü kovo la alügü ngü fefe, gü ba, “Gbü riri ka-ani, ah le de engu kpi akpi, angü ah mala, gü ba, ‘Ni de Ye Me.’ Ah le ao te-ye ba Me!”

⁸ Te Miri Pilatü je iri Ye Me de bala, fü cürü ayia amere engu afa sü. ⁹ Fū ah aza Yesu, adu di kpa esambü, ayi-tata, gü ba, “Mü de ye da?” Yesu le ngü fefe na nda-ye de. Ah nga ka-ye tüü! ¹⁰ Miri Pilatü gü ba, “Ah mere baye, te mü le alügü ngü fere de ne? Mü wu de, gü ba, ma de wazi amörö mü? Anga ma kpah de wazi ace kpa te mü?” ¹¹ Yesu gü ba, “Wayi, mü de mere kpara fanü fanü, angü Me to wazi la fü mü me-ye. Te Me ena ato ta wazi la fü mü de la, de bane mü ti amere ngü fere kpah de. Te di bala, siti ngü ka wü kpara, te ewü zoro ra, akoro di engagira mü ne, ah fa nda-mü eyi ka.”

¹² Te Miri Pilatü je ngü la bala, fü ah ayia akoro kpa etanü, kpaka wü kovo la, amala ngü fü ewü, gü ba, “Ni le ace kpa te Yesu.” Wüh gü ba, “Te mü ce kpa te komoko la, mü ena awu ngü la me-mü! Angü ah o te-ye ba miri. Te di bala, ah ngbü ele amere gü kpaka *Kayisara, te di de mere miri ka-nih 'buru ne. Te mü le ngü kaka la, amba mü le ngü ka Kayisara nda-mü de. Te mü ce kpa mü tete la, a ena atima ngü la fü Kayisara, fü mü awu ngü ka-mü!”

¹³ Te Pilatü je ngü la bala, fü cürü Mere Miri Kayisara ari tete, angü Kayisara de mere miri ka-ewü fanü. Fū Miri Pilatü adu amala ngü, de wüh koro de Yesu kpa etanü. Fū ah ayia angbü füh kpökpö ka-ye, te engu ngbü ekolo liya

ka wü kpara fefeh na.* ¹⁴ Ngü la ngbü ta emere te-ye etü ra, gbü sïkpï te wüh ngbü ereke te-wü teka azü mere *Karama ka Pasïka.

Fü Miri Pilatü ayia angbü kötö, teka akolo liya la. Fü ah amala ngü fü wü kovo la, gü ba, “Mere miri ka-yi dela!” ¹⁵ Fü ewü amala ngü de mere ri wü kpa tikpi, gü ba, “Ye mörö engu amörö! Ye mörö engu amörö! De ye bere engu füh rü!” Pilatü gü ba, “Ah ti eyi fü ra amörö miri ka-yi?” Wü kovo la gü ba, “Ani le ngü ka komoko la nda-ani de! Miri ka-ani ka-ye bü Kayïsara.”

¹⁶ Te Miri Pilatü wu, gü ba, ngü ka wü kpara la fa ni eyi ne, fü engu ayia ale, de wüh za Yesu, wüh nü di, wüh mörö. Angü gara ngü te engu ena amere, nda tïne ma.

*Dene ngü te wüh bere Yesu di füh rü gbegete
Matayo 27:32-44; Marako 15:21-32; Luka
23:26-43*

Fütanga ngü la, fü wü marajümüya ayia aza Yesu kpaka wü. ¹⁷ Fü ewü aza mere tiri rü, te ewü ena abere engu fefeh na ne, ao esüsügü. Fü ewü aza engu, anü di agbü sü de ïri ye Gologota,† te di ba e te wüh gü ba, sü ka biki-nzö.

¹⁸ Te wüh nü koro tete kpala, fü wü marajümüya ayia aza Yesu, abere kpakpa na de wü lölö na eküte *rü gbegete la. Fü ewü adu ae engu kpa tikpi. Fü ewü ayia aza kpah wü gara kpara 'basu, abere ewü füh wü rü

* **19:13** 19:13 Ìri sü la de Gabata, angü wüh fa ta da kötö gbü sü la. † **19:17** 19:17 Ìri Gologota la, ah ka-ye gbü ngü Ebere. Wü Rüma ngbü eï sü la gbü ngü ka-wü, gü ba, Kalavariya.

gbegbete, ao ede Yesu sela, gara gbü kokpa, gara gbü kamisü.

19-22 Fü wü marajümiya aza ngü te wüh ba, gü ba, “Dene Yesu, kpara ka Nazareta, Mere Miri ka wü Yisarayeale,” ne, ao eküte rü gbegbete la kpa tikpi. Angü Miri *Pilatü mala ta ngü fü wü kpara ka-ye, de wüh ba ngü la bala. Wüh ba ngü la gbü wü ngü bata, gbü ngü ka wü *Rüma, gbü ngü *Ebere, kpah gbü ngü *Giriki, teka fü wü kpara 'buru adi etanga. Baka te wü mere *kovo ka wü Yisarayeale wu ngü te Miri Pilatü ba la, fü ewü amala ngü fefe, gü ba, “Komoko la de miri ka-ani nda de! Ah le de wüh fü ngü la afü, gü ba, ‘Engu o te-ye ba miri de tete-ye.’ ” Miri Pilatü gü ba, “Wüh ti afü ngü la de. Ngü te ni ba eyi, ah ngbü fi bala.” Fü wü marajümiya aza e la, ao eküte rü gbegbete ka Yesu kpa tikpi, teka fü wü kpara adi eceka. Fü mere bi wü kpara angbü etanga ngü la, angü sü engu la ta gbmari ede mere köti.

23-24 Te wü marajümiya bere Yesu füh rü gbegbete nza tete, fü ewü aza mere bongo kaka ne, aye süsüka na esüka wü, angü wüh ta de wü kpara bala. Fü ewü adu kpah aza mene bongo kaka-na, te su fa sü ne. Fü ewü amala ngü esüka wü, gü ba, “Ani mere e asörö engu ne de. Angü bongo la reke fa sü. Te di bala, ah le de ani sö gümare tüngüngü. Mene kpara te ena azü la, de engu za e ka-ye fü ye.” Fü ewü amere ngü la kpah bala, ba e te wüh ba gbü *Ngari Me ta gügü, gü ba,

“Wüh ye süka bongo ka-ni esüka wü.

Gara bongo ka-ni la, wüh sö gbü gümare.”‡

²⁵⁻²⁶ Baka te wü marajümüya ngbü emere wü ngü ka-wü la tete, wü gara wü kpara 'buruve ta ladü ede rü gbegete la. Ah de wü ni ye Yesu, ake engä ni ye, bete *Mariya wara Kiliyopa, abe kpah te *Mariya Egba-Magadala, bete gara *kpara ka Yesu biringbö, te Yesu le ngü kaka fa sü ne. § Te Yesu wu ni ye, te ngbü de cinga ede kpara ka-ye la, fü ah ayia amala ngü fü ni ye, gü ba dene, “Wüna, mü ceka komoko la, ah tîne eyi ba engä mü.” ²⁷ Fü ah adu kpah amala ngü fü kpara ka-ye la, gü ba, “De-mü, mü za wüna tîne ba ni mü.” Te di bala, fütanga kpi ka Yesu, fü kpara la aza *Mariya ni ye Yesu, adu di kpa gba ye.

Dene ngü ka kpi ka Yesu

Matayo 27:45-56; Marako 15:33-41; Luka 23:44-49

²⁸⁻³⁰ Fütanga ngü la, fü Yesu adu angbü baaala. Fü engu ayia amala ngü, gü ba, “Gümü ngu ngbü emere ra.” Ngü la tî kpini de ngü ta te wüh ba gbü *Ngari Me gügü ne.* Gbü sü la, gara sila ta ladü kpala de fi gbü ye. Te wü marajümüya je, gü ba, Yesu ngbü eyo ngu ne, fü gara ewü anü aza e ba lifa, te di fö'dö fö'dö bane. Fü ewü ato eküte rü ba gala, ayia ato gbü fi la. Fü ah aza e la, ae, ato te komö Yesu, de ah 'bü. Te Yesu nzö fi la,

‡ **19:23-24** 19:23-24 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 22:18. § **19:25-26** 19:25-26 Kpara te Yesu le fa sü ne, ah Yüwane ye Zebedayo, te ba buku ne. Mü ena amaka ngü la gbü Masere Si-ngü. * **19:28-30** 19:28-30 Mü ena amaka ngü la gbü Ci ka wü Davidi 22:15.

fü ah awu, gü ba, ngü de te Wö ni tima ni amere ne, ni mere nza eyi 'buru. Fü ah adu amala ngü, gü ba, "Ah nza eyi!" Fü ah agü nzö ye, ace kpa te-ye, akpi.

Dene ngü teka kö Yesu

Matayo 27:57-61; Marako 15:42-47; Luka 23:50-56

³¹ Sïkpï ta te Yesu kpi tete na la, ah de sïkpï te wü kpara ngbü ereke te-wü tete na, teka mere *Karama ka Pasïka. Te di bala, wü *Yïsaraye le kö kpara ngbü füh *rü gbegete gbü biti la nda-wü de. Fü ewü ayia etamurago la, anü kpaka Miri *Pilatü, ayi-tata, teka akukuru lö wü kpara la, de wüh kpi kere, teka fü ewü aza kö ewü, anü di, ati. Fü Miri Pilatü ale ngü la fü ewü bala.

³² Fü wü marajümüya ayia akuru lö wü kpara 'basu, de te wüh bere ewü de wü Yesu ne. ³³ Wüh te ekoro te Yesu, teka de ani kuru lölö na de, amba Yesu kpi ka-ye eyi. Fü ewü ayia agüka ka ngü la. Wüh du kuru lölö na nda-wü tïne de. ³⁴ Fü gara marajümüya ayia aza dü, asö sajikara Yesu di. Fü kpïri ngüte akpo da ekoro gbü nga dü la, de ngu gbü ye.

³⁵ Ma wu ngü la cu de jia ra, ah de wu nda de. Fü ra ayia aba nga ngü la, teka fü yi ato maguma yi fü Yesu fanü fanü.

³⁶ Ngü te wü marajümüya mere la, ah tï kpini de ngü ta te wüh ba gbü *Ngari Me gügü, gü ba, "Wüh kuru bibiki na biringbö nda-wü de."†

† 19:36 19:36 Mü ena amaka ngü la gbü buku ka Gogo ka wü di enga Yïsaraye le 12:46; Namba 9:12, bete Ci ka wü Davidi 34:20.

³⁷ Gara gü ba, “Te gara, wüh ena awu kpara, ta te wüh sö de dü ne.”[‡]

³⁸ Te wüh ngbü emere ngü la, fü gara kpara de iri ye *Yüsefa, te di de kpara ka Arimatayo§ ne, ayia anü kpaka Miri Pilatü. Yüsefa ta de *kpara ka Yesu, amba ah le amala nga ye mbölö nda de. Ah ngbü ele ngü ka Yesu esalakumu, angü ah ngbü ekpe cürü wü mere *kovo ka wü Yisaraye. Fü Yüsefa ayia ai maguma ye, anü kpaka Miri Pilatü, ayi-tata teka kö Yesu, de ni za, ni ti. Fü Miri Pilatü ale ngü la fefe. ³⁹ Fü ewü anü aza kö Yesu ake Nikodemü. Ah de Nikodemü ta te nü kpaka Yesu gbü biti, teka aje ngü gögömö na ne.* Nikodemü za ta *züka mü de se ye,[†] akoro di, teka amoko eküte kö Yesu.

⁴⁰ Fü wü Yüsefa ake Nikodemü ayia 'basu mini, aza kö Yesu, agaga de züka bu bongo, amoko züka se-mü la te kökö, baka gele ka wü Yisaraye, te wüh ngbü emere teka mati kpara. ⁴¹ Fü ewü aza kö Yesu, anü di, ati mba kere kere. Angü sü te wüh bere wü Yesu tete ne, ah ta gbmari ede sü, te wüh ngbü eti wü kpara tete na. Wüh reke ta gara gö da sela baka mbükü, ce o nzo. Amba wüh ti kpara gbügbü na la de. ⁴² Fü ewü aza kö Yesu, ati sela. Wüh mere ngü la kere kere bala, o ra ti la de, angü sikipi ka Pasika koro eyi gbmari. Fü ewü awara mere ngbürükü

[‡] **19:37** 19:37 Mü ena amaka ngü la gbü Zakariya 12:10.

§ **19:38** 19:38 Arimatayo de sü ka wü Yüsefa, te wüh bi engu tete. * **19:39** 19:39 Mü ena amaka ngü la gbü Yüwane 3:1-15.

[†] **19:39** 19:39 Mü la de mire bete alowe. Titiri na fa sü, baka e 100.

da, ao emö gö da la.

20

Dene ngü teka züzükü ka Yesu gbü kpi

Matayo 28:1-10; Marako 16:1-11; Luka 24:1-12

¹ Gbü sīkpī ka biri ka wü *Yisaraye, te di de *sīkpī ka Me ka-nih ne, bü gügü o kpī seke nza la de, fü *Mariya Egba-Magadala ayia anü kpa füh mbükü Yesu. Ah te ekoro kpala, yirri! mere da, ta te wüh o emö mbükü la, ah ka-ye eyi edere sü. Fü engu ayia agüka, angbü de cinga teka ngü la.

² Fü ah ayia akpe kpaka wü *kpara ka Yesu, teka amala nga ngü la fü ewü. Fü ah amaka wü Petero, te ewü ngbü ake mene kpara ka Yesu, te Yesu le ngü kaka fa sü* ne. Fü ah amala ngü fü ewü, gü ba, “Ö! Wü di enga ni ni, wüh zi kö Yesu eyi. Anga wüh nü di, o neh kaye? Ni wu de! Ani ena amere ngü la neh baye?” ³ Bü 'duwa fü wü Petero ayia ake kiri ye la, akpe de mere woro, anü kpa füh mbükü la.

⁴ Amba fü kiri ye Petero la ayia akpe de mere woro, akoro fi me-ye. ⁵ Te engu koro kpala, fü ah abiki, aceka kpī gbü mbükü, yirri! kö Yesu nda ma! Ah wu bü wü bongo, ta te wüh gaga kö Yesu di ne. Amba ah ri kpala nda de.

⁶ Petero, te mü koro nda-mü sidi ne, fü mü ayia arī 'duwa agbü mbükü, te wüh jī gbü gö da la, teka awu ngü la mbi mbi mbi. Fü ah awu kpah

* **20:2** 20:2 Kpara te Yesu le fa sü ne, ah de Yüwane, ye Zebedayo, te ba buku ne. Mü ena amaka ngü la gbü Masere Si-ngü.

bü wü bongo la, te ewü ngbü kötö kpala. Kpara gbügbü nda ma. ⁷ Fü ah awu kpah gara bongo, ta te wüh buka gbüra Yesu ne. Ah ngbü ka-ye edere sü, ba e te wüh gara agara. Fü ngü la aga gbü jia Petero afa sü. ⁸ Fü kiri ye Petero la ayia arí kpah gbü nga Petero, agbü mbükü kpala. Te engu wu wü bongo la bala, fü ah ale, gü ba, Yesu zükü eyi gbü kpi fanü fanü.

⁹ Te wüh wu ngü la de jia wü bala, fü ewü adu ale. Fü ngü ta te wüh ba gügü gbü *Ngari Me ne, adu arí gbü nzö ewü. Angü, ta te enga gina, wüh wu si-ngü ta te wüh ba gbü Ngari Me, gü ba, “Yesu ena akpi, fü ah adu azükü,” ne, nda-wü de.

¹⁰ Fü wü Petero ayia ago 'basu mini kpa ekötí.

¹¹ Te wü Petero nü sü tete, fü *Mariya Egba-Magadala adu kpah akoro, angbü eku gba füh mbükü la. Fü ah abiki, aceka kpi gbü mbükü la. ¹² Gbo! te wü *malayika ka Me 'basu, te küte ewü ngbü ecí ací gbele gbele bala! Wüh ngbü gbü sanga, ta te wüh o kö Yesu gbügbü na ne, gara ngbü erírí nzö, gara ngbü nda-ye etata lö.

¹³ Fü wü malayika la amala ngü fü Mariya, gü ba, “Wüna, mü ngbü eku gba, neh teka ne?” Fü Mariya alügü ngü fü ewü, gü ba, “Wüh za kö mere kpara ne ka-wü eyi. Ma wu de, anga wüh nü di, o ne neh kaye?”

¹⁴ Baka te Mariya ngbü fi bü da enda'ba te-ye teka ngü la, fü ah ayia afü te-ye, aceka kpi ekürüfe ye bane, gbo! te gara komoko te rü ngbü ekükürüfe sela. Anga ah ka-ye de Yesu, amba Mariya wu bala nda de. ¹⁵ Ah fi nda-ye, gü ba, ah de kpara te ngbü emere tima gbü sü la. Fü

Yesu ayia ayi-tata, gü ba, “Ah mere baye, te mü ngbü eku gba de bala? Mü ngbü egiri neh da?” Fü Mariya alügü ngü fefe, gü ba, “Ööö! Mere kpara, mü za kö miri ka-a ne me-mü? Te di bala, de mü mala fere ke, fü ra anü, aza e ka-ra.”

¹⁶ FÜ Yesu aï engu te iiri na, gü ba, “Mariya.” Te Mariya je iri ye de bala ne, fü ah awu teke, gü ba, ah de Yesu. FÜ ah afü te-ye kpakaka na, amala ngü, gü ba, “Apa! Mere kpara!”† ¹⁷ FÜ Mariya ayia ta, de ni faka engu. Yesu gü ba, “Mü mere e afaka ra de. Mü nü enü kpaka wü di enga wüna, de mü mala fü ewü, gü ba, ‘Ma zükü gbü kpi eyi. Ma ngbü eyi ereke te-ra teka ago kpaka Wüba, te di de Me agbü kpï ne. Engu kphah de Wö yi, angü yi ngbü eje riri kaka-na.’ ”

¹⁸ Te Mariya wu ngü la bala, fü engu akpe anü amala ngü la fü wü *kpara ka Yesu, gü ba, “Wü di enga wüna, ma wu Miri Yesu ne eyi! Ah zükü gbü kpi eyi!” FÜ Mariya akpo angbü emala nga wü ngü, de te Yesu mala fü ye ne, 'buru fü ewü.

Dene ngü te Yesu sere te-ye fü wü mürü tima ka-ye

Marako 16:14-18; Luka 24:36-49

¹⁹ Gbü sïkpï engu la, ah te ekoro etamurago, fü wü kpara ka Yesu abiti te-wü kpa esambü. Wüh ni mö nga wü ani, angü wüh ngbü ekpe cürü, teka wü *kovo ka wü Yisarayeke ena amere ani esiti.

Wüh te efü jia wü bane de, gbo! te Yesu, te koro, rü esüka ewü. FÜ Yesu agü mandï fü ewü, gü ba, “Me di de yi.” ²⁰ FÜ ah agara tamu nga

† **20:16** 20:16 Mere kpara, gbü ngü Ebere, gü ba, “Raboni”.

ka gbü kpa ye la fü ewü, de nga dü, te wüh sö sasajikara di ne. Te wü kpara kaka wu, gü ba, ah de Yesu fanü fanü ne, fü ewü angbü de mere tadu teka ngü la.

²¹ Fü ah adu kpah amala fü ewü, gü ba, “Me di de yi. Titiñe ma ena atima yi, teka ato ngari ra fü wü kpara, kpah baka e te Wüba tima ra ne.”

²² Fü ah ayia awo wazi ye gbü nzö ewü, gü ba, “Ma ngü eto wazi ka *Nzila Wazi Me fü yi, teka tima la. ²³ Mene wü kpara, te ewü ena aje ngari Me gömö yi, da eto maguma wü fü Me, yi ena ayi-ta Me, de ah boro *siti ngü ka-ewü. Me ena ale ngü la kpah bala. Amba mene ewü, te ewü le ato maguma wü fü Me de ne, siti ngü ka-ewü ena angbü gbü nzö ewü.”

Dela ngü ta te Yesu mala fü wü kpara ka-ye, gbü sikipi te engu zükü tete gbü kpi ne.

Dene ngü ka Yesu ake Toma

²⁴⁻²⁵ Fütanga ngü la, fü wü kpara ka Yesu la adu amaka te-wü de wü Toma Dadase, te di gara kiri ewü ne. Fü ewü amala ngü fefe, gü ba, “Miri Yesu zükü eyi! Ani wu engu eyi cu de jia ani!” Toma gü ba, “Dela neh ene töndö ngü ne? Ma ti ale ngü la nda-ra de. 'Duwa te ma wu engu eyi cu de jia ra, fü ra ato jikpa ra gbü nga ka müsümarí de gbü kpakpa la, bete nga dü, de te wüh sö sasajikara di ne la, fü ra adu ale ngü la.”

²⁶ Sidi nga sikipi lorozi, fü wü Toma adu abiti te-wü de wü bu ye la. Wüh ngbü kpah kpa esambü, ni mö nga wü ani. Fü Yesu akoro arü esüka ewü, agü mandí fü ewü, gü ba, “Me di de yi.” ²⁷ Fü ah ai Toma, gü ba, “Toma, mü fi

nda-mü, gü ba, ma zükü gbü kpi de? Mü nü akine, de mü ceka la kpa ra, de mü o jikpa mü gbü nga ka ne. De mü o kpah kpa mü gbü nga ka esajikara ra ne. Mü ngbü ega yiki, neh teka ne? Ah le de mü to maguma mü fere.”²⁸ Fü Toma ayia ale ngü, gü ba, “Ööö miri ka-ra, mü ngbürü de mere Me fanü fanü!”²⁹ Yesu gü ba, “Mü wu ra cu de jia mü feke, fü mü adu ato maguma mü fere? Ah de züka ngü. Ah esiti de. Amba gara wü kpara, te ewü ena akoro sidi nga mü, ato maguma wü fere, o wüh wu ra la de ne, züka ngü ka-ewü ena afa nda-mü ka.”

Dene si-ngü teka buku ne

³⁰ Dela wü ngü ta te Yesu mere, o engu di ta la füh kotö sene ne. Yesu mere ta mere bi wü kpeke ngü gbü jia wü kpara ka-ye, amba wüh ba wü ngü la 'buru gbü buku ne, nda-wü de.³¹ Ma ba wü ngü la bala, teka fü yi ale, gü ba, Yesu de *E-küwa-nih, ah kpah de Ye Me fanü fanü. Wü di enga wüna, ah le de yi to maguma yi fü Yesu, teka fü yi aküwa fi mere badi.

21

Dene gara ngü te Yesu du kpah sere te-ye di fü wü kpara ka-ye

¹ Fütanga ngü la, fü Yesu adu kpah asere te-ye fü wü kpara ka-ye, ede mere ngu *Galilaya.* Amba ngü la mere te-ye ta bane.² Ta gbü gara ra, wü Simüna Petero ngbü ta de wü Toma Dadase, bete Nataniyele kpara ka Kana, bete

* **21:1** 21:1 Wü Rüma ngbü ei ngu la, Tiberiya.

*Yakobo ake *Yüwane wü di Zebedayo, kpah de gara wü *kpara ka Yesu de 'basu ne. ³ Fü Petero amala ngü fü wü bu ye la, gü ba, “Ni le anü azoro si.” Wü bu ye na la gü ba, “Ah mbi. Ani ena anü de wü.” Fü ewü ayia anü, alı gbü *zabu, anü akoro kpa etü ngu, akpo angbü egü yimba ka-wü, teka azoro si. Amba gbü biti la, wüh maka se e mbele nda-wü de.

⁴ Baka te kpı ngbü eseke tete, bü gügü kpuru-tokokpı, fü ewü awu gara kpara te koro, rü kpa füh gümba la. Anga ah ka-ye de Yesu. Amba wüh wu, gü ba, ah de engu ne nda-wü de.

⁵ Fü Yesu ayi-ta ewü, gü ba, “Wü di engu ra, yi zoro si eyi?” Wüh gü ba dene, “A'a! A zoro si nda-a mbele de!” ⁶ Fü Yesu amala ngü fü ewü, gü ba, “Yi gü la yimba ka-yi to gbü kokpa, yi ena amaka si.” Fü ewü ayia agü yimba ka-wü, ba e te Yesu mala la. Wüh te ga, ani gbeke yimba ka-ani etanü bane de, gbo! te mere bi wü si te sibi gbü yimba rudu rudu! Fü ewü egbeke yimba ka-wü la bi ma, ka tiri wü si la.

⁷ Gara *mürü tima, ta te Yesu le engu fa sü ne,† ta ladü sela. Te engu wu ngü la bala, fü ah awu teke, gü ba, kpara la ka-ye de Yesu. Fü ah amala ngü fü Petero, gü ba, “Amba kpara la ka-ye de Miri ka-ani.” Te Petero je ngü la bala, fü engu agüka, ayia 'duwa, ato bongo ka-ye, angü ah ta ngirımu. Fü ah atı gbü ngu, akpo edo bojo, teka akoro kpaka Yesu, kpa füh gümba. ⁸ Angü gümba la, ta mba gbamari, baka süka lö kama

† **21:7** 21:7 Kpara te Yesu le fa sü ne, ah de Yüwane, ye Zebedayo, te ba buku ne. Mü ena amaka ngü la gbü Masere Si-ngü.

biri (100). Fü wü bu ye na angbü ka-wü ciki gbü zabu, angbü egbeke si ka-wü gbü yimba ne ferrre, akoro di kpa füh güm̄ba.

⁹ Te wüh koro tete, fü ewü amaka Yesu kpala. Ah deke wa eyi, o si fefeh, angbü enzu. Ambata kpah ladü kpala. ¹⁰ Fü Yesu amala fü ewü, gü ba, “Yi za gara si te yi maka la, yi koro di akine.”

¹¹ Fü Petero adu anü alí agbü zabu la, agbeke yimba de si gbü ye la, akoro di kpa füh güm̄ba. Wü cögbörö si sibi gbü yimba la fa sü, baka kama biri teke 'basu nzükpa de füh ye bata (153). Yimba la ngbü ka-ye bü da ye, ah kolo kpah de.

¹² Fü ngü la ayia aga gbü jia ewü afa sü. Wüh le ta ayi-ta Yesu, gü ba, “Ye de neh da,” ne. Amba wüh du yi-tata nda-wü de, ka lümü, angü wüh wu eyi, gü ba, ah ka-ye de Yesu fanü.

Fü Yesu amala ngü fü ewü, gü ba, “Yi koro akine, yi ngbü kötö, azü e.” Fü ewü akoro angbü edede na. ¹³ Fü Yesu ayia aza ambata bete si la, agafa fü ewü. Fü ewü azü.

¹⁴ Dela ta eabata ngü te Yesu sere te-ye di fü wü kpara ka-ye, fütanga züzükü ka-ye gbü kpi.

Dene ngü te Yesu mala fü Petero

¹⁵ Te wüh zü e la nza tete, fü Yesu aza Petero, anü di mba canza edere sü, amala ngü fefe, gü ba, “Petero,‡ mü le ra eyi de maguma mü 'buru, fa nda wü bu mü?” Petero gü ba, “Wayi, mere kpara, mü wu kpo, gü ba, ma le ni eyi fanü fanü.” Yesu gü ba, “Te ah bala la, ma ena ao mü ba kpara, te ena adi eceka kpi fütanga wü kpara ka-ra, te ewü di ba kambiliki ne.”

‡ 21:15 21:15 Petero de ye Yüwane.

16 Fü Yesu adu kpah amala ngü la fü Petero, gü ba, “Petero, mü le ra eyi de maguma mü 'buru?” Petero gü ba, “Wayi, mere kpara, mü wu kpo, gü ba, ma le ni eyi.” Yesu gü ba, “Te ah bala la, mü di eceka kpí fütanga wü kpara ka-ra.”

17 Fü Yesu adu kpah, anda nga ngü la, gü ba, “Petero, mü le ra eyi fanü?” Fü Petero ayia angbü de cinga, teka ngü te Yesu yi-ta ye di, zalü du bata ne. Fü Petero alügü ngü fü Yesu, gü ba, “Mere kpara, angü mü wu maguma ra kpo, gü ba, ma le ni eyi fanü.” Yesu gü ba, “Te di bala, de mü ceka kpí fütanga wü kpara ka-ra reke areke.”

18 Fü Yesu adu amala kpah gara ngü fü Petero, gü ba, “Ngü te ma ngbü emala fü mü ne, ah de zu ngü. Baka ta te mü di la ka'dörö ne, mü ngbü ta emere wü ngü, ba e te mü ngbü ele. Mü ngbü ta ereke te-mü, ngbala ngbala, fü mü angbü enü gbü wü sü, ba e te mü ngbü ele. Amba, te mü ena agbe la, mü ti amere wü ngü la tîne de. Mü ena agbala kpa mü, fü gara kpara ai kpa mü la, angbü egbeke mü, enü di gbü sü, te mü le de.”

19 Ngü de te Yesu mala la, ah le ta amala nga kpi, te Petero ena akpi di ne. Angü wüh ena amörö engu teka ngü ka-ni, teka te engu ngbü fi bü erü kpekpeke gbü ngü ka-ni. Te di bala, wü kpara ena agbo nga iri Me, teka ngü la. Fü Yesu adu amala ngü fü Petero, gü ba, “Mü lala gbü nga ra.”

20 Fü Petero afü te-ye, aceka kpí kpa sidi, awu

kpara te Yesu le engu fa sü ne. § 21 Te Petero wu komoko la bala, fü ah adu ayi-ta Yesu, gü ba, “Anga komoko la? Ngü kaka ena adi baye?” 22 Fü Yesu alügü ngü fefe, gü ba, “Mü yi-ta ngü bala, neh teka ne? Te ma le fü engu angbü ka-ye bala, akoro di gbü sikipi, te ma ena adu akoro tete na la, ah de ngü ka-mü? De-mü, ah le de mü lala gbü nga ra.”

23 Fütanga ngü la, fü ngü la ayia abaya esüka wü *kpara ka Yesu. Fü gara ewü akpo da efi ngü, gü ba, “Kpara la ti akpi nda de. Ah ena angbü ka-ye fi mere badi.” Amba Yesu mala bala nda de. Ah mala ka-ye, gü ba, “Te ni le me-ni la, engu ena angbü ka-ye bala, akoro gbü sikipi te ni ena adu akoro tete na. Amba ah de ngü ka Petero nda de.”

Dene adu ngü te Yüwane ba teka Yesu

24 Kpara de te ba ngü ne, ah de-ra, *Yüwane, kpara de te Yesu le fa sü ne. Ma wu ngü la cu de jia ra, fü ra adu aba dene. Ngü de te ma ba ne, ah de wu de.

25 Yesu mere ta mere bi wü ngü fa sü. Te ma ena angbü ta eba nga nzö ewü biri biri 'buru la, de bane ah ena anza mere bi wü köcökpa füh kotö ne 'buru.

Ngü te ma ba teka Yesu, ah nza bala.

§ 21:20 21:20 Kpara la, ah de engu ta te ngbü ghamari ede Yesu, o wüh ngbü ezü karama tete. Fü ah ayi-tata, gü ba, “Kpara te ena ato ye fü wü vügü neh da ya?” Ah ka-ye de Yüwane ye Zebedayo, te ba buku ne. Mü ena amaka ngü la gbü Masere Si-ngü.

**To Ngü Mürü ka Me bete Gina Ngü (S Sudan)
Mündü: To Ngü Mürü ka Me bete Gina Ngü (S
Sudan) New Testament+**

copyright © 2005 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Mündü)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-19

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

9787304f-bc80-5421-9b63-c767eb819b6f